

SPRÁVA

O POSTAVENÍ A PRÁVACH
PRÍSLUŠNÍKOV NÁRODNOSTNÝCH
MENŠÍN ZA ROK 2016

2016

Obsah

Úvod.....	3
I. Časť – Vnútroštátne a medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín	5
1.1 Vnútroštátne záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín.....	5
1.1.1 Strategické, koncepčné dokumenty a akčné plány	7
1.1.2 Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020	12
1.2 Medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín.....	14
1.2.1 Medzinárodné zmluvy.....	14
1.2.1.1 Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín	14
1.2.1.2 Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov	15
1.2.2 Medzinárodné mechanizmy kontroly dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín.....	16
1.2.2.1 Univerzálne periodické hodnotenie Rady OSN pre ľudské práva a implementácia univerzálnych ľudskoprávných dohovorov	16
1.2.2.2 Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín	17
1.2.2.3 Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru	18
1.2.2.4 Návšteva vysokej komisárky OBSE pre otázky národnostných menšín Astrid Thors.....	19
II. Časť – Participácia príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných.....	21
2.1 Legislatívne a koncepčné rámce	21
2.2 Konzultačné mechanizmy.....	21
2.2.1 Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť	21
2.2.2 Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny	22
2.3 Výsledky volieb do NR SR z hľadiska národnostných menšín.....	25
2.4 Aktivity splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny v oblasti participácie príslušníkov národnostných menšín a prehľad najvýznamnejších stretnutí a konzultácií	27
III. Časť – Kultúra národnostných menšín	31
3.1 Legislatívne a koncepčné rámce	31
3.2 Osvetové zariadenia a knižnice	31

3.3	Profesionálne národnostné divadlá, umelecké súbory a kultúrne centrá.....	35
3.3.1	Profesionálne národnostné divadlá a umelecké súbory.....	35
3.3.2	Kultúrne centrá.....	38
3.4	Televízne a rozhlasové vysielanie pre národnostné menšiny.....	39
3.5	Múzeá kultúr národnostných menšín.....	42
3.6	Vydávanie periodickej tlače a publikácií národnostných menšín	51
3.7	Dotačný program Kultúra národnostných menšín 2016.....	53
IV.	Časť – Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín	61
4.1	Legislatívne a koncepčné rámce.....	61
4.2	Inštitucionálne zabezpečenie	62
4.3	Vzdelávanie v jazykoch národnostných menšín.....	64
4.4	Možnosti ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov v oblasti národnostného vzdelávania	73
4.5	Špecifiká výchovy a vzdelávania detí príslušníkov národnostných menšín v školách a školských zariadeniach.....	75
4.6	Podpora skvalitnenia výučby slovenského jazyka pre príslušníkov národnostných menšín	77
4.7	Vybavenosť škôl a školských zariadení s vyučovacím jazykom národnostných menšín alebo s vyučovaním jazyka národnostných menšín.....	78
4.8	Neformálne vzdelávanie	78
V.	Časť – Používanie jazykov národnostných menšín.....	81
5.1	Legislatívne a koncepčné rámce.....	81
5.2	Odborná a metodická pomoc pri používaní jazykov národnostných menšín	82
5.3	Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2015 – 2016.....	86
5.3.1	Základné zistenia a závery jazykovej správy a z nich vyplývajúce úlohy	88
	Záver.....	90
	Zoznam príloh	92

Úvod

Vláda Slovenskej republiky sa vo svojom *Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2016 – 2020* prihlásila k európskym demokratickým tradíciám slobody, ľudskej dôstojnosti a tolerancie v boji proti fašizmu a pravicovému extrémizmu. Na základe tohto demokratického presvedčenia je vláda SR pripravená posilniť politiku porozumenia a zmierenia občanov všetkých národností Slovenska s jedinečnou príležitosťou naštartovania novej etapy podpory národnostných menšín. Zároveň konštatovala, že považuje ochranu a podporu rozvoja národnostných menšín za svoje prirodzené poslanie pri formovaní modernej spoločnosti a bude poskytovať účinnú ochranu národnostným menšinám a právam a slobodám patriacim týmto menšinám v rámci právneho štátu s rešpektovaním štátnej zvrchovanosti a územnej celistvosti štátov.

V tomto duchu vláda SR garantuje dôstojné podmienky pre rozvoj každej národnostnej menšiny v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a medzinárodnými zmluvami a dohovormi pri zachovaní vyvážených vzťahov väčšinového národa s národnostnými menšinami prostredníctvom tolerantného dialógu v slovenskej spoločnosti. Národnostné menšiny v súlade s týmto programovým dokumentom predstavujú dôležitú súčasť našej spoločnosti s veľkým kultúrnym bohatstvom a dôležitým historickým dedičstvom a preto sa vláda SR sa zaviazala chrániť národnostné menšiny a vytvárať podmienky pre ich rozvoj v oblasti uchovávania a rozvíjania ich identity, jazyka, kultúry a tradícií.

V tomto kontexte k hlavným úlohám patria opatrenia a aktivity zamerané na zachovanie, rozvoj a podporu práv príslušníkov národnostných menšín a realizáciu systémových opatrení na zlepšenie postavenia príslušníkov národnostných menšín, teda oblasť verejných politík patriaca do pôsobnosti splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny (ďalej aj ako „splnomocnenec“) ako poradného orgánu vlády SR. Jednou z hlavných úloh, ktoré splnomocnenec plní, je monitorovanie, analyzovanie a vyhodnocovanie dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a inými príslušnými subjektmi, v rámci ktorej každoročne predkladá vláde SR Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín.

V poradí piatu Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2016 (ďalej len „správa“) vypracoval Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny v súlade s čl. 4 ods. 1 písm. a) Štatútu splnomocnenca. Predmetná správa bola prerokovaná a uznesením č. 109 schválená Výborom pre národnostné menšiny a etnické skupiny na jeho XXV. zasadnutí, ktoré sa uskutočnilo 29. mája 2017. Správu schválila vláda SR 14. júna 2017 uznesením č. 289.

Predkladaná správa sa zaoberá uplatňovaním práv národnostných menšín zaručených ústavou, medzinárodnými dohovormi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj vnútroštátnym právnym poriadkom, t. j. postavením a právami príslušníkov národnostných menšín, ochranou kultúry národnostných menšín, ako aj ich účasťou na riešení vecí verejných. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch sa zameriava najmä na aktualizáciu údajov, informácií a hodnotení, pričom sa pozornosť koncentruje na tie oblasti, v ktorých nastal oproti minulému roku posun. Tam, kde si to daný kontext vyžaduje, sa obsah tejto správy týka aj obdobia pred a po hodnotenom období. Predkladaná správa je spracovaná

v súčinnosti s relevantnými rezortmi, ktoré vypracovali podklady za jednotlivé oblasti v ich pôsobnosti.

Prvá z piatich častí správy sa venuje vnútroštátnym legislatívnym, koncepčným a programovým rámcom v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín a obsahuje prehľad najzásadnejších legislatívnych zmien, ako aj nových strategických, koncepčných a programových zámerov v tejto oblasti za hodnotené obdobie. Uvedená časť sa podrobne zaoberá procesom prípravy a schválenia Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020, ako svojho druhu prvý materiál, ktorý tak koncepčne, ako aj na úrovni konkrétnych opatrení, vytvára priestor pre prierezovú a širokospektrálnu implementáciu vládnej politiky vo vzťahu k národnostným menšinám. Nemenej významnou súčasťou prvej kapitoly je oblasť medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín, ktorá mapuje priebeh monitorovacích procesov kontrolných mechanizmov k jednotlivým záväzkom.

Aktuálny stav v oblasti participácie príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí, ktoré sa ich týkajú mapuje druhá časť správy, a to predovšetkým z hľadiska jednotlivých participatívnych mechanizmov, výsledkov ich činnosti v sledovanom období vrátane aktivít splnomocnenca zameraných na vytváranie priestoru pre participáciu. V rámci širšieho kontextu politických a občianskych práv správa reflektuje aj participáciu príslušníkov národnostných menšín vo voľbách voľby do Národnej rady Slovenskej republiky 2016. V zohľadnení skutočnosti, že sa v minulom roku konali len vyššie uvedené voľby, správa nemapuje voľby prezidenta SR, voľby do Európskeho parlamentu, a tiež ani voľby do orgánov územnej samosprávy a v tejto súvislosti odkazuje na predchádzajúce správy¹.

Tretia časť predkladanej správy poskytuje komplexné informácie o všetkých oblastiach, v rámci ktorých sa poskytuje podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt príslušníkov národnostných menšín zo strany relevantných rezortov. Oblasť výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín je venovaná štvrtá časť, ktorá komplexný obraz všetkých aspektov týkajúcich sa výchovy a vzdelávania tejto cieľovej skupiny vrátane neformálneho vzdelávania v tejto oblasti. Piata časť sa venuje problematike používania jazykov národnostných menšín vrátane aplikačnej praxe.

Časť *Záverov a odporúčaní* sumarizuje základné zistenia správy a z nich vyplývajúce odporúčania v súvislosti s riešením aktuálnych otázok postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín na ďalšie obdobie. Správa je doplnená o časť Prílohy, v ktorých poskytuje doplnkové informácie a údaje k jednotlivým častiam správy splnomocnenca.

V záujme uplatňovania rodovo citlivého jazyka sa všade tam, kde sa v texte tejto správy používa označenie v mužskom rode, sa má primerane na mysli aj označenie v ženskom rode.

¹ Pozri napr. správu za rok 2014 na: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/spravy-a-koncepcne-materialy/>.

I. Časť – Vnútroštátne a medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín

1.1 Vnútroštátne záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín

V Slovenskej republike (ďalej aj ako „SR“) sú práva národnostných menšín a etnických skupín ústavne garantované, a to predovšetkým v čl. 34 Ústavy SR (ďalej aj ako „ústava“). Pre výklad a základné pravidlá uplatnenia čl. 34 ústavy vyslovil rad dôležitých právnych názorov Ústavný súd SR². Na ústavnú úpravu nadväzuje viac ako 30 právnych predpisov v oblasti ochrany práv národnostných menšín³. Niektoré z nižšie uvedených právnych predpisov boli v roku 2016 novelizované alebo boli nahradené novými. Ide predovšetkým o:

- novely zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov;

Zmena: zákon č. 216/2016 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. septembra 2016.

V zmysle § 29 ods. 18 zákona o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „školský zákon“) sa na triedy základných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny nevzťahujú minimálne počty žiakov v triede.

Zmena: zákon č. 188/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Úpravou § 107 školského zákona sa v právnej norme priamo ustanovilo, že dieťa alebo žiak, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú výlučne z jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí, nemôže byť prijatý do špeciálnej školy alebo do špeciálnej triedy materskej školy, špeciálnej triedy základnej školy alebo do špeciálnej triedy strednej školy. V praxi to znamená, že dôvodom na zaradenie do špeciálnej školy nemôže byť iba pôvod zo sociálne znevýhodneného prostredia. Opatrenie, ktoré je zamerané na zabránenie segregácii, explicitne a priamo sa ustanovuje povinnosť zaradovania detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia do tried s ostatnými deťmi a žiakmi.

- novela zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon a novela zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok;

Zmena: zákon č. 316/2016 Z. z. o uznávaní a výkone majetkového rozhodnutia vydaného v trestnom konaní v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

S účinnosťou od 1. januára 2017 došlo k zmenám Trestného zákona a Trestného poriadku. Cieľom novely je účinnejšie vyšetrovanie trestných činov extrémizmu a rasovo motivovaných trestných činov. V súvislosti s naplnením tohto cieľa došlo k zmene definície extrémistického materiálu. Ustúpilo sa od dikcie, podľa ktorej je materiál extrémistický iba

² Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Komentár. 3. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2012.

³ Pozri napr. Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2012.

vtedy, ak sa dokáže jeho spojitosť s podnecovaním k nenávisti, násiliu a ďalším nežiaducim javom. Trestným sa stalo aj založenie hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd, nielen jeho podpora a propagácia, ako to bolo doteraz. Novelou sa tiež precizuje definícia rasovo motivovaného trestného činu. Na to, aby bolo možné trestný čin klasifikovať ako rasovo motivovaný, už nebude nevyhnutná len skutočná, ale aj domnelá príslušnosť jednotlivca alebo osôb k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, a pod. Právomoc posudzovať tieto trestné činy a rozhodovať o nich zároveň prešla výlučne na Špecializovaný trestný súd v Pezinku. V nadväznosti na predloženú úpravu Ministerstvo spravodlivosti SR rozšírilo aj sústavu znaleckých odborov a odvetví, a to o osobitný znalecký odbor pre oblasť extrémizmu, keďže prax ukazuje, že aj jeho absencia doteraz bránila dôslednému vyšetrovaniu týchto trestných činov. Nový znalecký odbor Spoločenské a humanitné vedy sa delí na dve odvetvia: Politický extrémizmus a Náboženský extrémizmus.

- zrušenie zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov;

Zmena: Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok zrušil zákon č. 99/1963 Z. z. Občiansky súdny poriadok. Civilný sporový poriadok nadobudol účinnosť 1. júla 2016.

Nový zákon v § 155 ustanovuje, že každý má právo konať pred súdom v jazyku, ktorému rozumie. Podľa tohto civilného sporového kódexu strany zabezpečujú preklad podaní a dôkazov v inom ako štátnom jazyku samé, alebo ich preklad síce zabezpečí štát, ale trovy prekladu nehradí a na náhradu týchto trov sa použijú všeobecné ustanovenia o náhrade trov konania. Dovtedajšia úprava ustanovovala v § 18 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov účinného do 30. júna 2016 účastníkom občianskeho súdneho konania právo konať pred súdom vo svojej materčine alebo v jazyku, ktorému rozumejú, pričom súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv. Zároveň v zmysle § 141 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016 trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine alebo v jazyku, ktorému rozumie, hradil štát.

- prijatie zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok;

Správny súdny poriadok v § 54 ods. 1 ustanovuje, že každý má právo konať pred správnym súdom v jazyku, ktorému rozumie. Podľa tohto správneho súdneho kódexu účastníci zabezpečujú preklad podaní a dôkazov v inom ako štátnom jazyku sami, alebo ich preklad síce zabezpečí štát, ale trovy prekladu nehradí a na náhradu týchto trov sa použijú všeobecné ustanovenia o náhrade trov konania. Dovtedajšia úprava ustanovovala v § 18 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov účinného do 30. júna 2016 účastníkom občianskeho súdneho konania právo konať pred súdom vo svojej materčine alebo v jazyku, ktorému rozumejú, pričom súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv. Zároveň v zmysle § 141 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016 trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine alebo v jazyku, ktorému rozumie, hradil štát.

Zmeny relevantných právnych predpisov bez priameho vplyvu na problematiku príslušníkov národnostných menšín boli nasledovné:

- novela zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov;

Zmena: zákon č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zmena: zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- novela zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií);

Zmena: zákon č. 125/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- novela zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv;

Zmena: zákon č. 125/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- novela zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov;

Zmena: zákon č. 125/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

1.1.1 Strategické, koncepčné dokumenty a akčné plány

V oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín splnomocnenec v rámci svojich kompetencií vymedzených štatútom pripravuje, navrhuje a realizuje v spolupráci s Úradom vlády Slovenskej republiky (ďalej len „úrad vlády“), ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy krátkodobé, strednodobé a dlhodobé opatrenia.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny (ďalej len „úrad splnomocnenca“) v spolupráci s Výborom pre národnostné menšiny a etnické skupiny (ďalej len „výbor“) pokračoval v procese, ktorý nadviazal na *Celoštátnu stratégiu ochrany a podpory ľudských práv v SR* vrátane jej časti týkajúcej sa práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám. Návrh *Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR* (ďalej aj ako „stratégia“), ktorej prílohou č. 1 je *Východiskový materiál k časti stratégie týkajúcej sa práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám*, schválila vláda SR uznesením č. 71/2015 z 18. februára 2015, v ktorom zároveň uložila vedúcemu úradu vlády vypracovať *Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám*. Úrad splnomocnenca v spolupráci s výborom participatívnym spôsobom za účasti zástupcov národnostných menšín

vypracoval v roku 2015 návrh *Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020* (ďalej len „akčný plán“).

Akčný plán identifikuje ako hlavný cieľ zabezpečenie efektívneho, prehľadného a spoľahlivého systému ochrany a podpory práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám vrátane posilnenia jeho inštitucionálneho zabezpečenia. Tento cieľ je rozpracovaný do siedmych operačných cieľoch, ktoré sú zamerané na:

1. zabezpečenie komplexného prístupu k tvorbe právnych predpisov týkajúcich sa práv a postavenia národnostných menšín;
2. zlepšenie systému podpory kultúry národnostných menšín a etnických skupín;
3. účinnejšie zohľadnenie špecifik výchovno-vzdelávacích potrieb osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám;
4. zlepšenie podmienok používania jazykov národnostných menšín a etnických skupín v praxi;
5. zlepšenie informovanosti verejnosti o národnostných menšinách a etnických skupinách prostredníctvom médií;
6. zlepšenie mechanizmov participácie osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na rozhodovaní o veciach, ktoré sa ich týkajú;
7. zvýšenie poznatkovej bázy slúžiacej k lepšej identifikácii cieľových skupín – národnostných menšín a etnických skupín a ich potrieb prostredníctvom štatistického zisťovania a výskumu.

Každý z operačných cieľov je rozpracovaný na úroveň konkrétnych opatrení a aktivít, ktoré obsahujú indikátory plnenia, termíny plnenia, zodpovedných gestorov, spolupracujúce subjekty a zdroje financovania.

Výsledný návrh akčného plánu schválil výbor (17. decembra 2015), ako aj Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „rada vlády“) (20. júna 2016). Rada vlády zároveň odporučila vláde SR predmetný návrh schváliť.

Akčný plán bol 26. októbra 2016 na 33. schôdzi vlády SR schválený uznesením č. 492/2016. Vláda SR týmto uznesením zároveň uložila podpredsedníčke vlády SR a ministerke spravodlivosti, podpredsedovi vlády SR a ministrom vnútra, ministrovi kultúry, ministrovi školstva, vedy, výskumu a športu, vedúcemu úradu vlády a splnomocnencovi do 31. decembra 2020 zabezpečiť plnenie úloh vyplývajúcich z akčného plánu, do 31. decembra 2020 predložiť informáciu o plnení úloh z akčného plánu vedúcemu úradu vlády a vedúcemu úradu vlády do 31. marca 2021 vypracovať a predložiť na rokovanie vlády správu o plnení úloh z akčného plánu s návrhom na aktualizáciu úloh. Zároveň vláda SR odporučila predsedníčke Štatistického úradu SR, výkonnému riaditeľovi Slovenského národného strediska pre ľudské práva, predsedovi Združenia miest a obcí Slovenska, prezidentovi Únie miest Slovenska, generálnemu riaditeľovi Rozhlasu a televízie SR a generálnemu riaditeľovi Slovenského národného múzea podieľať sa na realizácii úloh vyplývajúcich z akčného plánu a do 31. decembra 2020 predložiť vedúcemu úradu vlády podklady na spracovanie správy o plnení úloh akčného plánu.

Na naplnenie hlavného cieľa akčného plánu, ktorým je zabezpečiť efektívny, prehľadný a spoľahlivý systém ochrany a podpory práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám vrátane posilnenia jeho inštitucionálneho zabezpečenia, splnomocnenec v decembri 2016 zriadil Koordináčnú komisiu na zabezpečenie plnenia úloh

vyplývajúcich z akčného plánu. Členmi koordinačnej komisie za národnostné menšiny je trinásť zástupcov menšín nominovaných členmi výboru, a to za každú národnostnú menšinu jeden, ako aj 18 zástupcov za štátne orgány.

Relevantným koncepčným dokumentom aj v oblasti práv príslušníkov národnostných menšín je *Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019* (ďalej len „koncepcia“). Táto koncepcia, ktorá bola prijatá uznesením vlády SR č. 129 z 18. marca 2015. Koncepcia definuje strategické priority SR v oblasti predchádzania a eliminácie radikalizácie, extrémizmu a s nimi spojenej protispoločenskej činnosti ohrozujúcej základné práva a slobody osôb a základy demokratického právneho štátu a odmietnutia akceptácie prejavov, ktoré by pôsobili nenávisťne voči skupinám obyvateľstva pre dôvody akými sú pohlavie, rasa, farba pleti, pohlavie, etnická či národnostná príslušnosť, jazyk, sexuálna orientácia, náboženské vyznanie alebo príslušnosť k spoločenskej triede.

Uznesením vlády SR č. 12 bol 13. januára 2016 schválený *Akčný plán predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie na roky 2016 – 2018*. Návrh uvedeného akčného plánu bol predložený Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) na základe uznesenia vlády SR č. 71 z 18. februára 2015. Tento strategický dokument nadväzuje na priority identifikované v stratégii, pričom jeho hlavným cieľom je predchádzať vzniku predsudkov, stereotypov a nenávisťných prejavov podmienených národnostnou, rasovou, etnickou, náboženskou a inou obdobnou neznášanlivosťou, ako aj zabrániť vzniku a šíreniu postojov a aktivít smerujúcich k podpore rasizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancie. V nadväznosti na plnenie úloh *Akčného plánu predchádzania a eliminácie rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie na roky 2016 – 2018* úrad splnomocnenca poskytol MV SR odpočet realizovaných aktivít v oblasti boja proti extrémizmu, ktoré úrad splnomocnenca v tejto oblasti realizoval v roku 2016.

Uznesením vlády SR č. 5 vláda SR 13. januára 2016 schválila *Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie na roky 2016 – 2019*, ktorý predložilo Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“) a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVaR SR“) na základe uznesenia vlády SR č. 71 z 18. februára 2015. Cieľom tohto akčného plánu je sústrediť sa na zvyšovanie povedomia verejnosti o nediskriminácii a usilovať o zefektívnenie implementácie antidiskriminačnej legislatívy, ako aj obnoviť prax z minulých rokov prijatím strategického dokumentu so všeobecným zameraním pre túto oblasť. Uvedený akčný plán nadväzuje na predchádzajúce strategické dokumenty z oblasti predchádzania diskriminácie a presadzovania rovnosti príležitostí, najmä *Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie*.

V súvislosti s plnením *Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie na roky 2016 – 2019* v rámci všeobecného vzdelávania verejnej správy, na základe ktorého sa má vzdelávanie začleniť k prevencii diskriminácie (Operačný cieľ 4, úloha č. 16), MPSVaR SR má spracovaný a osobným úradom MPSVaR SR aplikovaný podkladový materiál – príručku „Ochrana pred diskrimináciou“. Prostredníctvom obsahového rámca príručky osobný úrad zabezpečuje systematické vzdelávanie zamestnancov v oblasti nediskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných prejavov intolerancie na

vstupnom vzdelávaní pre novoprijatých zamestnancov. V rámci vstupného vzdelávania tak novoprijatých zamestnancov rezortu oboznamuje s ustanoveniami zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov s dôrazom na zásady rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch. Vstupné vzdelávanie lektorujú zamestnanci odboru rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí. Za kalendárny rok 2016 bolo realizovaných 7 vstupných vzdelávaní, ktoré absolvovalo 89 osôb.

MPSVaR SR spustilo a prevádzkuje oficiálnu informačnú webovú stránku o ne/diskriminácii vrátane zabezpečenia on-line poradenstva (Operačný cieľ 5, úloha č. 25). Informačná webová stránka sa venuje otázkam diskriminácie, ktorá je dostupná na www.diskriminacia.gov.sk. Stránka o (ne)diskriminácii prináša informácie tak pre odbornú verejnosť a subjekty povinné dodržiavať zákaz diskriminácie, ako aj základné poradenstvo pre osoby ohrozené diskrimináciou. Osobitnú kapitolu tvorí uplatňovanie horizontálneho princípu nediskriminácie v programoch a projektoch, podporovaných zo štrukturálnych fondov v Programovom období 2014 – 2020. Odborná verejnosť nájde na stránke informácie o teoretických východiskách rovnakého zaobchádzania a zákazu diskriminácie (ako sú formy diskriminácie, chránené dôvody a oblasti uplatňovania zákazu diskriminácie), okrem iného, aj v oblasti zamestnania a povolania. Zároveň prináša súdne rozhodnutia Súdneho dvora EÚ, Európskeho súdu pre ľudské práva a národných súdov, ktoré sú relevantné k posudzovaniu výkladu antidiskriminačného práva. Informácie dopĺňa prehľad dokumentov a inštitúcií, ktoré tvoria základ antidiskriminačného rámca. Stránka zároveň poskytuje praktické informácie o ochrane pred diskrimináciou a možnosť individuálneho poradenstva.

V rámci aktivít zameraných na zvýšenie informovanosti o diskriminácii a spôsoboch ochrany pred ňou (Operačný cieľ 5, úloha 26) MPSVaR SR v roku 2016 v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami In Minorita a Sapore zrealizoval workshopy pod názvom *Postavenie rómskej ženy v komunite*. Workshopy mali za cieľ okrem iného budovanie kompetencie rómskych žien či vzdelávanie im primeraným spôsobom o ich právach a o antidiskriminačnej legislatíve. Workshopy sa zrealizovali v Banskej Štiavnici, Rankovciach, Vtáčkovciach, Varhaňovciach, Bratislave a osobitne na pôde MPSVaR SR za účasti pracovníkov rezortu a rómskych žien priamo z lokalít.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ďalej len „ÚSVRK“) pokračoval aj v roku 2016 v plnení úloh Stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020. Táto stratégia, ktorá bola v pôvodnom rozsahu prijatá uznesením vlády SR č. 1/ 2012, obsahovala aj akčné plány, a to Revidovaný akčný plán Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015 aktualizovaný na roky 2011 – 2015 ako akčný plán stratégie pre oblasť vzdelávania, zamestnanosti, zdravia a bývania. Jednotlivé úlohy boli plnené aj v roku 2016 a zároveň boli pripravené aktualizované akčné plány stratégie opätovne pre vyššie uvedené oblasti, ako aj pre oblasť finančného začlenenia. Schválené aktualizované plány a nový akčný plán sú výsledkom spolupráce ústredných orgánov štátnej správy vrátane úradu splnomocnenca, odbornej verejnosti a organizácií tretieho sektora zameraných na problematiku integrácie Rómov. Cieľom participatívneho procesu bolo validovať globálne a čiastkové ciele prioritných oblastí a pripraviť realizovateľné akčné plány pre jednotlivé oblasti na obdobie

rokov 2016 – 2018. Súčasťou tohto procesu bolo vytvorenie mechanizmu monitorovania a hodnotenia napĺňania cieľov uvedenej stratégie.

K dôležitým podporným opatreniam týkajúcim sa aj oblasti, v ktorých žijú príslušníci národnostných menšín vrátane marginalizovaných rómskych komunít patria aktivity v zmysle zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V súlade s týmto zákonom vláda SR postupne prijala viacero akčných plánov rozvoja konkrétnych okresov s cieľom odstraňovania zaostávania najmenej rozvinutých okresov. Súčasťou uvedených akčných plánov sú aj konkrétne opatrenia cielené len na príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít alebo v rámci širšej cieľovej skupiny aj na týchto príslušníkov⁴.

Národný akčný plán Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020

V nadväznosti na Informáciu o Sčítaní obyvateľov, domov a bytov 2021 v SR, ktorú 17. augusta 2016 vláda SR zobrala na vedomie, Štatistický úrad SR zriadil expertný tím na prípravu Národného akčného plánu Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020 (ďalej len „NAP SODB 2021“). Členmi expertného tímu NAP SODB 2021 sa stali zástupcovia relevantných ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy, organizácií v ich pôsobnosti, ako aj Združenie miest a obcí Slovenska (ďalej len „ZMOS“) a Únia miest Slovenska. Členkou expertného tímu za úrad splnomocnenca bola menovaná riaditeľka kancelárie úradu splnomocnenca. Poslaním expertného tímu bolo vypracovať návrh NAP SODB 2021 v súlade s koncepcným zámerom sčítania predloženým vláde SR v Informácii o Sčítaní obyvateľov, domov a bytov 2021 v SR. Expertný tím zasadal v zmysle svojho štatútu a riadil sa rokovacím poriadkom schváleným predsedom Štatistického úradu SR. Expertný tím sa stretol spolu trikrát. NAP SODB 2021 nepokrýva celú prípravu cenzu, ale predovšetkým tie oblasti a činnosti, kde je nevyhnutná spolupráca a súčinnosť s vybranými ministerstvami, ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy, organizáciami v ich pôsobnosti a samosprávou. Obsahuje harmonogram konkrétnych úloh, ktorých splnenie je na uskutočnenie prvého integrovaného sčítania v podmienkach SR nevyhnutné. Úrad splnomocnenca v rámci vypracovania NAP SODB 2021 poskytoval v roku 2016 Štatistickému úradu SR súčinnosť.

V spolupráci s úradom splnomocnenca bol rozpracovaný Strategický cieľ č. 5: *Venovať zvýšenú pozornosť osobitným skupinám obyvateľov, ktorých sčítanie si vyžaduje špecifický prístup.* Za obyvateľov, ktorých sčítanie si takýto špecifický prístup vyžiada, sa okrem iných skupín obyvateľstva považujú aj obyvatelia z hľadiska príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk, a to aj pre potreby vnútroštátnej legislatívy (predovšetkým so zákonom č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov).

V zmysle uznesenia č. 109 z 1. marca 2017 k NAP SODB 2021, ktorým vláda SR uložila zabezpečiť plnenie aktivít vyplývajúcich z NAP SODB 2021, bude pripravená metodika sčítania obyvateľov z hľadiska ich príslušnosti k národnosti alebo etniku so zreteľom na materinský jazyk. Zodpovedným gestorom uvedenej pracovnej skupiny je úrad

⁴ Podrobnejšie informácie o prijatých akčných plánoch pre najmenej rozvinuté okresy pozri na: <http://www.nro.vlada.gov.sk/pomoc-najmenej-rozvinutym-okresom/>.

splnomocnenca a Štatistický úrad SR. Úrad splnomocnenca rovnako ako v roku 2016 bude realizovať úlohy vyplývajúce z NAP SODB 2021 v súlade s princípom participácie príslušníkov národnostných menšín na veciach, ktoré sa ich týkajú, a teda v úzkej súčinnosti s výborom.

1.1.2 Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020⁵

Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“) sa konali 5. marca 2016. V nadväznosti na ich výsledky prezident SR 23. marca 2016 vymenoval novú vládu SR zloženú zo zástupcov politických strán Smer – SD, SNS, Most-Híd a #Siet'. Novokonštituovaná vláda SR sa vo svojom *Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2016 – 2020* (ďalej len „programové vyhlásenie vlády“) prihlásila k európskym demokratickým tradíciám slobody, ľudskej dôstojnosti a tolerancie v boji proti fašizmu a pravicovému extrémizmu. Na základe tohto demokratického presvedčenia je vláda SR pripravená posilniť politiku porozumenia a zmierenia občanov všetkých národností Slovenska s jedinečnou príležitosťou naštartovania novej etapy podpory národnostných menšín.

V programovom vyhlásení vlády sa ďalej konštatuje, že vláda SR považuje ochranu a podporu rozvoja národnostných menšín za svoje prirodzené poslanie pri formovaní modernej spoločnosti. Bude poskytovať účinnú ochranu národnostným menšinám a právam a slobodám patriacim týmto menšinám v rámci právneho štátu s rešpektovaním štátnej zvrchovanosti a územnej celistvosti štátov. Vláda SR garantuje dôstojné podmienky pre rozvoj každej národnostnej menšiny v súlade s ústavou a medzinárodnými zmluvami a dohovormi pri zachovaní vyvážených vzťahov väčšinového národa s národnostnými menšinami prostredníctvom tolerantného dialógu v slovenskej spoločnosti. Národnostné menšiny predstavujú dôležitú súčasť našej spoločnosti s veľkým kultúrnym bohatstvom a dôležitým historickým dedičstvom. Vláda SR sa zaväzuje chrániť národnostné menšiny, čo je dôležité pre stabilitu, demokratickú bezpečnosť a mier na celom kontinente. Bude vytvárať podmienky pre rozvoj národnostných menšín v oblasti uchovávania a rozvíjania ich identity, jazyka, kultúry a tradícií.

Pokiaľ ide o praktické opatrenia sa vláda SR zaviazala zabezpečiť **zosúladenie zákona o dráhach so zákonom o používaní jazyka národnostných menšín** v oblasti označovania názvov železničných staníc a zastávok na národnostne zmiešaných územiach. Ďalej sa vláda SR zaviazala nadväzovať a pokračovať so zmenami aj v oblasti financovania kultúry a to postupne z priamej gescie štátu k formám verejnoprávnosti a samosprávy. Po založení Audiovizuálneho fondu a Fondu na podporu umenia si vláda SR uložila za cieľ, aby obdobná verejnoprávna inštitúcia vznikla aj na financovanie kultúry národnostných menšín. Vychádzala pritom zo zámeru podporiť aktivity národnostných menšín žijúcich na území Slovenska, ktoré významnou mierou prispievajú k formovaniu a rozvoju kultúrnej rozmanitosti ako tradičnej a neoddeliteľnej súčasti rozvoja slovenskej spoločnosti. **Vláda SR sa v tomto zmysle zaviazala prijať zákon o vytvorení Fondu pre financovanie menšinových kultúr (verejnoprávny fond)** s cieľom zabezpečiť systematickú podporu kultúrnych a umeleckých aktivít všetkých národnostných menšín v Slovenskej republike.

V oblasti politiky podpory národnostných menšín sa vláda SR ďalej zaviazala:

⁵ Pozri: <http://www.vlada.gov.sk/programove-vyhlasenie-vlady-sr-na-roky-2016-2020/> .

- podporiť vyňatie všetkých málotriednych škôl z povinných kvót na jazykovo zmiešanom území;
- zvýšiť podporu a zabezpečiť rozvoj vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám v ich materinskom jazyku;
- podporiť zmenu metodiky výučby slovenského jazyka na menšinových školách v záujme jeho lepšieho ovládania;
- podporiť odborné vzdelávanie a prípravu v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín vrátane odborného vzdelávania a prípravy v systéme duálneho vzdelávania;
- posilniť materiálno-technické zabezpečenie škôl, tvorbu učebníc a ďalších vzdelávacích zdrojov a kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín;
- vypracovať koncepciu rozvoja výučby rusínskeho jazyka a kultúry v materských školách, základných školách a stredných školách;
- podporiť vyučovanie na základných školách a stredných školách o živote národnostných menšín žijúcich v SR a ich histórii v kontexte prevencie a boja proti extrémizmu, nacionalizmu a extrémnym prejavom správania;
- podporiť špecifické úlohy v poslaní vysokých škôl v oblasti rozvoja národnostných menšín, ich kultúry, jazyka, výskumu histórie, etnológie a pod. a podporí zohľadňovanie týchto špecifických úloh v rámci hodnotenia činnosti vysokých škôl.

Vláda SR na základe analýzy na národnostne zmiešanom území zaviazala vytvoriť podmienky pre **zosúladenie praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín.**

V oblasti integrácie **marginalizovaných komunít** sa vláda SR zaviazala:

- podporiť zmeny podmienok poskytovania sociálnych dávok, a to najmä so zreteľom na zvýšenie počtu pracovne aktívnych ľudí;
- podporiť vytvorenie ďalších pracovných možností pre dlhodobo nezamestnaných prostredníctvom aktivačných prác, zamestnávaním vo verejných zákazkách a rozšírením druhošancového vzdelávania;
- rozšíriť sieť terénnych sociálnych pracovníkov a rómskych občianskych hliadok;
- podporiť dobudovanie siete predškolských zariadení a komunitných centier v oblastiach s koncentrovaným počtom marginalizovaných komunít;
- podporiť rozšírenie dostupnosti predškolského vzdelávania;
- pripraviť zmenu diagnostiky žiakov základných škôl s cieľom minimalizovať presmerovanie žiakov z marginalizovaných komunít do špeciálnych škôl a tried;
- zabezpečiť viac odborných pracovníkov, najmä asistentov učiteľa v základných a stredných školách;
- zabezpečiť ďalšie vzdelávanie pedagogických pracovníkov pracujúcich s deťmi pochádzajúcich z marginalizovaných komunít;
- iniciovať rozšírenie mimoškolských aktivít v rámci celodenného vzdelávania;
- zvýšiť finančnú gramotnosť ľudí žijúcich v marginalizovaných komunitách;
- pripraviť návrh zákonnej úpravy, ktorou sa zavedie účinný inštitút osobného bankrotu;
- so zapojením postihnutých komunít účinne bojovať proti úžere;

- podporiť lepší prístup marginalizovaných komún k zdravotnej starostlivosti;
- rozšíriť programy na riešenie usporiadania vlastníckych vzťahov pozemkov pod ilegálnymi stavbami v marginalizovaných komunitách;
- podporiť pri výstavbe sociálnych bytov svojpomocnú výstavbu so zreteľom na udržateľnosť bytov.

1.2 Medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín

V súlade so svojím štatútom sa splnomocnenec spolupodieľa na tvorbe správ o plnení medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín. V tejto súvislosti úrad splnomocnenca aj v roku 2016 spolupracoval s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (ďalej len „MZVaEZ SR“) na vypracovaní správ a vedení dialógu o implementácii záväzkov vyplývajúcich z ľudskoprávných dohovorov Rady Európy a OSN, ako aj na plnení záväzkov z bilaterálnych medzištátnych dohôd.

Úrad splnomocnenca v roku 2016 participoval na Správe o priebehu a výsledkoch štvrtého kola monitorovania úrovne implementácie Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v SR, Správe o priebehu a výsledkoch štvrtého kola monitorovania úrovne implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike, 3. Periodickej správe SR k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, na príprave XIII. zasadnutia Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín a na príprave zasadnutia Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru.

1.2.1 Medzinárodné zmluvy

1.2.1.1 Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín

Slovenská republika v roku 2016 ukončila štvrté kolo monitoringu implementácie Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín (ďalej len „rámcový dohovor“) prijatím Rezolúcie Výboru ministrov Rady Európy č. CM/ResCMN(2016)6 dňa 13. apríla 2016.

MZVaEZ SR vypracovalo správu o priebehu a výsledkoch štvrtého kola monitorovania úrovne implementácie rámcového dohovoru v SR, ktorá bola schválená na XXI. zasadnutí Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny uznesením č. 85 z 13. septembra 2016 a následne predložená na rokovanie Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktorá ju uznesením č. 163 z 9. decembra 2016 zobrala na vedomie.

Vláda SR materiál schválila uznesením č. 6 z 11. januára 2017, ktorým zároveň uložila splnomocnencovi a relevantným predstaviteľom ústredných orgánov štátnej správy oboznámiť sa s výsledkami štvrtého kola monitorovania úrovne implementácie rámcového dohovoru a s odporúčaniami Výboru ministrov Rady Európy, posúdiť možnosť ich realizácie a v rámci prípravy piatej implementačnej správy informovať ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí o prijatých opatreniach.

Pokiaľ ide o obsah rezolúcie Výboru ministrov Rady Európy zo štvrtého monitorovacieho kola, za najnaliehavejšie odporúčania adresované SR považuje Výbor ministrov Rady Európy nasledujúce tri:

- posilnenie inštitucionálneho rámca ochrany ľudských práv;
- komplexné riešenie intolerancie voči Rómom vo vzdelávacom systéme;
- zintenzívnenie úsilia účinne chrániť Rómov pred diskrimináciou.

Ďalšie odporúčania sa týkajú zberu údajov o situácii príslušníkov národnostných menšín, poskytovania zodpovedajúcej politickej a finančnej podpory Kancelárii verejného ochrancu práv, zachovania podpory kultúrnym aktivitám národnostných menšín, šírenia medzikultúrneho porozumenia, zriadenia nezávislého a špecializovaného orgánu na vyšetrovanie všetkých údajných prípadov zneužitia právomocí polície, zvýšenia podpory médií v menšinových jazykoch, vytvorenia pružného prístupu k implementácii legislatívneho rámca pre používanie menšinových jazykov, zabezpečenia primeraného vzdelávania pre učiteľov na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín, zabezpečenia adekvátneho zobrazenia všetkých národnostných menšín a ich histórie na Slovensku v učebniciach, zabránenia zatvárania malých škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín a zintenzívnenia úsilia v boji s protirómskymi postojmi.

1.2.1.2 Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov

V roku 2016 Slovenská republika ukončila taktiež štvrté kolo monitorovania implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej len „charta jazykov“).

Na základe štvrtej správy SR o implementácii záväzkov vyplývajúcich z charty jazykov predloženej Rade Európy v marci 2015, návštevy delegácie Výboru expertov charty jazykov (ďalej len „Výbor expertov“) v SR v septembri 2015 a zistených poznatkov z návštevy prijal Výbor expertov na svojom plenárnom zasadnutí 30. novembra 2015 správu č. MIN-LANG(2015)23 vo vzťahu k SR.

Po schválení správy Výboru expertov o implementácii charty jazykov v SR využila SR možnosť vyjadriť sa k jej obsahu. Stanovisko SR k štvrtej správe Výboru expertov o implementácii charty jazykov reagovalo na jej najnaliehavejšie tvrdenia a komentáre a poskytlo aktualizované informácie týkajúce sa jednotlivých zistení. Finálne znenie stanoviska spracované MZVaEZ SR bolo verifikované jednotlivými rezortmi a inštitúciami zúčastnenými na jeho tvorbe a bolo schválené záverom č. 39 rokovania vedenia MZVaEZ SR z 11. februára 2016 a následne 12. februára 2016 bolo zaslané sekretariátu Výboru expertov.

Štvrté kolo monitorovania úrovne implementácie charty jazykov v SR sa ukončilo prijatím odporúčaní č. CM/RecCHL(2016)2 Výborom ministrov Rady Európy 27. apríla 2016, ktoré boli schválené konsenzom. MZVaEZ SR vypracovalo správu o priebehu a výsledkoch štvrtého kola monitorovania úrovne implementácie charty jazykov v SR, ktorá bola schválená na XXI. zasadnutí Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny uznesením č. 86 z 13. septembra 2016 a následne predložená na rokovanie Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktorá ju uznesením č. 162 z 9. decembra 2016 zobrala na vedomie.

Vláda SR materiál schválila uznesením č. 7 z 11. januára 2017, ktorým uložila splnomocnencovi a relevantným predstaviteľom ústredných orgánov štátnej správy oboznámiť sa s výsledkami štvrtého kola monitorovania úrovne implementácie charty jazykov a s odporúčaniami Výboru ministrov Rady Európy, posúdiť možnosť ich realizácie a v rámci prípravy piatej implementačnej správy informovať ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí o prijatých opatreniach.

Za najnaliehavejšie odporúčania slovenským orgánom považuje Výbor ministrov Rady Európy:

- preskúmať požiadavky týkajúce sa prahových hodnôt na používanie jazykov menšín vo verejnom styku;
- zlepšiť výučbu všetkých menšinových jazykov na všetkých typoch/úrovniah škôl (ZŠ, SŠ, VŠ);
- prijať opatrenia na zlepšenie odbornej prípravy učiteľov v oblasti vzdelávania v regionálnych alebo menšinových jazykoch;
- zvýšiť podporu pre televíziu, rozhlas a tlač vo všetkých regionálnych alebo menšinových jazykoch;
- pokračovať v prijímaní opatrení na odstránenie neodôvodneného zaraďovania rómskych detí do špeciálnych škôl alebo tried a začať vo väčšom rozsahu zavádzať vzdelávanie v rómskom jazyku pre rómske deti;
- zvyšovať povedomie a podporovať toleranciu v slovenskej spoločnosti ako celku voči regionálnym alebo menšinovým jazykom a kultúram.

1.2.2 Medzinárodné mechanizmy kontroly dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín

1.2.2.1 Univerzálne periodické hodnotenie Rady OSN pre ľudské práva a implementácia univerzálnych ľudskoprávných dohovorov

Osobitným mechanizmom Rady OSN pre ľudské práva prebiehajúcim od roku 2008 je Univerzálne periodické hodnotenie (Universal Periodic Review, ďalej len „UPR“). Ide o univerzálny proces, v ktorom je dotknutý štát hodnotený ostatnými členskými štátmi. Cieľom hodnotenia je poskytnúť komplexný a objektívny obraz o stave ľudských práv vo všetkých členských štátoch OSN. Hodnotenie sa koná v pravidelných 4,5-ročných cykloch. Z hľadiska ľudskoprávnej agendy na národnej úrovni predstavuje UPR kľúčovú udalosť.

V rámci druhého kola hodnotenia UPR bolo Slovenskej republike (3. februára 2014) adresovaných 146 odporúčaní. Najčastejšie sa týkali problematiky inklúzie rómskeho obyvateľstva, uplatňovania princípu rodovej rovnosti, či už v oblasti pracovnoprávných vzťahov alebo vo vzťahu k rodovo podmienenému násiliu, ako aj boja proti extrémizmu. SR akceptovala väčšinu odporúčaní. Z celkového počtu 146 odporúčaní odmietla iba 13, z ktorých 5 odmietla iba čiastočne.

V súvislosti s prijatím odporúčaní sa SR po prvýkrát v histórii svojho hodnotenia v rámci UPR dobrovoľne zaviazala poskytnúť rade predbežný prehľad o plnení uvedených odporúčaní v polovici hodnotiaceho cyklu. Priebežný prehľad vypracovalo MZVaEZ SR v spolupráci s úradom splnomocnenca a vecne príslušnými rezortmi.

V máji 2016 obhájila SR pred Výborom OSN pre práva dieťaťa konsolidovanú tretiu, štvrtú a piatu periodickú správu o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa. Výbor konštatoval, že SR naďalej pokračuje v dosahovaní pokroku pri zabezpečovaní práv detí v oblastiach ako je prevencia pred násilím, zdravie, životná úroveň a vzdelávanie. Výbor sa zaujímal aj o rómske deti, predovšetkým v segregovaných osadách v súvislosti so zabezpečením rovnakého práva na vzdelanie, zdravotnú starostlivosť, primeraný životný štandard a zaoberal sa aj rastúcim počtom verbálnych a fyzických útokov a incidentov šikany Rómov a represívnym používaním násilných policajných razíí zo strany štátu v rómskych osadách.

V októbri 2016 obhájila SR pred Výborom OSN pre ľudské práva štvrtú periodickú správu o implementácii Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. Výbor ocenil prijatie okrem iných dokumentov aj Celoštátnej stratégie na ochranu a podporu ľudských práv v SR a Stratégie pre integráciu Rómov do roku 2020. Výbor sa zaujímal aj o situáciu Rómov, predovšetkým o diskrimináciu rómskych detí pri vzdelávaní a sterilizáciu rómskych žien.

V júli 2016 predložila SR Výboru OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie v poradí jedenástu a dvanástu periodickú správu k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie.

1.2.2.2 Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín

Bilaterálna spolupráca s Maďarskom sa realizuje na základe Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci podpísanej 19. marca 1995. Úrad splnomocnenca v uplynulom období intenzívne spolupracoval s MZVaEZ SR pri príprave XIII. zasadnutia Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín (ďalej len „zmiešaná komisia“), ktorej členom je aj splnomocnenec, ako aj pri plnení odporúčaní a úloh vyplývajúcich zo záverov predchádzajúcich zasadnutí zmiešanej komisie. XIII. zasadnutie zmiešanej komisie sa uskutočnilo 3. novembra 2016 v Budapešti. Rokovanie viedli jej spolupredsedia, za slovenskú stranu veľvyslanec Miroslav Mojžita, za maďarskú stranu ministerský splnomocnenec za rozvoj susedskej politiky Ferenc Kalmár. Za slovenskú stranu sa na rokovaní v rámci delegácie zúčastnil aj splnomocnenec László Bukovszky.

Predmetom rokovania XIII. zasadnutia zmiešanej komisie boli aktuálne otázky postavenia príslušníkov slovenskej národnostnej menšiny v Maďarsku a maďarskej národnostnej menšiny v SR. Počas zasadnutia bolo prijatých 60 odporúčaní, z toho 19 nových: 4 pre obe strany, 6 pre slovenskú stranu a 9 pre maďarskú stranu. Pôvodné odporúčania, ktoré boli vyhodnotené ako vykonané, boli vypustené, iné modifikované podľa stavu ich plnenia a možností ich realizácie alebo aktuálnych problémov v danej oblasti.

Informáciu o priebehu a výsledkoch XIII. zasadnutia zmiešanej komisie vzala na vedomie vláda SR a schváleným uznesením č. 59/2017 z 1. februára 2017 uložila vedúcim príslušných ústredných orgánov štátnej správy oboznámiť sa so závermi a odporúčaniami zo zasadnutia zmiešanej komisie, posúdiť možnosť ich realizácie a následne priebežne vyhodnocovať ich plnenie. Úrad splnomocnenca priebežne vykonáva aktivity s cieľom plnenia 15 odporúčaní, ktoré sú v kompetencii aj splnomocnenca.

1.2.2.3 Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru

Bilaterálna spolupráca s Ukrajinou sa realizuje na základe Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci (Kyjev, 29. júna 1993). V súlade s predmetnou zmluvou a na základe iniciatívy ukrajinskej strany bola uznesením vlády SR č. 362/1994 vytvorená Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo, kultúru a vedecké styky. Po dohode s ukrajinskou stranou má komisia od roku 2003 nové pomenovanie: Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru.

V roku 2016 spoločné zasadnutie komisie sa v dôsledku zmien na úrovni predsedov komisie na ukrajinskej a slovenskej strane, ako aj zmien v členstve komisie neuskutočnilo. MZVaEZ SR poskytlo ukrajinskej strane komplexnú informáciu, vyhodnotenie plnenia Protokolu z XIII. zasadnutia. Úrad splnomocnenca v tejto súvislosti pripravil a zaslal odpočet plnenia odporúčaní a úloh vyplývajúcich zo záverov predchádzajúcich zasadnutí zmiešanej komisie.

MZVaEZ SR v roku 2016 pripravovalo spoločné zasadnutie ukrajinskej a slovenskej časti komisie na Slovensku, ktoré ukrajinská strana na poslednú chvíľu zrušila z objektívnych príčin a kvôli udalostiam prebiehajúcim na Ukrajine. Ukrajinská strana koncom roka 2016 iniciovala ďalšie rokovanie komisie v I. polroku 2017, ktorej XIV. zasadnutie sa uskutočnilo 23. marca 2017 v Bratislave. Rokovanie viedli jej spolupredsedovia, za slovenskú stranu štátny tajomník MZVaEZ Lukáš Parížek, za ukrajinskú stranu I. námestníčka Ministerstva kultúry Ukrajiny Svitlana Fomenko. Za slovenskú stranu sa na rokovaní v rámci delegácie zúčastnila riaditeľka kancelárie úradu splnomocnenca Alena Kotvanová. Predmetom rokovania XIV. zasadnutia komisie boli aktuálne otázky postavenia príslušníkov slovenskej národnostnej menšiny na Ukrajine a ukrajinskej národnostnej menšiny v SR.

Úrad splnomocnenca poskytol úplnú súčinnosť MZVaEZ SR pri príprave rokovania s ukrajinskou stranou, ako aj pri ďalšom plnení odporúčaní a úloh vyplývajúcich zo záverov zasadnutí zmiešanej komisie. MZVaEZ SR v spolupráci s príslušnými ministerstvami, orgánmi štátnej správy, samosprávami a inštitúciami vrátane úradu splnomocnenca priebežne sledovalo plnenie týchto úloh.

Komisia sa zaoberá komplexnou problematikou slovenskej národnostnej menšiny na Ukrajine a ukrajinskej národnostnej menšiny v SR s cieľom podpory zachovania a rozvoja ich identity a kultúry. Ďalej sleduje celkovú bilaterálnu reláciu v oblasti kultúry, bilaterálnu reláciu v oblasti školstva, vedy, výskumu, národnostného školstva, venuje pozornosť podpore národnostných médií a výmenám programov RTVS s mediálnymi partnermi na Ukrajine.

Veľkým prínosom pre prácu komisie je zastúpenie predstaviteľov národnostných menšín na úrovni členov (zástupca slovenskej národnostnej menšiny v ukrajinskej časti komisie a zástupca ukrajinskej menšiny v slovenskej časti komisie), ktorí participujú na plnení prijatých úloh obsiahnutých v Protokole každého spoločného zasadnutia.

1.2.2.4 Návšteva vysokej komisárky OBSE pre otázky národnostných menšín Astrid Thors

V nadväznosti na pozvanie ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Miroslava Lajčáka sa 16. – 18. mája 2016 uskutočnila prvá oficiálna návšteva vysokej komisárky OBSE pre otázky národnostných menšín Astrid Thors (ďalej len „VKNM“) v SR. V rámci oficiálneho programu sa VKNM stretla s podpredsedníčkou vlády SR a ministerkou spravodlivosti Luciou Žitňanskou, s podpredsedom vlády SR a ministrom vnútra Robertom Kaliňákom, s ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslavom Lajčákom, so štátnym tajomníkom ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Petrom Krajňákom, ako aj so splnomocnencom vlády SR pre národnostné menšiny Lászlóom Bukovszkym a splnomocnencom vlády SR pre rómske komunity Ábelom Ravaszom. VKNM uskutočnila aj stretnutia s verejnou ochrankyňou práv a s mimovládnyimi organizáciami, ktoré priamo organizoval Úrad VKNM.

Predmetom záujmu vysokej komisárky bola prioritne situácia maďarskej národnostnej menšiny, a to aj v kontexte bilaterálnych vzťahov SR a Maďarska a situácia rómskej národnostnej menšiny v SR. VKNM sa ďalej zaujímala o témy aktuálnej ľudskoprávnej inštitucionálnej architektúry, otázku prípravy a schvaľovania jednotlivých akčných plánov k Celoštátnej stratégii ochrany a podpory ľudských práv v SR (najmä o návrh Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020), ako aj o tému stupňujúcej sa radikalizácie spoločnosti, a s tým súvisiacu nevyhnutnosť zamerať sa na vzdelávanie v oblasti ľudských práv.

Informácia o uskutočnení regionálnej návštevy bola súčasťou vystúpenia vysokej komisárky na 1102. plenárnom zasadnutí Stálej rady OBSE 2. júna 2016. Vo svojom vystúpení VKNM uviedla, že bilaterálne vzťahy SR a Maďarska možno v súčasnosti vo všeobecnosti označiť ako pozitívne a odporučila využiť tento stav na prerokovanie otvorených otázok týkajúcich sa štátneho občianstva a podpory tzv. príbuzenských menšín. Rovnako obom krajinám odporučila nadviazať na zasadnutia Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín. K situácii v oblasti menšinovej politiky na Slovensku VKNM uviedla, že víta zaradenie viacerých menšinových otázok do programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016-2020, sklamaním pre príslušníkov národnostných menšín však naďalej podľa jej slov ostáva fragmentácia inštitucionálnej štruktúry vo vzťahu k menšinovej problematike. VKNM tiež vyjadrila podporu prijatiu Akčného plánu na ochranu práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám a aktivitám splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity v oblastiach školstva a bývania. VKNM zároveň nabáda vládu SR prihliadať na odporúčania verejnej ochrankyne práv a poskytnúť jej úradu primeranú podporu.

Stretnutie Lászlóa Bukovszkeho s Astrid Thors (Zdroj: archív úradu vlády)

II. Časť – Participácia príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných

2.1 Legislatívne a koncepčné rámce

Participáciu príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných garantuje ústava a medzinárodné dohovory, predovšetkým rámcový dohovor. Ústava v čl. 34 ods. 2 písm. c) **zaručuje občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.**

Podľa **rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín** sa zaručujú základné práva priznané aj čl. 34 ods. 2 ústavy. V zmysle článku 15 rámcového dohovoru strany musia vytvárať podmienky potrebné na efektívnu účasť osôb patriacich k národnostným menšinám na kultúrnom, spoločenskom a ekonomickom živote, ako aj na verejných záležitostiach, najmä na tých, ktoré sa ich týkajú. Cieľom takejto efektívnej účasti je podpora skutočnej rovnosti medzi osobami patriacimi k národnostným menšinám a tými, ktoré patria k väčšine prostredníctvom vedenia konzultácií s týmito osobami prostredníctvom vhodných postupov a reprezentatívnych inštitúcií. V SR plní úlohu takejto reprezentatívnej a konzultačnej inštitúcie **Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny**, ktorý je odborným orgánom Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť – poradného orgánu vlády SR.

Všetky právne predpisy upravujúce volebné právo rešpektujú v plnom rozsahu ustanovenie čl. 30 ústavy, že občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám, pričom volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou sa priznáva okrem občanov SR aj cudzincom s trvalým pobytom na jej území, a to vo voľbách do orgánov samosprávy obcí a vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov.

2.2 Konzultačné mechanizmy

2.2.1 Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť

Rada vlády je stálym odborným, poradným, koordinačným a konzultatívnym orgánom vlády SR v oblasti ochrany základných ľudských práv a slobôd, politických a občianskych práv, práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, práv na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva, v oblasti práv dieťaťa a presadzovania najlepšieho záujmu dieťaťa, v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím a práv seniorov, pri presadzovaní zásady rovnakého zaobchádzania, rovnosti príležitostí a rodovej rovnosti.

Vzhľadom na skutočnosť, že v roku 2016 sa konali parlamentné voľby s následným procesom kreovania a menovania vlády SR, a teda aj ministra spravodlivosti SR a predsedu rady vlády, ako aj s ohľadom na plnenie náročných úloh v súvislosti s predsedníctvom SR v Rade EÚ, sa v roku 2016 konali len dve zasadnutia rady vlády.

Členom rady je aj splnomocnenec a predseda výboru, ako aj podpredseda výboru, ktorým je zástupca národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny. V roku 2016 splnomocnenec László Bukovszky predložil na zasadnutie rady vlády viaceré materiály, a to hodnotiace správy výboru o podpore kultúry národnostných menšín, o národnostnom školstve a o používaní jazykov národnostných menšín za rok 2015, akčný plán, ako aj Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území SR za obdobie rokov 2015 – 2016.

2.2.2 Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny

Úlohy inštitucionalizovaného konzultačného mechanizmu vo veciach účasti príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín na riešení vecí, ktoré sa ich týkajú, plní výbor, ktorý je stálym odborným orgánom rady vlády pre otázky týkajúce sa národnostných menšín a etnických skupín a ich príslušníkov, pre oblasť implementácie jazykovej charty v zmysle čl. 7 ods. 4 charty a v zmysle čl. 15 rámcového dohovoru.

Predsedom výboru je splnomocnenec, členmi výboru sú zástupcovia všetkých trinástich národnostných menšín (maďarskej, rómskej, rusínskej, českej, ukrajinskej, nemeckej, poľskej, moravskej, ruskej, bulharskej, chorvátskej, židovskej a srbskej národnostnej menšiny) a zástupcovia vecne príslušných orgánov štátnej správy:

- MZVaEZ SR;
- MPSVaR SR;
- MV SR;
- MS SR;
- Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVaŠ SR“);
- Ministerstva kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „MK SR“);
- splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Národnostné menšiny vo výbore reprezentujú členovia v nasledovnom počte:

- 5 zástupcov maďarskej národnostnej menšiny;
- 4 zástupcovia rómskej národnostnej menšiny;
- 2 zástupcovia českej národnostnej menšiny;
- 2 zástupcovia rusínskej národnostnej menšiny;
- 2 zástupcovia ukrajinskej národnostnej menšiny;
- 1 zástupca nemeckej národnostnej menšiny;
- 1 zástupca poľskej národnostnej menšiny;
- 1 zástupca moravskej národnostnej menšiny;
- 1 zástupca ruskej národnostnej menšiny;
- 1 zástupca bulharskej národnostnej menšiny;
- 1 zástupca chorvátskej národnostnej menšiny;
- 1 zástupca židovskej národnostnej menšiny;
- 1 zástupca srbskej národnostnej menšiny.

Výbor v rámci svojej pôsobnosti predovšetkým poskytuje rade vlády podnety na zvýšenie úrovne podpory, ochrany a dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín; podieľa sa na vypracovaní správ pre kontrolné mechanizmy medzinárodných zmlúv o

ľudských právach a právach príslušníkov národnostných menšín a každoročne vypracúva hodnotiace správy v kľúčových oblastiach týkajúcich sa príslušníkov národnostných menšín, ktoré predkladá na schválenie rade vlády.

Výbor má spomedzi ostatných výborov rady vlády špecifické postavenie. Členovia výboru zastupujúci príslušníkov národnostných menšín sú volení priamo menšinovými organizáciami. Hlasovacie právo vo výbore majú iba zástupcovia národnostných menšín podľa princípu jedna menšina – jeden hlas, a tiež predseda výboru. Zástupcovia orgánov štátnej správy sa zúčastňujú zasadnutí výboru bez hlasovacieho práva. Výbor tak možno považovať za samosprávny orgán národnostných menšín, ktorý rozhoduje samostatne a suverénne o svojich záležitostiach. Riešiť otázky konkrétnej národnostnej menšiny na zasadnutí výboru bez účasti jej zástupcov nie je možné.

V minulom roku, konkrétne 28. januára 2016, sa uskutočnilo volebné zhromaždenie pre voľbu náhradníka člena výboru za rusínsku národnostnú menšinu. Kandidáta navrhli organizácie, ktoré sa preukázateľne angažujú v oblasti podpory zachovania a rozvoja identity a kultúry príslušníkov rusínskej národnostnej menšiny. Náhradníka volil zástupca dvoch organizácií, ktoré sa registrovali na volebné zhromaždenie. Na priebeh volebného zhromaždenia dozerala za prítomnosti notára volebná komisia zložená zo zástupcov štátnej správy a inštitúcií pôsobiacich v oblasti ľudských práv. Nominanta, ktorý získal od národnostných organizácií najväčší počet hlasov, bol vymenovaný predsedom výboru za náhradníka člena výboru.

Výbor sa v roku 2016 zišiel na štyroch riadnych zasadnutiach a prijal celkom 22 uznesení (uznesenia č. 80 – 101), z ktorých boli všetky splnené. Všetky uznesenia a zápisnice zo zasadnutí výboru sú zverejnené na webovom sídle splnomocnenca⁶.

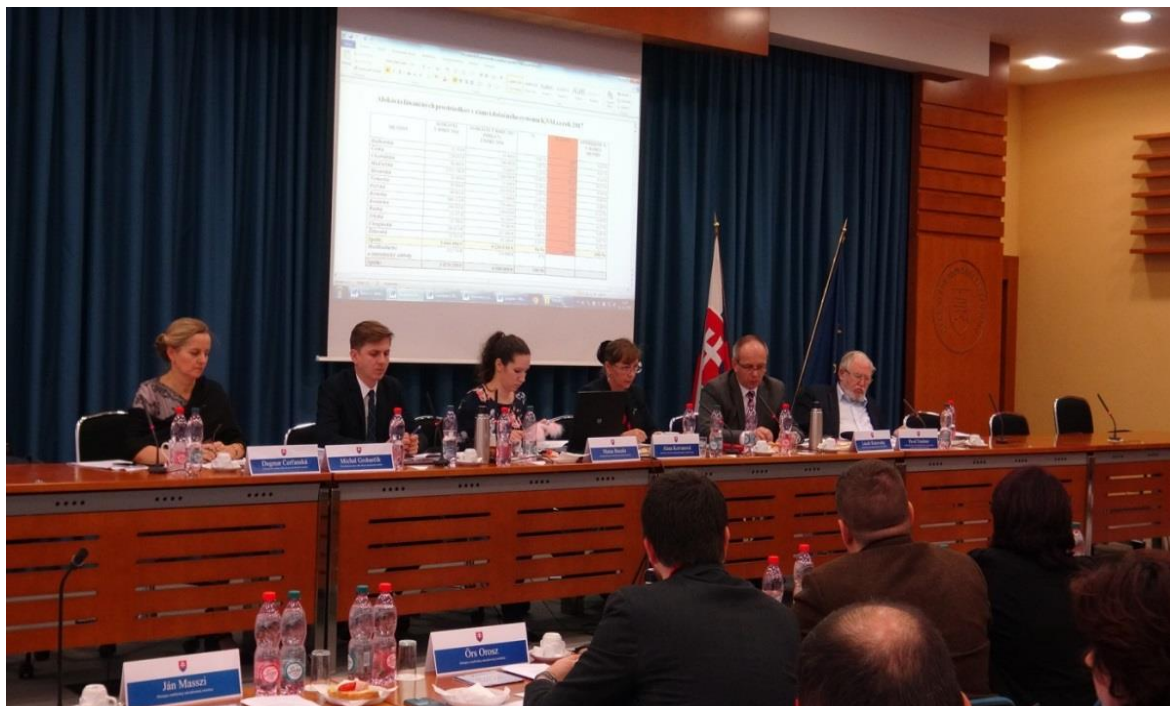
Výbor každoročne vypracúva v súlade so svojim štatútom hodnotiacu správu o podpore kultúr národnostných menšín, správu o stave národnostného školstva a správu o používaní jazykov národnostných menšín (ďalej aj ako „hodnotiace správy“), ktoré predkladá na schválenie rade vlády. V záujme zabezpečenia participatívnej a čo najväčšej efektívnosti procesu prípravy správ za rok 2015 bola zriadená dočasná pracovná skupina zložená z 13 zástupcov jednotlivých národnostných menšín – expertov na danú problematiku nominovaných členmi výboru a 8 zástupcov štátnej správy, ktorá vypracovala hodnotiace správy. Členka dočasnej pracovnej skupiny za maďarskú národnostnú menšinu Správu o používaní jazykov národnostných menšín za rok 2015 a Hodnotiacu správu o podpore kultúr národnostných menšín za rok 2015 nepredložila.

Hodnotiace správy, v ktorých národnostných menšiny spracúvajú problematiku práve optikou národnostných menšín, predstavujú priestor na verbalizáciu svojich hodnotení aktuálneho stavu, ale aj priorít i kritických stanovísk. Zároveň je proces ich tvorby príležitosťou pre vzájomnú diskusiu o týchto prioritách a názoroch národnostných menšín so zástupcami relevantných orgánov štátnej správy. Správy schválil výbor na svojom XXII. zasadnutí 11. novembra 2016 uznesením č. 92. Rada vlády hodnotiace správy schválila uznesením č. 165 z 9. decembra 2016 na svojom 25. zasadnutí.

Výbor bol počas roka 2016 taktiež pravidelne informovaný o dotačnom programe Kultúra národnostných menšín, o procese schvaľovania akčného plánu, o príprave návrhu

⁶ Pozri: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/vybor-pre-narodnostne-mensiny-a-etnicke-skupiny/>.

zákona o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín, ako aj o Národnom akčnom pláne Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 na roky 2017 – 2020. Výbor bol taktiež oboznámený so štruktúrou vysielania RTVS pre národnostné menšiny a zaoberal sa aj problematikou národnostných múzeí. Výbor taktiež prerokoval všetky správy, príprava ktorých vyplýva zo štatútu výboru a štatútu splnomocnenca, ako aj o Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území SR za obdobie rokov 2015 – 2016. Výbor prijal v roku 2016 celkovo 22 uznesení, ich úplné znenie je v rámci zápisníc z jednotlivých zasadnutí dostupné na webovom sídle splnomocnenca⁷.

Zasadnutie Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny (Zdroj: archív úradu vlády)

⁷ Pozri: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/vybor-pre-narodnostne-mensiny-a-etnicke-skupiny/>.

Zasadnutie Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny (Zdroj: archív úradu vlády)

2.3 Výsledky volieb do NR SR z hľadiska národnostných menšín

Voľby do NR SR sa konajú podľa zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podľa § 21 ods. 3 tohto zákona obec doručuje najneskôr 25 dní pred dňom konania volieb do každej domácnosti oznámenie, v ktorom uvedie čas konania volieb, volebný okrsok, volebnú miestnosť, stručný spôsob úpravy hlasovacieho lístka a povinnosť voliča preukázať sa pred hlasovaním preukazom totožnosti. V obci podľa osobitného predpisu sa informácie o mieste a čase konania volieb uvádzajú aj v jazyku národnostnej menšiny.

Voľby do NR SR sa konali 5. marca 2016. V týchto voľbách kandidovali viaceré politické strany, ktoré mali vo svojom volebnom programe explicitný zámer venovať sa aj ochrane a právam príslušníkov národnostných menšín. Výsledky volieb do NR SR, počet platných hlasov, ako aj pridelenie mandátov politickým subjektom pozri v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1: Výsledky volieb do NR SR politických strán, ktoré sa prioritne vo svojom volebnom programe venovali ochrane a právam príslušníkov národnostných menšín.

Názov politického subjektu	Počet platných hlasov	Podiel platných hlasov v %	Počet získaných mandátov
Maďarská kresťanskodemokratická aliancia – Magyar Kereszténydemokrata Szövetség	2 426	0,09	0
MOST-HÍD	169 593	6,50	11
Strana maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja	105 495	4,04	0

Z výsledkov volieb vyplýva, že politická strana, Maďarská kresťanskodemokratická aliancia – Magyar Kereszténydemokrata Szövetség a Strana maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja nezískali viac ako päť percent z celkového počtu odovzdaných platných hlasov a z tohto dôvodu nebola splnená podmienka na vstup politickej strany do parlamentu. Z uvedených politických strán splnila päť percentnú podmienku na vstup do parlamentu len strana MOST-HÍD, ktorá získala 11 mandátov. Podľa informácií zverejnených na webovom sídle NR SR v VII. volebnom období pôsobí v NR SR ako poslanec dvanásť občanov SR – príslušníkov národnostných menšín, čo je 8 % z celkového počtu poslancov v NR SR. Pre porovnanie tabuľka č. 2 uvádza počet zvolených poslancov NR SR patriacich k národnostným menšinám aj v predchádzajúcom volebnom období.

Tabuľka č. 2: Počet zvolených poslancov NR SR patriacich k národnostným menšinám

Národnostná menšina	Počet poslancov (VII. volebné obdobie)	Počet poslancov (VI. volebné obdobie)
maďarská	10	9
rómska	1	1
rusínska	1	2
Celkovo	12	12

(Zdroj: http://www.nrsr.sk/web/default.aspx?sid=poslanci/zoznam_abc)

Prezident SR vymenoval 23. marca 2016 novú vládu SR zloženú zo zástupcov strán Smer-SD, SNS, Most-Híd a #Siet'. Novokonštituovaná vláda SR sa vo svojom programovom vyhlásení vlády prihlásila k európskym demokratickým tradíciám slobody, ľudskej dôstojnosti a tolerancie v boji proti fašizmu a pravicovému extrémizmu. Na základe tohto demokratického presvedčenia sa vláda SR zaviazala posilniť politiku porozumenia a

zmierenia občanov všetkých národností Slovenska s jedinečnou príležitosťou naštartovania novej etapy podpory národnostných menšín (viac k programovému vyhláseniu vlády pozri v kapitole 1.1.2).

2.4 Aktivity splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny v oblasti participácie príslušníkov národnostných menšín a prehľad najvýznamnejších stretnutí a konzultácií

Úlohy v oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín a realizáciu systémových opatrení na zlepšenie postavenia národnostných menšín sú v gescii splnomocnenca. Činnosť splnomocnenca zabezpečuje úrad splnomocnenca, ktorý je organizačne začlenený do organizačnej štruktúry úradu vlády. Po voľbách do NR SR, ktoré sa uskutočnili 5. marca 2016, vláda SR 13. apríla 2016 vymenovala do funkcie splnomocnenca Lászlóa Bukovszkeho. Do tohto termínu bola poverená plnením úloh splnomocnenca Mária Jedličková. Odborným pracoviskom úradu vlády, ktoré plní úlohy v oblasti implementácie národnostnej politiky SR v súlade s právnym rámcom ochrany práv príslušníkov národnostných menšín, ako aj s programovým vyhlásením vlády je úrad splnomocnenca, kancelária vedúceho služobného úradu, ako aj ďalšie spolupracujúce organizačné útvary úradu vlády⁸.

Podpora participácie príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných je jednou z oblastí pôsobnosti splnomocnenca, ktoré plní v zmysle svojho štatútu v oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín a realizácie systémových opatrení na zlepšenie postavenia príslušníkov národnostných menšín. V tejto súvislosti splnomocnenec najmä predsedá výboru, vedie pravidelné konzultácie s príslušníkmi národnostných menšín a s organizáciami národnostných menšín a presadzuje posilnenie účasti príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných.

Splnomocnenec po svojom vymenovaní v súlade so svojím štatútom absolvoval konzultácie so zástupcami všetkých národnostných menšín zastúpených vo výbore, ako aj viacerými národnostnými organizáciami. Zároveň uskutočnil viacero pracovných stretnutí zameraných na výmenu informácií a konzultovania návrhov na zlepšenie postavenia národnostných menšín a podpory práv príslušníkov národnostných menšín s predstaviteľmi ústredných orgánov štátnej správy, relevantných zastupiteľských úradov v SR, ako aj medzinárodných organizácií.

K najdôležitejším stretnutiam splnomocnenca v minulom roku nepochybne patrilo prijatie VKNM **Astrid Thors**, ktoré sa uskutočnilo 16. mája 2016 v priestoroch úradu vlády. V rámci stretnutia dominovali otázky týkajúce sa menšinovej politiky, ako aj možnosti vzájomnej spolupráce. Obe strany prerokovali široký okruh otázok týkajúcich sa priorít splnomocnenca, návrhu akčného plánu, výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín, ako aj printových a elektronických menšinových médií.

⁸ Podrobnejšie k vymedzeniu úloh a vzájomným vzťahom organizačných útvarov úradu vlády pozri na: http://www.vlada.gov.sk/data/files/6822_organizacny-poriadok-uplne-znenie.pdf.

Stretnutie Lászlóa Bukovszkeho s Astrid Thors (Zdroj: archív úradu vlády)

László Bukovszky taktiež inicioval a uskutočnil viacero stretnutí s predstaviteľmi niektorých zastupiteľských úradov. V tejto súvislosti prijal mimoriadnu a splnomocnenú veľvyslankyňu Maďarska v SR, **Évu Czibalmosné Molnár**. Cieľom stretnutia, ktoré sa uskutočnilo 23. mája 2016 v priestoroch úradu vlády, bola výmena informácií a skúseností v kontexte menšinovej politiky v SR a v Maďarsku. László Bukovszky informoval svoju hostku o podpore maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku, ako aj o jeho prioritách v nadchádzajúcom období.

V septembri sa 2016 uskutočnila aj návšteva **Lívie Klausovej**, veľvyslankyne Českej republiky v SR. Cieľom pracovného stretnutia bola výmena informácií o menšinových politikách v oboch krajinách. Výsledkom pracovného stretnutia bola spoločná iniciatíva smerujúca k príprave aktivít zameraných na výmenu skúseností a dobrej praxe v oblasti menšinových politik v rámci krajín V4.

Stretnutie s veľvyslankyňou Českej republiky v Slovenskej republike Líviou Klausovou (Zdroj: archív úradu vlády)

Na pozvanie **Miroslava Lajčáka**, ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, sa 29. septembra 2016 splnomocnenec zúčastnil na pracovnom stretnutí v priestoroch ministerstva. Cieľom stretnutia bolo vzájomné informovanie o aktuálnych otázkach súvisiacich s ochranou práv príslušníkov národnostných menšín v SR. László Bukovszky informoval ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí o vízii a prioritách úradu splnomocnenca v nadchádzajúcom období, ako aj o procese prijatia akčného plánu. Miroslav Lajčák vyjadril podporu týmto aktivitám a ocenil úroveň spolupráce s úradom splnomocnenca.

Z iniciatívy splnomocnenca, Lászlóa Bukovszkeho, sa uskutočnilo 4. novembra 2016 pracovné stretnutie s **Janou Dubovcovou**, verejnou ochrankyňou práv, v priestoroch kancelárie verejného ochrancu práv. Cieľom pracovného stretnutia bolo vzájomné informovanie o aktuálnych otázkach súvisiacich s ochranou práv príslušníkov národnostných menšín v SR, ako aj o aktuálnych podnetoch, ktorými sa zaoberajú oba úrady. László Bukovszky informoval verejnú ochrankyňu práv o vízii a prioritách úradu splnomocnenca v nadchádzajúcom období.

Splnomocnenec 7. decembra 2016 v rámci pracovného stretnutia prijal v priestoroch úradu splnomocnenca ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR, **Petra Plavčana** a štátneho tajomníka **Petra Krajňáka**. Zúčastnení spoločne posúdili viaceré aktuálne otázky súvisiace s národnostným školstvom, ako aj plán plnenia úloh vyplývajúcich z akčného plánu. Spoločná diskusia bola venovaná taktiež ďalším možnostiam vzájomnej spolupráce.

S cieľom zabezpečiť systematickú podporu kultúrnych a umeleckých aktivít všetkých národnostných menšín v SR si vláda SR v programovom vyhlásení vlády dala za cieľ prijať **zákon o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín**. V tejto súvislosti minister kultúry SR Marek Maďarič ako predseda Rady vlády SR pre kultúru zriadil Dočasnú

pracovnú skupinu k vypracovaniu zákona o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín Rady vlády SR pre kultúru. Za podpredsedu dočasnej skupiny bol vymenovaný splnomocnenec a za členku riaditeľka kancelárie úradu splnomocnenca.

V záujme zabezpečenia čo najširšej participácie zástupcov menšín pri tvorbe tohto kľúčového legislatívneho opatrenia splnomocnenec v zmysle svojho štatútu zriadil na obdobie od 1. júla 2016 do 30. septembra 2016 Dočasnú pracovnú skupinu pre prípravu návrhu zákona o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín. Pracovná skupina pozostávala z vedúceho pracovnej skupiny, ktorým bol splnomocnenec a desiatich členov za národnostné menšiny, ktorí boli vymenovaní splnomocnencom. Uvedená pracovná skupina v súlade so zásadami jej činnosti zasadala v minulom roku celkovo trikrát.

V záujme zabezpečenia informovanosti verejnosti o aktivitách splnomocnenca i výboru bolo webové sídlo splnomocnenca www.narodnostnemensiny.gov.sk v roku 2016 pravidelne aktualizované tak, aby interaktívne reflektovalo všetky aktuálne informácie týkajúce sa úradu splnomocnenca, vyhlásenia splnomocnenca k pamätným dňom, ako aj informácie o podujatiach národnostných organizácií, tak pre príslušníkov národnostných menšín, ako aj pre majoritnú spoločnosť⁹.

Splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny a predseda Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny László Bukovszky (Zdroj: archív úradu vlády)

⁹ Pozri: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/>.

III. Časť – Kultúra národnostných menšín

3.1 Legislatívne a koncepčné rámce

Základný legislatívny rámec práva národnostných menšín rozvíjať vlastnú kultúru je daný ústavou a medzinárodnými dokumentmi Rady Európy ratifikovanými SR, a to rámcovým dohovorom a chartou jazykov. Podľa čl. 34 ústavy sa občanom tvoriacim v SR národnostné menšiny alebo etnické skupiny zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie. Keďže ide o veľmi diferencovanú oblasť v súčasnosti ju upravuje viacero právnych predpisov.

Programové vyhlásenie vlády stanovilo v oblasti kultúry národnostných menšín jasné priority. Vláda SR sa v tomto dokumente zaviazala chrániť národnostné menšiny ako dôležitú súčasť spoločnosti pre stabilitu a vytvárať podmienky pre rozvoj národnostných menšín v oblasti uchovávania a rozvíjania ich identity, jazyka, kultúry a tradícií.

Konkrétnou prioritou vlády SR v tejto oblasti je pokračovanie zmien aj v oblasti financovania kultúry, a to postupne z priamej gescie štátu k formám verejnoprávnosti a samosprávy tak, aby vznikla verejnoprávna inštitúcia aj na financovanie kultúry národnostných menšín. Vychádzalo sa pritom zo zámeru podporiť aktivity národnostných menšín, ktoré významnou mierou prispievajú k formovaniu a rozvoju kultúrnej rozmanitosti ako tradičnej a neoddeliteľnej súčasti rozvoja slovenskej spoločnosti.

V súlade s rozpracovaným programovým vyhlásením vlády na podmienky MK SR (úloha č. 13) a na základe Plánu legislatívnych úloh vlády SR (úloha č. 1) predložilo ministerstvo 6. decembra 2016 návrh zákona o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov do medzirezortného pripomienkového konania (ďalej len „MPK“) (termín ukončenia MPK bol 27. decembra 2016). Cieľom predloženého návrhu zákona je pretransformovať súčasný dotačný systém úradu vlády a vytvoriť inštitúciu zabezpečujúcu efektívnu a systematickú podporu kultúrnych a umeleckých aktivít všetkých národnostných menšín v SR, administratívne nezávislú od ústredných orgánov štátnej správy, reprezentovanú odborníkmi zo všetkých národnostných menšín. Na príprave zákona intenzívne spolupracoval splnomocnenec, ako aj úrad splnomocnenca a v súlade s princípom participácie príslušníkov národnostných menšín na veciach, ktoré sa ich týkajú, v úzkej súčinnosti s výborom (pozri kapitolu 2.2).

3.2 Osvetové zariadenia a knižnice

MK SR prostredníctvom sekcie kultúrneho dedičstva, odboru nehmotného kultúrneho dedičstva a znevýhodnených skupín obyvateľstva zabezpečuje podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, najmä podľa zákona č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti (ďalej len „zákon č. 189/2015 Z. z.“) a medzinárodných zmlúv, predovšetkým Dohovoru o ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva, výkon štátnej správy v oblasti nehmotného kultúrneho dedičstva a kultúrno-osvetovej činnosti. Kultúrno-osvetovou činnosťou sa zabezpečuje najmä rozvoj kultúrnej identity a medzikultúrneho dialógu na celoslovenskej, regionálnej a miestnej úrovni, ďalej rozvoj kultúrneho potenciálu obcí a regiónov SR, ochrana

a rozvoj nehmotného kultúrneho dedičstva, rozvoj záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby, či neformálne vzdelávanie v oblasti kultúry a prevencie negatívnych spoločenských javov. Podľa zákona č. 189/2015 Z. z. vykonávajú kultúrno-osvetovú činnosť kultúrno-osvetové zariadenia.

Národné osvetové centrum (ďalej len „NOC“) ¹⁰ svojím pôsobením v zmysle zákona č. 189/2015 Z. z. prispieva k rešpektovaniu ľudských práv a rozmanitosti kultúrnych prejavov, k zvyšovaniu kultúrnej a vzdelanostnej úrovne obyvateľov SR a k rozvíjaniu tvorivosti ako základnej kultúrnotvornej hodnoty spoločnosti. Úlohou NOC je zabezpečovať, budovať, ochraňovať a napomáhať duchovnému rozvoju občanov a živej neprofesionálnej kultúry, ktorá je súčasťou nehmotného kultúrneho dedičstva na Slovensku.

Oblasť kultúry národnostných menšín v jednotlivých regiónoch je v pôsobnosti aj samosprávnych krajov. V ich zriaďovateľskej pôsobnosti pôsobia osvetové strediská, kultúrne centrá, knižnice, divadlá a regionálne múzeá a galérie. Samosprávny kraj pri výkone samosprávy podľa zákona č. 189/2015 Z. z. zriaďuje alebo zakladá, zrušuje alebo zlučuje kultúrno-osvetové zariadenie s regionálnou pôsobnosťou alebo s krajskou pôsobnosťou na území samosprávneho kraja, ďalej zabezpečuje a koordinuje kultúrno-osvetovú činnosť prostredníctvom kultúrno-osvetových zariadení či určuje kultúrno-osvetové zariadenie, ktoré vykonáva odbornú-poradenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre kultúrno-osvetové zariadenia, iné právnické osoby a fyzické osoby, ktoré vykonávajú kultúrno-osvetovú činnosť na území jeho samosprávneho kraja. Podľa zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o samosprávnych krajoch“) samosprávny kraj pri výkone samosprávy najmä zabezpečuje tvorbu a plnenie programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja, ďalej utvára podmienky na rozvoj výchovy a vzdelávania, utvára podmienky na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu, zabezpečuje potreby obyvateľov samosprávneho kraja a rozvoja samosprávneho kraja či rozvíja spoluprácu s územnými celkami a s orgánmi iných štátov.

Osvetové strediská

Dôležitú úlohu v oblasti kultúry národnostných menšín plnia osvetové strediská zriadené ako príspevkové alebo rozpočtové organizácie so samostatnou právnou subjektivitou, ktoré sú v zmysle vyššie uvedeného zákona v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych krajov. Osvetové strediská podľa zákona č. 189/2015 Z. z. poskytujú metodické poradenstvo v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti; podporujú činnosť kolektívov a jednotlivcov z oblasti záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby; ďalej zabezpečujú postupové súťaže a prehliadky; realizujú vzdelávacie, prezentačné a súťažné podujatia v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti; vyhľadávajú, uchovávali, ochraňujú, sprístupňujú, dokumentujú, inventarizujú a tvorivo využívajú nehmotné kultúrne dedičstvo. V tabuľke č. 3 je uvedený prehľad regionálnych osvetových stredísk realizujúcich aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín.

¹⁰ Pozri: <http://www.nocka.sk/>.

Tabuľka č. 3: Prehľad regionálnych osvetových stredísk realizujúcich aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín

Samosprávny kraj	Názov osvetového strediska	Odkaz na webové sídlo
Banskobystrický samosprávny kraj	• Novohradské osvetové stredisko v Lučenci • Gemersko-malohontské osvetové stredisko v Rimavskej Sobote • Hontiansko-ipeľské osvetové stredisko vo Veľkom Krtíši • Podpolianske osvetové stredisko vo Zvolene • Pohronské osvetové stredisko v Žiari nad Hronom	• www.noslc.sk • www.gmos.sk • www.h-ios.sk • www.osvetazvolen.sk • www.osvetaziar.sk
Bratislavský samosprávny kraj	• Malokarpatské osvetové stredisko v Modre	• www.moska.sk
Košický samosprávny kraj	• Zemplínske osvetové stredisko v Michalovciach • Gemerské osvetové stredisko v Rožňave • Spišské osvetové stredisko v Spišskej Novej Vsi	• www.zosmi.sk • www.gos.sk • www.osvetasnv.sk
Nitriansky samosprávny kraj	• Krajské osvetové stredisko v Nitre • Tekovská hviezdáreň v Leviciach	• www.kosnr.sk • www.hvezdarenlevice.sk
Prešovský samosprávny kraj	• Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove • Podtatranské osvetové stredisko v Poprade • Vihorlatské osvetové stredisko v Humennom • Ľubovnianske osvetové stredisko v Starej Ľubovni • Podduklianske osvetové stredisko vo Svidníku; • Hornozemplínske osvetové stredisko vo Vranove nad Topľou	• www.hosbardejov.sk • www.osvetapoprad.sk • bez webového sídla • www.osvetalubovna.sk • www.osveta.sk • www.osvetavranov.sk
Trnavský samosprávny kraj	• Galantské osvetové stredisko.	• http://www.osvetaga.zupatt.sk/
Žilinský samosprávny kraj	• Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne • Liptovské kultúrne stredisko v Liptovskom Mikuláši • Krajské kultúrne stredisko v Žiline.	• www.osvetadk.sk • www.lks.sk • www.krkszilina.sk

Knižnice

Významnú úlohu v oblasti podpory kultúry národnostných menšín zohrávajú knižnice. V súlade so zákonom č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. knižnice využívajú a sprístupňujú svoj knižničný fond, poskytujú knižnično-informačné služby, napomáhajú uspokojovať kultúrne, informačné, vedeckovýskumné a vzdelávacie potreby jej používateľov, podporujú informačnú gramotnosť, tvorivý osobný rozvoj a jazykovú rozmanitosť jej používateľov a podporujú ich celoživotné vzdelávanie. Osobitnú úlohu v oblasti národnostnej kultúry majú regionálne

knižnice zriadené ako príspevkové alebo rozpočtové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych krajov. V tabuľke č. 4 je uvedený prehľad regionálnych knižníc realizujúcich špecifické aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín.

Tabuľka č. 4: Prehľad regionálnych knižníc realizujúcich aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín

Samosprávny kraj	Názov knižnice	Odkaz na webové sídlo
Banskobystrický samosprávny kraj	- Krajská knižnica Ľudovíta Štúra vo Zvolene - Novohradská knižnica v Lučenci - Hontiansko-novohradská knižnica vo Veľkom Krtíši - Knižnica Mateja Hrebendu v Rimavskej Sobote	www.kskls.sk www.nklc.sk www.hnk-vk.sk www.kmh.sk
Bratislavský samosprávny kraj	Mestská knižnica v Bratislave	www.mestskakniznica.sk
Nitriansky samosprávny kraj	- Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch - Tekovská knižnica v Leviciach - Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre - Knižnica Józsefa Szinnyeio v Komárne	www.abkniznica.sk www.kniznicalevice.sk www.krajskakniznicanitras.sk www.kjszkom.sk
Prešovský samosprávny kraj	- Okresná knižnica Dávida Gutgesela v Bardejove - Podtatranská knižnica v Poprade - Podduklianska knižnica vo Svidníku - Vihorlatská knižnica v Humennom - Lubovnianska knižnica v Starej Lubovni - Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou - Knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove	www.gutgesel.sk www.kniznicapp.sk www.podduklianskakniznica.sk www.vkhe.sk www.kniznicasl.sk www.vthk.sk www.kniznica-poh.sk
Trnavský samosprávny kraj	Galantská knižnica	http://www.galantskakniznica.sk/
Žilinský samosprávny kraj	- Krajská knižnica v Žiline - Kysucká knižnica v Čadci - Liptovská knižnica G. F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši - Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne - Turčianska knižnica v Martine	www.krajskakniznicazilina.sk www.kniznica-cadca.sk www.kniznicagfb.sk www.oravskakniznica.sk www.tkmartin.sk

Množstvo aktivít zameraných aj na príslušníkov národnostných menšín v uplynulom období realizovala aj Univerzitná knižnica v Bratislave, Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry a Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici .

3.3 Profesionálne národnostné divadlá, umelecké súbory a kultúrne centrá

3.3.1 Profesionálne národnostné divadlá a umelecké súbory

Dôležitú úlohu v oblasti osvetu a kultúry zohrávajú aj profesionálne divadlá a umelecké súbory. V súlade so zákonom č. 103/2014 Z. z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov hlavným predmetom ich činnosti je naštudovanie divadelných a hudobných diel a ich sprístupňovanie verejnosti, a to aj so zreteľom k potrebám príslušníkov národnostných menšín. Vzhľadom na skutočnosť, že ide o profesionálne telesá, majú v oblasti kultúry národnostných menšín zvlášť významné postavenie. Ide o telesá uvedené v tabuľke č. 5 a Tanečné divadlo Ifjú Szívek, ktoré bolo v roku 2016 v zriaďovateľskej pôsobnosti úradu vlády.

Tabuľka č. 5: Prehľad regionálnych profesionálnych divadiel realizujúcich aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín

Samosprávny kraj	Názov divadla	Odkaz na webové sídlo
Košický samosprávny kraj	- Divadlo Romathan - Divadlo Thália Színház	www.romathan.sk/sk/ www.thaliaszinhaz.sk
Nitriansky samosprávny kraj	Jókaiho divadlo	www.jokai.sk
Prešovský samosprávny kraj	- Divadlo Alexandra Duchnoviča - Poddukelský ľudový umelecký súbor	www.divadload.sk www.puls-slovakia.sk

Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove¹¹

Divadlo Alexandra Duchnoviča (ďalej len „DAD“) je profesionálnou, kultúrnou a umeleckou ustanovitznou v oblasti divadelnej činnosti. DAD je v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja. Úlohou DAD je zveľaďovať a šíriť kultúru pre príslušníkov rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšiny žijúcich na území SR. DAD odohralo 120 divadelných predstavení, z toho boli 4 premiéry: *Moskva – Petušky (Biblia alkoholika)*, *Krčma pod zeleným stromom*, *Faraóni*, *Posadnutí*. Z nich boli dve predstavenia v rusínskom jazyku a jedno predstavenie v ukrajinskom jazyku. Za rok 2016 videlo predstavenia DAD takmer 12 tisíc divákov. Medzi najúspešnejšie divadelné predstavenia stále patria *Pytačky*, *Medveď*, ďalej *Moskva – Petušky* a *Kapitán Budzogáš*. Finančný transfer od zriaďovateľa na prevádzkové náklady a náklady na činnosť DAD bol v minulom roku vo výške 566 228 eur. V rámci dotačného programu KMN z úradu vlády boli poskytnuté finančné prostriedky vo výške 14 000 eur.

Jókaiho divadlo v Komárne

Jókaiho divadlo v Komárne (ďalej len „JDK“) je profesionálne činoherné divadlo v zriaďovateľskej pôsobnosti Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktoré hrá aj v maďarskom jazyku. JDK má v Komárne svoju stálu scénu od roku 1952. Jeho hlavným poslaním je šírenie divadelnej kultúry v maďarskom jazyku na miestach obývaných najmä príslušníkmi maďarskej národnostnej menšiny. Z tohto dôvodu je aj jeho výjazdová činnosť primárne

¹¹ Pozri: <http://www.divadload.sk/>.

zameraná na Maďarsko. Približne 30 % premiér hrajú na zájazdoch, a to či už na Slovensku alebo v Maďarsku.

V roku 2016 JDK uviedlo 5 premiér nových inscenácií rôznych divadelných žánrov, a to *Obroda*, *Opona hore!*, *Smrť obchodného cestujúceho*, *Ako slepci v bani*, *O osmer na arche* a 13 divadelných hier z vlastného repertoáru. Celkový počet predstavení odohraných vlastným súborom v danom roku bolo 137, z toho 36 uviedli v Maďarsku. Hostujúce súbory odohrali v JDK 43 predstavení. Podujatia a predstavenia tohto súboru videlo vyše 58 tisíc návštevníkov. Významná je i jeho cezhraničná spolupráca s letným divadlom Monostori Erőd v Komárome, s Csokonai Színház Debrecen, s Maďarským národným divadlom Budapest, s József Attila Színház Budapest, Soproni Petöfi Színház i so Slovenským národným divadlom v Bratislave, Slovenským komorným divadlom v Martine a Divadlom Thália v Košiciach. Divadelné obcenstvo JDK je rôznorodé. Tvoria ho deti od predškolského veku, cez žiakov základných a stredných škôl, poslucháčov vysokej školy, dospelých, dôchodcov ako aj divákov z Maďarska. Finančný transfer od zriaďovateľa na prevádzkové náklady a náklady na činnosť JDK bol v roku 2016 vo výške 974 802,40 eur. Vlastné príjmy boli vo výške 256 652,00 eur a finančné prostriedky z projektovej činnosti vo výške 33 399 eur.

Divadlo Romathan

Divadlo Romathan ako profesionálne divadlo je rozpočtovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja s ojedinelým poslaním celoslovenského významu. Divadlo Romathan je hudobno-dramatickým divadlom, v ktorom sa vedľa seba rovnocenne uplatňujú slovný odkaz, spev, hudba a tanec. Ako menšinové rómske divadlo plní dôležitú kultúrno-umeleckú a spoločensko-výchovnú úlohu. V roku 2016 väčšinu aktivít DR orientovalo na deti a mládež. Naštudovali 2 premiérové hry, a to *Kúzelný večer Romathanu* a *Kúzelný zvonček*, uskutočnili 67 repríz a ďalšie predstavenia a aktivity. Medzi najúspešnejšie predstavenia patrí *Romathan v novom šate* a *Kúzelný zvonček*. Z toho 38 predstavení odohrali na území mesta Košice, 29 v iných miestach v rámci Košického samosprávneho kraja a v iných regiónoch, resp. aj v zahraničí, a to v Čechách. Predstavenia Divadla Romathan videlo celkovo takmer 9 000 divákov. Divadlo Romathan v roku 2016 hospodáril s finančnými prostriedkami vo výške 385 816,73 eur, z toho transfer od zriaďovateľa na prevádzkové náklady a náklady na činnosť boli vo výške 368 002 eur, ostatné finančné prostriedky získalo divadlo z dotačného programu KNM úradu vlády 4 800 eur, za kultúrne poukazy 3 843 eur, resp. z vlastnej činnosti 9 171,73 eur.

Divadlo Thália Színház v Košiciach

Divadlo Thália Színház (ďalej len „DTS“) je ako profesionálne divadlo pre menšinovú kultúru príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. DTS je divadlom celoslovenského významu, o čom svedčí aj skutočnosť, že vyše 40 % predstavení hrá mimo územia Košického samosprávneho kraja. V roku 2016 naštudovalo divadlo 5 premiérových predstavení. Celkový počet repríz a ostatných predstavení a aktivít bolo 138, z ktorých 77 bolo na území Košického samosprávneho kraja (58 v Košiciach a 19 v iných obciach regiónu), 61 predstavení v iných regiónoch Slovenska (33) a v zahraničí (28). Predstavenia DTS videlo celkovo vyše 25 tisíc divákov. Finančný transfer od zriaďovateľa na prevádzkové náklady a náklady na činnosť DTS bol v roku 2016 vo výške 557 665 eur. V

rámci dotačného programu KNM z úradu vlády boli poskytnuté finančné prostriedky vo výške 18 650 eur. DTS veľmi úspešne prezentuje maďarskú národnostnú menšinovú kultúru v zahraničí aj na komerčnej báze.

*Tanečné divadlo Ifjú Szivek*¹²

Tanečné divadlo Ifjú Szivek (ďalej len „TD ISz“) je štátnou príspevkovou organizáciou, ktorá svoju činnosť zabezpečuje príspevkom zo štátneho rozpočtu a vlastnými príjmami. Do 31. decembra 2016 bolo v zriaďovateľskej pôsobnosti úradu vlády a od 1. januára 2017 prešlo do zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR. TD ISz hospodári samostatne podľa schváleného rozpočtu. Ako profesionálny tanečný súbor vykonáva úlohy v umeleckej, vzdelávacej, organizačnej a dokumentačnej oblasti tradičnej kultúry.

Poslaním TD ISz je naštudovať a profesionálne interpretovať ľudové tance, hudbu, piesne, vokálne a inštrumentálne diela klasického dedičstva európskej a svetovej kultúry na Slovensku i v zahraničí, ktoré nadväzujú v prvom rade na tradície ľudového umenia občanov maďarskej národnosti žijúcich na území SR, ale i národov a národností strednej Európy.

V rámci svojho poslania a predmetu činnosti plní tieto úlohy:

- pestovanie živých i oživených ľudových tradícií Maďarov žijúcich v SR, národov a národností strednej Európy, ich integrovanie do súčasných kultúr v rámci zachovania kontinuity;
- na báze týchto tradícií vykonáva tanečno-divadelnú prax, scénické spracovanie folklórnej tradície, v prvom rade s využitím vlastných kapacít;
- poskytuje možnosť prezentácie všetkým významným ľudovoumeleckým aj inožánrovým telesám na vlastnej scéne;
- odborná pomoc v tvorivej aj umeleckej rovine pre potreby profesionálnej i amatérskej scény, podpora osvetovej činnosti;
- udržiavanie vzťahov a spolupráca medzi folklórnym hnutím a tretím sektorom, jeho zastupovanie, reprezentácia pred rozhodovacími orgánmi na miestnej, regionálnej a štátnej úrovni.

V roku 2016 sa TD ISz prezentovalo na domácich aj zahraničných scénach s veľkým úspechom so štyrmi predstaveniami. Kolektív tancoval v rôznych kútoch Slovenska, v Maďarsku a počas júla 2016 sa predstavil na prestížnom divadelnom festivale vo Francúzskom Avignone na Festivale Off d'Avignon. Populárne a obecenstvom obľúbené programy uplynulých rokov *Kukučie vajíčko* a *Listy ostali* na žiadosť objednávajúcich partnerov na repertoári aj v roku 2016, pričom TD ISz malo aj dve premiéry – *Bartók 135* a *Finetuning*. V roku 2016 TD ISz absolvovalo 49 vlastných predstavení, z toho 23 na Slovensku a 26 v zahraničí. TD ISz malo v roku 2016 vyše 10 000 divákov.

Divadelná sála TD ISz na Mostovej ulici 8 v Bratislave bola v roku 2016 scénou viacerých kultúrnych podujatí. Hostovali v nej divadlá, tanečné súbory, hudobné kapely a samostatní umelci, a to 12-krát za rok 2016.

Umeleckí pracovníci TD ISz vykonávajú umeleckú, výchovno-vzdelávaciu činnosť a to aj mimo TD ISz. Členovia tanečnej zložky pravidelne vyučujú ľudový tanec prostredníctvom workshopov, hodín tanca a pod. V roku 2016 učili tanec 324-krát v rámci

¹² Pozri: <http://www.ifjuszivek.sk/sk>.

workshopov, účinkovali v programoch amatérskeho hnutia 95-krát a režirovali 5 nových choreografií. TD ISz počas svojho 61-ročného pôsobenia získalo svoje stále obecenstvo tak v SR, ako i v zahraničí. TD ISz kladie veľký dôraz na výchovu mladej generácie, ktorú vedie k úcte k ľudovým tradíciám a dáva priestor nastupujúcej mladej generácii – umeleckým tvorcom realizovať svoje umelecké diela. Hlavné skupiny návštevníkov na Slovensku tvoria školy a kultúrne domy, v zahraničí sa prevažne zúčastňuje medzinárodných festivalov. V roku 2016 TD ISz uskutočnilo 65 predstavení, z ktorých sa na Slovensku odohralo celkom 39 a v zahraničí 26.

*Poddukelský ľudový umelecký súbor*¹³

Poddukelský umelecký ľudový súbor (ďalej len „PULS“) je príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja. Ako profesionálne umelecké teleso plní verejné a verejnoprospešné činnosti. Hlavnou činnosťou ľudového umeleckého súboru je vokálno-tanečná umelecká produkcia, vytváranie a prezentácia folklórnych programov vokálnej, tanečnej a hudobnej produkcie na scénach doma i v zahraničí s osobitným zameraním na rozvoj kultúrneho života Rusínov a Ukrajincov žijúcich na území SR.

PULS zrealizoval v minulom roku jedno premiérové predstavenie s názvom *Šedryj večur*, ktoré bolo uvedené 15. decembra 2016 na malej scéne DJZ v Prešove. Na premiéru prišlo 809 návštevníkov. Medzi úspešné programy stále patria *Návraty*, *V objatí*, *Na dvore*. PULS sa prezentoval v Českom Tešíne a vystúpil na folklórnom festivale v Dolní Lomné v Čechách. Medzi významné domáce podujatia patrí napríklad vystúpenie PULS-u na benefičnom koncerte *Objatie tónov* pre mentálne postihnutých v Leviciach, či repríza *Osláv PULS-u*, ako aj účasť na folklórnom festivale *Východná 2016* a ďalšie vystúpenia. Celkový počet vystúpení PULS-u v roku 2016 bolo 136. Podujatia a predstavenia tohto súboru videlo 56 tisíc návštevníkov. Finančný transfer od zriaďovateľa na prevádzkové náklady a náklady na činnosť PULS bol v minulom roku vo výške 622 055 eur. V rámci dotačného programu KNM z úradu vlády boli poskytnuté finančné prostriedky vo výške 2 000 eur.

3.3.2 Kultúrne centrá

Dôležitú úlohu v oblasti kultúry národnostných menšín zohrávajú taktiež kultúrne centrá. V súlade so zákonom č. 189/2015 Z. z. kultúrne centra poskytujú metodické poradenstvo v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti; podporujú činnosť kolektívov a jednotlivcov z oblasti záujmovej umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby; ďalej zabezpečujú postupové súťaže a prehliadky; realizujú vzdelávacie, prezentačné a súťažné podujatia v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti; vyhľadávajú, uchovávajú, ochraňujú, sprístupňujú, dokumentujú, inventarizujú a tvorivo využívajú nehmotné kultúrne dedičstvo. V tabuľke č. 6 je uvedený prehľad regionálnych kultúrnych centier realizujúcich aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín.

¹³ Pozri: <http://www.puls-slovakia.sk/>.

Tabuľka č. 6: Prehľad regionálnych kultúrnych centier realizujúcich aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín

Samosprávny kraj	Názov kultúrneho centra	Odkaz na webové sídlo
Košický samosprávny kraj	• Kultúrne centrum Abova v Bidovciach • Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia v Kráľovskom Chlmci • Kultúrne centrum údolia Bodvy a Rudohoria v Moldave nad Bodvou • Múzeum a kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove	• www.kulturaabova.sk • www.kcmap.sk • www.kcubar.sk • www.muzeumtv.sk
Trenčiansky samosprávny kraj	• Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi	• www.rkcpd.sk

3.4 Televízne a rozhlasové vysielanie pre národnostné menšiny

Tak ako v predchádzajúcom období je televízne a rozhlasové vysielanie v jazykoch národnostných menšín zabezpečené najmä zákonom č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 532/2010 Z. z.“). Zákon č. 532/2010 Z. z. ustanovuje v § 5 ods. 1 písm. b) a g) povinnosť Rozhlasu a televízie Slovenska (ďalej len „RTVS“) vysielania najmenej štyroch rozhlasových programových služieb, z ktorých jedna je určená na vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území SR. Ďalšou službou RTVS je vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území SR v časovom rozsahu zodpovedajúcom národnostnému a etnickému zloženiu obyvateľstva SR. Na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny zriadil RTVS samostatný organizačný útvar Slovenského rozhlasu a Slovenskej televízie na úrovni sekcie, a to Centrum národnostného vysielania, ktorého riaditeľ je priamo podriadený generálnemu riaditeľovi RTVS.

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 270/1995 Z. z.“) upravuje jazykový režim televízneho a rozhlasového vysielania pre národnostné menšiny. Podľa tohto zákona sa televízne a rozhlasové vysielanie na území SR uskutočňuje v štátnom jazyku. Zákon č. 270/1995 Z. z. však ustanovuje výnimky, kedy je povolené vysielateľ aj v jazykoch národnostných menšín. V prípade televízneho vysielania to platí za podmienky, že v jazyku národnostnej menšiny sa vysiela s titulkami v štátnom jazyku alebo s bezprostredne nasledujúcim vysielaním v štátnom jazyku. Zákon č. 270/1995 Z. z. umožňuje televíznemu vysielateľovi vysielateľ všetky programy v menšinovom jazyku, ak vysielateľ v prípadoch, na ktoré sa nevzťahujú výnimky uvedené v § 5 ods. 1, doplní programy slovenskými titulkami. V prípade rozhlasového vysielania zákon č. 270/1995 Z. z. ustanovuje výnimku na vysielanie pre národnostné menšiny v Slovenskom rozhlase a na regionálne alebo lokálne vysielanie určené pre príslušníkov národnostnej menšiny vrátane podujatí v priamom prenose, pri ktorom sa nevyžaduje použitie slovenského jazyka a celá programová služba súkromných

rozhlasových vysielateľov sa môže uskutočňovať výlučne v menšinovom jazyku bez potreby zabezpečiť slovenskú jazykovú verziu.

Vo verejnoprávnych médiách, t. j. v RTVS upravuje vysielanie v jazykoch národnostných menšín § 5 ods. 1 písm. g) zákon č. 532/2010 Z. z., podľa ktorého medzi hlavné činnosti RTVS patrí aj vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území SR v časovom rozsahu zodpovedajúcom národnostnému a etnickému zloženiu obyvateľstva SR. V roku 2016 na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny splnomocnenec inicioval a uskutočnil niekoľko rokovaní s vedením Centra národnostného vysielania RTVS.

Rozhlasové vysielanie RTVS

Rozhlasové vysielanie pre národnostné menšiny zabezpečuje RTVS prostredníctvom samostatnej programovej služby – Rádia Patria. Rádio Patria vysiela na samostatných frekvenciách južného Slovenska v maďarčine, na frekvenciách Rádia Regina v ukrajinskom, rusínskom, rómskom, českom, nemeckom, poľskom jazyku a na bratislavskej FM frekvencii Rádia Patria v chorvátskom, srbskom a bulharskom jazyku.

Redakcia maďarského vysielania

Redakcia zabezpečuje vysielanie v maďarskom jazyku v rozsahu 12 hodín denne. Rádio Patria je štandardné, plnoformátové informačné rádio, prevažne vysielajúce živé informačné prúdy, ktoré sa striedajú s umeleckými, kultúrnymi a publicistickými reláciami. Programová štruktúra je stabilizovaná. Na základe prieskumu počúvanosti vyhotovenom na objednávku RTVS Inštitútom Fórum v Šamoríne na reprezentatívnej vzorke 1000 maďarsky hovoriacich respondentov v roku 2016 má Rádio Patria 82 tisíc poslucháčov, čo v prepočte na maďarskú populáciu na Slovensku znamená podiel 22 %, čiže Rádio Patria možno považovať za dominantné médium maďarskej národnostnej menšiny. Uvedený podiel získalo rádio napriek tomu, že až 46 % respondentov uvádza zlý alebo žiadny príjem programovej služby. Najväčším problémom Rádia Patria je nedostatočné pokrytie signálom programovej služby na FM frekvenciách na území obývanom príslušníkmi maďarskej národnostnej menšiny. Pokrytie na AM frekvenciách je nekvalitné. Z tohto dôvodu sa hľadajú riešenia koordináciou nových FM frekvencií a zaradením Rádia Patria do balíka digitálneho vysielania DAB+.

Najvyššiu počúvanosť Rádia Patria majú práve programy v hlavných vysielacích časoch – ranný trojhodinový informačný prúd *Reggeli/Raňajky* a popoludňajší trojhodinový informačný a zábavný prúd *Hangadó/Popoludnie s rozhlasom*. Súčasťou uvedených prúdov je aj spravodajstvo. Okrem informačných prúdov sa programová služba zameriava na kvalitné publicistické a umelecké obsahy. Výnimku tvorí vlastná dramatická tvorba, ktorá stagnuje najmä z dôvodu nedostatočného financovania vysielania vo verejnej službe. Hudobná dramaturgia programovej služby je pestrá a riadi sa kvalitatívnym výberom. Do prúdov sú zaradené najkvalitnejšie nahrávky populárnej scény, vrátane približne 16 % domácej tvorby, a to od autorov a interpretov maďarskej národnostnej menšiny žijúcej na Slovensku.

Redakcia národnostného vysielania Košice

Redakcia zabezpečuje týždenne 17 hodín vysielania v šiestich jazykoch. Časť vysielania – 5 a pol hodín týždenne – znamená denný informačný prúdový program

v rusínskom, ukrajinskom a rómskom jazyku vysielaný na celoštátnom okruhu programovej služby Rádio Regina v hlavnom večernom vysielacom čase. Zostávajúci čas je vyhradený magazínovým a umeleckým formátom v šiestich jazykoch vo večerných hodinách víkendu na okruhu Rádia Regina Východ.

Rusínske vysielanie prešlo najväčšími zmenami v roku 2016. Nové programy, ktoré nahradili zrušené staršie formáty, sa uplatnili a medzi poslucháčmi majú dobrú odozvu. Ide najmä o spravodajsko-informačný formát *Rádio Noviny*, ktorý získal charakter pôvodného spravodajstva z oblastí obývaných Rusínmi a program *My, Rusíni* je prvý interaktívny živý prúd, v ktorom sa predstavujú obce a mestá, kde žijú Rusíni. Rusínske vysielanie je tiež prvé, ktoré sa podujalo na plnenie druhoplánovej funkcie národnostného vysielania, a teda predstavuje národnostnú menšinu väčšinovému poslucháčovi.

Ukrajinské vysielanie prešlo v roku 2016 kvalitatívnou zmenou. Ukrajinské *Rádio Noviny* postupne získalo charakter aktuálnej spravodajskej relácie. Problémom ukrajinského vysielania je absencia výroby pôvodných rozhlasových hier, ktoré sú podmienené riešením financovania verejnej služby na Slovensku. Literatúru a umenie však ukrajinské vysielanie prezentuje priebežne v aktuálnej umeleckej publicistike.

Zmeny v *rómskom vysielaní* sa objavili v druhej polovici roku 2016, kedy sa rozšíril regionálny dosah informačného formátu *Rómske slovo*. Nástup nových dodávateľov spravodajských a reportážnych vstupov znamenal rozšírenie počtu regiónov, odkiaľ informácie do vysielania prichádzajú. Redakcia sa v roku 2016 snažila dosiahnuť, aby z dodávaných programov v objednávkovej výrobe rómske vysielanie prešlo na vlastnú výrobu. Snaha bola úspešná a v roku 2017 sa už formát vyrába ako vlastná výroba RTVS. Rómske vysielanie sa úspešne pokúsilo pripraviť program okrem jazyka Rumungri, ktorý je štandardizovaným rómskym jazykom, aj v olašskej rómčine. Znamená to rozšírenie dosahu vysielania na ďalšiu časť rómskej populácie.

Rómske a rusínske vysielanie RTVS je unikátne v porovnaní s inými verejnými vysielateľmi, združenými v Európskej vysielacej únii. Zásada, že rómske vysielanie prebieha dominantne v rómskom jazyku nie je vo svete až taká samozrejmosť. **Slovensko je dnes jediná krajina, kde zásadu národnostného vysielania v národnostnom jazyku verejná služba dodržiava aj v rómskom jazyku. Rusínske vysielanie je unikátne tým, že je na svete jediným denným rusínskym vysielaním.**

Vysielania pre početne malé národnosti sú v redakcii národnostno-etnického vysielania rozdelené rovnomerne a pomerne k počtu ich príslušníkov. Ide o magazínové formáty, v prvom rade mapujúce spolkový a spoločenský život národností a z časti vysielajúce literárne a umelecké obsahy. V českom jazyku sa odvysielalo 20, v nemeckom a poľskom jazyku 10 magazínov.

Bulharské, srbské a chorvátske vysielanie je pomerne nové, vysielajú sa od roku 2015. Výrobu RTVS zabezpečuje prostredníctvom externých redaktorov. Za rok bolo vyrobených 5 magazínov v týchto jazykoch. Zameriavajú sa na spolkový a kultúrny život príslušnej národnostnej menšiny, primárne žijúcej na území a v okolí Bratislavy.

Televízne vysielanie RTVS

Na televíznej programovej službe Dvojka pripravuje a vysielajú Centrum národnostného vysielania denne v polhodinových národnostných slotoch. Formou týždenníka sa vysielajú *Sme*

doma/Itthonvagyunk – maďarský magazín, ďalej diskusný formát *Szemtől szembe/Tvárou v tvár* a *Sme doma/Samkhere* – rómsky magazín. V jeden vysielač deň sa menia *Rusínsky magazín* a *Ukrajinský magazín* a v jeden vysielač deň sa vysielajú národnostné magazíny menších národností v nemeckom, českom, ruskom, poľskom, srbskom, chorvátskom, bulharskom jazyku. V roku 2016 programová služba Dvojka premiérovala 16 rusínskych magazínov, 11 ukrajinských magazínov a 32 národnostných magazínov pre nemeckú, českú, ruskú, poľskú, srbskú, chorvátsku a bulharskú národnostnú menšinu. Židovský magazín sa vysiela v slovenskom jazyku. Všetky magazíny majú spájajúci názov – *Sme doma*, a venujú sa spolkovému, kultúrnemu životu a jazyku národnostných menšín.

Na dennej báze sa vyrába sedemminútový formát *Správy/Hírek* v maďarskom jazyku a na týždennej báze národnostné správy v ostatných jazykoch. Výrobu a vysielač zabezpečuje maďarská redakcia v Bratislave a národnostná redakcia v Košiciach. Program národnostného vysielač je roky stabilizovaný, ustálený a je umiestnený v relatívne stabilnom vysielačom čase. Výrazné zmeny zaznamenala výroba rómskych formátov, a to rozšírením okruhu dodávateľov. Rómsky magazín rozšíril nielen svoj regionálny, ale aj tematický dosah. RTVS pracuje postupne na vytvorení redakcie, ktorá by vyrábala rómske programy ako vlastnú výrobu, i keď s externými dodávateľmi programových prvkov. Všetky programy pre národnostné menšiny sú pripravované príslušníkmi daných národností, v jazyku národnostných menšín a tematicky sú väčšinou o národnostných menšinách samotných. Tento postoj RTVS k menšinovému vysielaču znamená výrobu a vysielač unikátnych obsahov. RTVS je jediným vysielačom rusínskeho televízneho obsahu v Európe, rómsky televízny je ako jediný program v Európe vysielač len v rómskom jazyku.

Všetky národnostné televízne programy majú slovenské titulovanie. Táto zákonná povinnosť je RTVS chápaná aj ako prednosť: vysielač tým prispieva k inkluzívnemu povedomiu väčšiny o menšinách. Priemerná sledovanosť národnostných televíznych programov je medzi 6 – 10 tisíc divákov, podľa pípímetrového prehľadu približne 40 % divákov národnostných programov nie je príslušníkom národnostnej menšiny a tieto programy sledujú aj slovenskí diváci.

V roku 2016 televízne vysielač zaznamenalo okrem plánovaných magazínov špeciálny program – prenos z katolíckej maďarskej omše a prenos z Folklórneho festivalu Želiezovce 2016. Programová služba Dvojka odvysielač aj záznam odovzdávania cien RomaSpirit z veľkého koncertného štúdia RTVS. Národnosti žijúce na Slovensku a vysielač pre ne sa stali organickou súčasťou pravidelných jubilejných programov RTVS k 60.-mu výročiu televízneho a 90.-mu výročiu rozhlasového vysielač na Slovensku.

3.5 Múzeá kultúr národnostných menšín

V oblasti kultúry národnostných menšín dôležitú úlohu zohrávajú aj múzeá a galérie. V súlade so zákonom č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov múzeá a galérie ochraňujú a prezentujú predmety kultúrnej hodnoty ako súčasť kultúrneho dedičstva. Múzeum ako špecializovaná právnická osoba alebo organizačný útvar právnickej osoby nadobúda predmety kultúrnej hodnoty, ktoré ako zbierkové predmety odborne spravuje, vedecky skúma a sprístupňuje. Galéria ako

špecializovaná právnická osoba alebo organizačný útvar právnickej osoby odborne spravuje, vedecky skúma a sprístupňuje zbierkové predmety zo všetkých disciplín vizuálneho umenia a realizuje tvorivé a umelecké výstupy a prezentácie. Evidenciu múzejných a galerijných zariadení vedie MK SR.

Slovenské národné múzeum (ďalej len „SNM“), ktoré je v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, je najvýznamnejšou celoštátnou zbierkotvornou, dokumentačnou, vedecko-výskumnou, metodickou a prezentačnou múzejnou inštitúciou. SNM zabezpečuje komplexnú múzejnú dokumentáciu vývoja spoločnosti, kultúry na Slovensku vrátane kultúry národnostných menšín a etnických skupín, ktoré žili a žijú na území SR. Svoju činnosť realizuje na základe prieskumu a vedeckého výskumu v súlade so zameraním a špecializáciou SNM tak, ako ju definuje zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, v znení zákona č. 38/2014 Z. z. a zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zriaďovacia listina SNM. V rámci SNM dokumentáciu vývoja materiálnej a duchovnej kultúry národnostných menšín vykonávajú nasledujúce organizačné útvary SNM:

- Múzeum židovskej kultúry v Bratislave;
- Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku;
- Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave;
- Múzeum rusínskej kultúry v Prešove;
- Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave;
- Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave;
- Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine;
- Múzeum kultúry Čechov na Slovensku v Martine.

Tabuľka č. 6: Prehľad financovania organizačných zložiek SNM – 8 špecializovaných tzv. národnostných múzeí v rokoch 2014 – 2016 (v eurách)¹⁴

Názov múzea	2014	2015	2016
Múzeum židovskej kultúry (vrátane Múzea holokaustu v Seredi)	510 783	510 209	1 835 623
Múzeum ukrajinskej kultúry	343 628	453 805	333 817
Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku	287 974	259 120	276 364
Múzeum rusínskej kultúry	110 204	110 863	127 776
Múzeum kultúry karpatských Nemcov	109 943	104 420	113 720
Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku	66 044	62 448	73 694

¹⁴ Pozn. uvedené sumy predstavujú pridelené finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu – kapitola Kultúra k 31. decembru 2016 v danom roku na bežné, kapitálové výdavky a na prioritné projekty spolu.

Múzeum rómskej kultúry	40 373	33 754	49 547
Múzeum českej kultúry	37 241	34 010	42 597
Spolu	1 506 190	1 568 629	2 853 138

SNM – Múzeum židovskej kultúry

Múzeum židovskej kultúry v Bratislave (ďalej len „MŽK“) je špecializovaným vedecko-výskumným, dokumentačným a metodickým múzejným útvarom, ktorý cieľavedome skúma dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry Židov na Slovensku¹⁵.

Stručný prehľad expozícií: 1. *Múzeum židovskej kultúry (Zsigrayova kúria)* – stála expozícia približuje históriu Židov od ich príchodu na územie dnešného Slovenska v 1. storočí n. l. až po súčasnosť. Približuje všedný i sviatočný život židovského obyvateľstva, prehľad najdôležitejších sviatkov, vybavenie interiéru synagógy, ako aj významné osobnosti židovského pôvodu, ktoré preslávili Slovensko v rôznych oblastiach umeleckého, kultúrneho, spoločenského i vedeckého života. 2. *Múzeum holokaustu v Seredi* – v roku 2016 MŽK realizovalo stálu expozíciu v priestoroch bývalého pracovného a koncentračného tábora v Seredi, ktorá predstavuje autentické miesto viažuce sa k tragickému obdobiu riešenia židovskej otázky na Slovensku počas Druhej svetovej vojny; 3. *Expozícia judaík zo zbierky Eugena Barkánya* – Prešov, 4. *Expozícia judaík* – Synagóga v Spišskom Podhradí.

Kultúrno-spoločenské podujatia: počet aktivít: 4. Stručný prehľad kultúrno-spoločenských podujatí: 1 pamätný deň, 1 spomienkové podujatie, 2 nové publikácie.

Vzdelávacie aktivity: Medzinárodný deň pamiatky obetí holokaustu, európsky deň židovskej kultúry, viaceré vzdelávanie cez projekt Škola v múzeu, viaceré sprievodné vzdelávacie aktivity.

Akvizičná činnosť: v roku 2016 nadobudlo Múzeum židovskej kultúry 303 ks zbierkových predmetov (180 prírastkových čísel), z toho kúpou získalo 259 ks predmetov (169 prírastkových čísel) a darom 44 ks zbierkových predmetov (11 prírastkových čísel). Časť zbierkového fondu Múzea židovskej kultúry bola premiestnená do novovybudovaného Múzea holokaustu v Seredi. Úroveň zbierkového fondu múzea po stránke kvalitatívnej i kvantitatívnej neustále narastá. Budovanie zbierkového fondu múzea je plne určované objektívnymi možnosťami súvisiacimi so stavom židovskej komunity na Slovensku. Pracovníci MŽK sa snažia získavať také druhy predmetov, ktoré nie sú v zbierkovom fonde dostatočne zastúpené.

SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku

Základným poslaním Múzea ukrajinskej kultúry (ďalej len „MUK“) je dokumentácia a prezentácia základných etáp kultúrneho, historického, politického a sociálneho vývoja Ukrajincov Slovenska od najstarších čias po súčasnosť. V roku 2016 MUK návštevníkom ponúklo 3 stále expozície. Stručný prehľad expozícií: 1. *Hlavná kultúrohistorická expozícia* (od roku 1974); 2. *Národopisná expozícia v prírode* – skanzen (od roku 1983); 3. *Umelecko-historická expozícia* – Galéria Dezidera Millyho (od roku 1986)¹⁶.

¹⁵ Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-zidovskej-kultury-uvodna-stranka>.

¹⁶ Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-ukrajinskej-kultury-uvodna-stranka>.

Kultúrno-historická expozícia poskytuje stručnú charakteristiku prírodno-klimatických pomerov regiónu, ako aj prehľad dejín osídlenia, hospodárstva, štátnej správy, sociálneho, národnostného a kultúrneho vývoja príslušného etnika od najstarších čias až po súčasnosť. V časovom horizonte od neolitu po osemdesiate roky 20. storočia predstavuje oblasť severovýchodného Slovenska s dôrazom na vývoj interetnických vzťahov. Jej tematické členenie je nasledujúce: Úvod, Človek a príroda, Po stopách predkov, Tradičná ľudová kultúra, Česko-slovenské obdobie (od roku 1918); *Národopisná expozícia v prírode* – okrem hlavných typov obydľí sú v expozícii zastúpené všetky druhy tradičných hospodárskych budov: stodoly, chlievy, sýpky, senníky, pivnice, studne a ďalšie menšie stavby. Tieto objekty sú využité na inštaláciu tradičného poľnohospodárskeho náradia (rôznych typov vozov, pluhov, brán, susekov, košov na obilie a iného rozmanitého náčinia); *Umelecko-historická expozícia* predstavuje vývoj ľudového a profesionálneho výtvarného umenia Ukrajincov na Slovensku od 16. storočia po súčasnosť.

Výstavná činnosť: 5 výstav. Stručný prehľad výstavnej činnosti: 1. tematická výstava *Priadky (večurky, večornyci, prjadky, chodžiňa z kudel'om)* (MUK Svidník); 2. výstava *Kraslice 2016 – 17. ročník súťažnej prehliadky* (MUK Svidník); 3. výstava *60. rokov SNM – Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku* (MUK Svidník); 4. výstava *Dezider Milly a rusínsko-ukrajinská grafika Slovenska* (MUK Svidník); 5. výstava fotografií *Vojna za mier* (Centrum ukrajinskej kultúry, Prešov).

Výstavná a expozičná činnosť: 8 podujatí, 13 382 návštevníkov.

Kultúrno-spoločenské podujatia: počet aktivít: 11. Stručný prehľad kultúrno-spoločenských podujatí: 1. *Vianoce idú, srdcia zohrievajú...*; 2. *Ševčenko kopal na ťažké dvere Karpát...*; 3. *Detský festival ľudovej hudby*; 4. *Svetový deň Červeného kríža*; 5. *Makovická struna 2016*; 6. *Noc múzeí a galérií*; 7. *Na krídlach túžby*; 8. *Deň ľudových tradícií a Pirohy 2016*; 9. *Chodničkami Alexandra Pavloviča*; 10. *Tokajik*; 11. *Vianočná hviezdička*.

Vzdelávacie aktivity: počet aktivít: 9. Stručný prehľad vzdelávacích aktivít: 1. *Kniha – Knižka – Knižočka*; 2. *ABC – azbuka*; 3. *Každý obraz má svoj príbeh*; 4. *Maľujeme kraslice*; 5. *Remeslá*; 6. *Život na dedine v minulosti*; 7. *Farby, farbičky a papier patria deťom*; 8. *Deti poznávajú svet rukami*; 9. *Huncútsky deň v skanzene*.

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 13. Stručný prehľad vedeckovýskumných úloh (názov, riešiteľia, výstup): 1. *Etnicita v ľudovej kultúre na severovýchodnom Slovensku* (M. Sopoliga a kol. – zborník); 2. *Ľudová architektúra Ukrajincov na Slovensku* (M. Sopoliga – monografia); 3. *Duchovná kultúra v oblasti severovýchodného Slovenska z aspektu etnicity* (J. Varchol – N. Varcholová – štúdiá v odbornej tlači); 4. *Drotárstvo vo zvykoch a folklórnych prejavoch Rusínov-Ukrajincov Slovenska* (J. Varchol – N. Varcholová – konferencia); 5. *K jubileu významného vedca na Slovensku* (J. Varchol – článok v odbornej tlači); 6. *Umelecké zbierky SNM – Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku z pohľadu etnicity* (L. Puškár – štúdiá v odbornej tlači); 7. *Epická projekcia karpatskej dediny (sela) v ukrajinskej literatúre na Slovensku* (J. Džoganík, CSc. – štúdiá v odbornej tlači); 8. *K problematike etnicity zbierkových predmetov a knižničných fondov SNM – Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku* (M. Sopoliga – štúdiá v odbornej tlači); 9. *Ukrajinci v histórii a kultúre Karpát* (M. Sopoliga – zborník); 10. *Symbol slovensko-ukrajinskej vzájomnosti. Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku v štruktúre slovenského múzejníctva* (M. Sopoliga – štúdiá v odbornej tlači); 11.

K jubileu významného etnológa na Slovensku (J. Varchol – článok v odbornej tlači); 12. *Komunikujeme na hranici* (J. Džoganík – iné); 13. *Dvadsaťpäť zastavení pri preklade medzi Karpatmi a Tatrami* (J. Džoganík – štúdia v odbornej tlači).

Akvizičná činnosť: Knižničný fond múzea bol obohatený o 443 knižničných jednotiek a v priebehu roka bolo poskytnutých 48 knižničných výpožičiek.

SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku

SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku (ďalej len „MKMS“) je špecializovaným vedecko-výskumným, dokumentačným a metodickým múzejným útvarom, ktorý cieľavedome skúma dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry Maďarov na Slovensku. K múzeu patria aj pobočky: Pamätný dom Kálmána Mikszátha v Sklabinej (Sklabiná, č. 188) a Kaštieľ Imre Madácha v Dolnej Strehovej¹⁷.

V roku 2016 MKMS zrealizovalo 3 stále expozície. Stručný prehľad expozícií: 1. *Kde som to vlastne? Kde sú moje sny?* (kaštieľ Madáchovcov, Dolná Strehová) – memoriálna expozícia prezentuje život v priestoroch kaštieľa v 19. storočí a prostredie, v ktorom vznikalo dielo celosvetového literárneho významu; 2. *Tradície a hodnoty – Maďari na Slovensku* (Brämerova kúria, Bratislava) – expozícia prezentuje hmotné a duchovné pamiatky maďarského etnika na Slovensku; 3. *Tu prežil...* (pamätný dom Kálmána Mikszátha, Sklabiná) – expozícia predstavuje návštevníkom život a literárne dielo známeho maďarského spisovateľa Kálmána Mikszátha a život v Sklabinej v 19. storočí.

Výstavná činnosť: 12 výstav (z toho 5 repríz). Stručný prehľad výstavnej činnosti: 1. výstava *Vymenené domovy – Felcserélt otthonok – Austausch der Heimat* (MKMS Bratislava) – výstava prezentuje paralelné osudy rôznych skupín obyvateľstva, ktoré sa stali obeťami vysídlenia a presídlenia obyvateľov v období rokov 1945 – 1948; 2. výstava fotografií *Body pohľadu/Nézőpontok* (MKMS Bratislava); 3. výstava *Mojim národom! Rodinné príbehy z prvej svetovej vojny* (repríza) (MKMS Brämerova kúria, Bratislava).

Výstavná a expozičná činnosť: 15 podujatí, 16 312 návštevníkov.

Kultúrno-spoločenské podujatia: 6 besied; 1 odborné sympóziu; 1 spomienkové podujatie; 1 kultúrne podujatie; 1 medzinárodné sympóziu; 1 podujatie Noc múzeí; viaceré prednášky, lektoráty a vzdelávacie programy.

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 6. Stručný prehľad vedeckovýskumných úloh(názov, riešitelia, výstup): 2 štúdie; 2 popularizačné články; 4 bulletíny k výstavám.

SNM – Múzeum rusínskej kultúry v Prešove

SNM – Múzeum rusínskej kultúry (ďalej len „MRK“) v Prešove je jedinečným a najmladším múzeom v štruktúre SNM. MRK má celoštátnu pôsobnosť, je dokumentačným, vedecko-výskumným a metodickým pracoviskom, ktoré sa špecializuje na dejiny a kultúru Rusínov žijúcich na Slovensku. Zameriava sa na získavanie, ochraňovanie, vedecké a odborné spracovávanie a sprístupňovanie múzejných zbierok pre verejnosť, ktoré dokladujú vývin materiálnej a duchovnej kultúry Rusínov v Slovenskej republike a vo svete¹⁸. V roku 2016 MRK ponúklo 1 stálu expozíciu. Stručný prehľad expozícií: 1. *Dejiny Rusínov na Slovensku* –

¹⁷ Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-madarov-na-slovensku-uvodna-stranka>.

¹⁸ Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-rusinskej-kultury-uvodna-stranka>.

výstava pozostáva z vidieckej „chyže“ a miestnosti dokumentujúcej rusínsku identitu v starých písomnostiach, ikonách a cirkevných tradíciách východného obradu na území SR.

Výstavná činnosť: 9 výstav. Stručný prehľad výstavnej činnosti: 1. výstava *Obrazy rusínskych umelcov* (MRK Prešov); 2. výstava *Drevené chrámy* (MRK Prešov); 3. výstava *Veľkonočné zvyky a tradície u Rusínov* (MRK Prešov); 4. výstava *Roky bojov, obetí a nádeji (1914 – 1920)* (MRK Prešov); 5. výstava *Výtvarné diela Vasil'a Čureja* (MRK Prešov); 6. výstava *Vyšívané dekorácie* (MRK Prešov); 7. výstava *Guna a syn – Harmóniá* (MRK Prešov); 8. výstava *Derevorezby Miloslava Sočku* (MRK Prešov); 9. výstava *Vianočné tradície u Rusínov* (MRK Prešov).

Výstavná a expozičná činnosť: 10 podujatí, 878 návštevníkov.

Kultúrno-spoločenské podujatia: počet aktivít: 6. Stručný prehľad kultúrno-spoločenských podujatí: 1. Noc múzeí a galérií – podujatie spojené s odborným seminárom venovaným osobnosti Vasil'a Sočka; 2. 4 lektoráty; 3. 2 odborné semináre; 4. prezentácia rusínsko-anglickej rozprávkovvej knihy; 5. realizácia projektu Škola v múzeu SNM – Múzeu rusínskej kultúry v Prešove; 6. poskytnutie priestorov MRK pre realizáciu aktivít rusínskych organizácií.

Akvizičná činnosť: Knižničný fond múzea bol obohatený o 856 knižničných jednotiek.

SNM – Múzeum kultúry karpatských Nemcov

Múzeum kultúry karpatských Nemcov (ďalej len „MKKN“) sa zameriava na zhromažďovanie, ochranu, odborné spracovanie a prezentáciu dokladov hmotnej a duchovnej kultúry karpatských Nemcov. Zbierky pokrývajú všetky oblasti života karpatských Nemcov: odevné súčasti, textilie, domácku a remeselnú výrobu, priemyselné výrobky, umelecké diela, sakrálne predmety, tlač. MKKN má svoju expozitúru v Nitrianskom Pravne a v Handlovej v Domoch stretávania Karpatskonemeckého spolku, kde je stála expozícia zameraná na dejiny a kultúru Hauerlandu. Súčasťou MKKN je aj dokumentačné a informačné centrum špecializované na problematiku dejín a kultúry karpatských Nemcov. Základ tvorí knižnica, ktorá zahŕňa periodickú a neperiodickú literatúru vydanú na Slovensku a v zahraničí¹⁹. MKKN je najkompletnejšie vybavenou inštitúciou na Slovensku. Knižnicu využívajú študenti a odborní pracovníci zo Slovenska a aj zo zahraničia. MKKN vydáva vlastnú edíciu *Acta Carpatho-Germanica*.

V roku 2016 MKKN zrealizovalo 7 stálych expozícií. Stručný prehľad expozícií: 1. *Dejiny a kultúra karpatských Nemcov* – expozícia približuje takmer 900 ročné dejiny a kultúru Nemcov žijúcich na Slovensku; 2. *Dejiny a kultúra Hauerlandu* – expozícia ponúka návštevníkom bližšie spoznať tradície a život karpatských Nemcov žijúcich v stredoslovenskej oblasti (tzv. Hauerland) s dôrazom na Nitrianske Pravno a jeho okolie; 3. *Dejiny a kultúra Handlovej* – expozícia prezentuje dejiny a kultúru Nemcov žijúcich v Handlovej. Expozícia tiež ponúka možnosť oboznámiť sa s históriou osídlenia, tradíciou baníctva a remesiel, ako aj s množstvom predmetov prezentujúcich tradičnú hmotnú, duchovnú a umeleckú kultúru nemeckého etnika v Handlovej; 4. *Dom Karpatonemeckého spolu v Handlovej* – expozícia ponúka možnosť oboznámiť sa s históriou osídlenia, tradíciou

¹⁹ Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-karpatskych-nemcov-uvodna-stranka>.

baníctva a remesiel, ako aj s množstvom predmetov prezentujúcich tradičnú hmotnú, duchovnú a umeleckú kultúru nemeckého etnika v Handlovej. 5. *Dom Karpatonemeckého spolu v Nitrianskom Pravne* – nachádza sa tu stála expozícia Dejiny a kultúra Hauerlandu. Návštevníkom umožňuje bližšie spoznať tradície a život karpatských Nemcov v stredoslovenskej oblasti (tzv. Hauerland), s dôrazom na Nitrianske Pravno a jeho okolie. 6. *Usadlosť nemeckej rodiny z Turčeka* – ide o zrubový poschodový obytný dom nachádzajúci sa v skanzene SNM v Martine. 7. *Hucokári – ľudia z našich hôr* – expozícia SNM-Múzeum Červený Kameň v spolupráci so SNM-MKKN, ktorá sa nachádza priamo na nádvorí hradu je venovaná pamiatke obyvateľov lesov Malých Karpát.

Výstavná činnosť: 2 výstavy. Stručný prehľad výstavnej činnosti: 1. *Premeny Zuckermadla* – výstava o vývoji a premenách časti bratislavského Podhradia (MKKN Bratislava); 2. *Rozdelené spomienky – Československo 1937 – 1948 (Česi, Nemci, Rakúšania a Slováci)* (Univerzitná knižnica, Bratislava).

Výstavná a expozičná činnosť: 9 podujatí, 5 068 návštevníkov.

Kultúrno-spoločenské podujatia: počet aktivít: 7. Stručný prehľad kultúrno-spoločenských podujatí: 1. *Sviatok kultúry a vzájomnosti* (Múzeum v Kežmarku); 2. MKKN zrealizovalo ďalších 6 kultúrno-spoločenských podujatí.

Vzdelávacie aktivity: Múzeum navštívilo vyše 1 000 žiakov a študentov, pre ktorých bol pripravený lektorský výklad. Zamestnanci realizovali niekoľko odborných prednášok mimo sídla múzea. Vzdelávacie aktivity pre deti sa realizovali aj v expozíciách mimo sídla múzea. **Vedeckovýskumná činnosť:** počet úloh: 37. Stručný prehľad vedecko-výskumných úloh (názov, riešiteľia, výstup): 1. *Tradičný odev karpatských Nemcov*; 2. *Andrej Metzl und Mitarbeiter: Unvergessene Frömmigkeit*. Odborní zamestnanci publikovali štúdie, odborné i popularizačné články – spolu 35 článkov.

SNM – Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku

SNM – Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku (ďalej len „MKCHS“) je špecializované múzeum s celoštátnou pôsobnosťou. MKCHS je dokumentačné, vedeckovýskumné a metodické múzejné pracovisko, zamerané na dejiny a kultúru obyvateľov chorvátskej národnosti od ich príchodu na Slovensko po súčasnosť. Poslaním MKCHS je cieľavedome získavať, uchovávať, odborne spracovávať a sprístupňovať múzejné zbierky a fondy, dokladujúce korene, dejiny a kultúru Chorvátov žijúcich na Slovensku alebo v iných krajinách – predovšetkým tzv. gradišćanských Chorvátov²⁰.

V roku 2016 MKCHS zrealizovalo 4 stále expozície. Stručný prehľad expozícií: 1. *Dejiny a kultúra Chorvátov na Slovensku* – expozícia je zameraná najmä na prezentáciu hmotného a kultúrneho dedičstva chorvátskej menšiny na Slovensku. Sústreďuje sa predovšetkým na nasledujúce oblasti: chorvátske osídlenie, etnické vedomie a jazyk, ľudové staviteľstvo a bývanie, odevná a textilná kultúra, ľudové umenie, rodinné zvykoslovie; 2. *Štyri tisíc rokov osídlenia Devínskej Novej Vsi* – expozícia predstavuje minulosť obce, ktorá ako samostatná obec sa istý čas v minulosti volala Chorvátska Nová Ves; 3. *Dejiny a kultúra Chorvátov v Devínskej Novej Vsi* – expozícia odráža niekdajší život v Devínskej Novej Vsi a mapuje život v obci najmä v 19. a 20. storočí a je rozdelená do blokov: história, odievanie,

²⁰ Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-chorvatov-na-slovensku-uvodna-stranka>.

duchovný život a cirkev, regrúti, práca a remeslá. Väčšiu časť expozície tvoria zbierkové predmety SNM-MKCHS pochádzajúce z Devínskej Novej Vsi. Ďalšie predmety sú zapožičané od miestnych obyvateľov, mestskej časti a farnosti v Devínskej Novej Vsi; 4. *Chorváti na Slovensku* – expozícia predstavuje prácu chorvátskych kultúrnych spolkov a pôsobenie folklórnych súborov, ktorých hlavným cieľom je zachovanie živej chorvátskej kultúry – kultúrneho dedičstva predkov.

Výstavná činnosť: 6 výstav. Stručný prehľad výstavnej činnosti: 1. výstava *Stopy Chorvátov na Slovensku* (MKCHS Bratislava) – výstava priblížila verejnosti príčiny a dôsledky migrácie Chorvátov na naše územie a takisto aj jej etablovanie v tomto priestore až po súčasnosť; 2. výstava *Zlaté nite Panónskej roviny* (MKCHS Bratislava); 3. výstava *Deti Európy šijú pre radosť* (MKCHS Bratislava); 4. výstava *Čunovo a Čunovčania/Čunovi i Čuniovci* (MKCHS Bratislava); 5. výstava *ZUŠ a mestskej časti Devínska Nová Ves* (MKCHS Bratislava); 6. *FotoFórum 2016* (MKCHS Bratislava).

Výstavná a expozičná činnosť: 10 podujatí, 1 776 návštevníkov.

Kultúrno-spoločenské podujatia: počet aktivít: 2. Stručný prehľad kultúrno-spoločenských podujatí: 1. *Stopy Chorvátov v strednej Európe* – medzinárodná konferencia; 2. Noc múzeí a galérií.

SNM – Múzeum kultúry Rómov na Slovensku

Múzeum kultúry Rómov na Slovensku (ďalej len „MKRS“) je špecializovanou zložkou SNM v Martine. Základnou oblasťou činnosti múzea je získavanie zbierkového fondu, jeho spracovanie, ochrana a prezentácia rómskej kultúry²¹. V roku 2016 MKRS zrealizovalo 1 stálu expozíciu. Stručná charakteristika expozícií: 1. *Romano Drom/Cesta Rómov* (zemianska kúria z Blážoviec, Múzeum slovenskej dediny v Martine) – expozícia prezentuje pôvod a dejiny Rómov od odchodu ich predkov z indickej pravlasti až po príchod do Európy.

Výstavná činnosť: 2 výstavy. Stručný prehľad výstavnej činnosti: 1. *Miro jilo/Moje srdce* (MKRS Martin); 2. *Príbeh detí vetra* (Múzeum Slovenských národných rád v Myjave a MKRS Martin).

Výstavná a expozičná činnosť: 3 podujatia, 2 553 návštevníkov.

Kultúrno-spoločenské podujatia: počet aktivít: 7. Stručný prehľad kultúrno-spoločenských podujatí: 1. *Medzinárodný deň Rómov*; 2. *Te prindžaras amen/Spoznajme sa* – 14. ročník podujatia zameraného na prezentáciu predovšetkým tradičných aspektov kultúry Rómov na Slovensku, v rámci ktorého sa prezentujú rómske hudobné, tanečné, dramatické súbory a interpreti, či významné osobnosti a mladé talenty.

Vzdelávacie aktivity: počet aktivít: 4. Stručný prehľad vzdelávacích aktivít: 1. *Romaňi buťi/Rómske povolania* – premietanie dokumentárneho filmu *Romaňi buťi/Rómske povolania* spojeného s diskusiou; 2. *Rómovia a II. svetová vojna* – edukačná aktivita zameraná na obdobie existencie Slovenského štátu s dôrazom na postavenie Rómov v slovenskej spoločnosti v období II. svetovej vojny; 3. *Národnostné menšiny na Slovensku* – aktivita zameraná na multietnický ráz Slovenska a na tradičné spôsoby života vybraných etnických skupín; 4. prednáška o holokauste Rómov.

²¹ Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-romov-na-slovensku-uvodna-stranka>.

Vedeckovýskumná činnosť: počet úloh: 2. Stručný prehľad vedeckovýskumných úloh (názov, riešitelia): 1. *Slovensko a jeho identita (Inšpirácie)* – parciálna účasť na riešení vedeckovýskumnej úlohy týkajúcej sa prípravy stálych expozícií; 2. štúdium archívnych dokumentov o postavení Rómov v Turci v období II. svetovej vojny, perzekúcie Rómov na Slovensku v období II. svetovej vojny.

Akvizičná činnosť: Knižničný fond múzea bol obohatený o 30 knižničných jednotiek.

SNM – Múzeum kultúry Čechov na Slovensku

SNM – Múzeum kultúry Čechov na Slovensku (ďalej len „MKČS“) vzniklo v roku 1999 v zmysle štatútu SNM za účelom získavania, uchovávanía, odborného spracovania a prezentácie hmotných dokumentov kultúry príslušníkov českej národnostnej menšiny na Slovensku a odborného štúdia českého fenoménu na Slovensku. Je špecializovaným dokumentačným a vedeckovýskumným múzejným pracoviskom s celoslovenskou pôsobnosťou, ktoré v rámci svojej profilácie kladie dôraz na akvizičnú, metodicko-odbornú a kultúrno-výchovnú činnosť. MKČS sídli v samostatnej budove v Martine, v ktorej sa nachádza jeho stála expozícia, výstavné, pracovné a depozitárne priestory²².

V roku 2016 MKČS realizovalo 1 stálu expozíciu. Stručná charakteristika expozícií: 1. *Expozícia múzea* – expozícia je venovaná dvom významným osobnostiam, pôvodným majiteľom objektu múzea, PhDr. Anne Horákovej-Gašparíkovej a akademikovi Jiřímu Horákovi. V roku 2016 bola expozícia doplnená akvizíciou získanou darom pochádzajúcim z majetku širšej rodiny významnej českej osobnosti akademika Jiřího Horáka. Akvizícia predstavuje mimoriadne cenné nábytkové solitéry i osobné predmety.

Výstavná činnosť: 3 výstavy. Stručný prehľad výstavnej činnosti: 1. *České stopy v Turci* (MKČS Martin); 2. *Mať pevný koreň v domovine...* (MKČS Martin); 3. *Skauting* (MKČS Martin).

Výstavná a expozičná činnosť: 4 podujatia, 523 návštevníkov.

Vzdelávacie aktivity: počet aktivít: 21. Stručný prehľad vzdelávacích aktivít: 1. 3 vzdelávacie programy; 2. 17 lektorátov; 3. 1 beseda.

Vedeckovýskumná činnosť: štúdium archívnych záznamov (Štátny archív Žilina, pobočka Bystrička, Slovenský národný archív, štúdium dobovej tlače (Slovenská národná knižnica), analýza zbierkového fondu SNM v Martine.

Akvizičná činnosť: Knižničný fond múzea bol obohatený o 21 knižničných jednotiek.

Okrem špecializovaných národnostných múzeí významnú úlohu zohrávajú aj ďalšie múzeá a galérie. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť významný počin Slovenskej národnej galérie v Bratislave, ktorá v roku realizovala výstavu *Sen × skutočnosť. Umenie a propaganda 1934 – 1945*. Uvedená výstava venovaná umeniu a propagande obdobia Slovenského štátu 1939 – 1945 bola prvým zásadným múzejným príspevkom k stále otvorenej a v mnohom traumatizujúcej téme. Výstava týmto prispela k lepšiemu pochopeniu historických konzekvencií, a tým zároveň k prehĺbeniu tolerancie a vzájomnému rešpektu aj vo vzťahu k národnostným menšinám. V tejto súvislosti je rovnako dôležité spomenúť aj aktivity *Múzea Slovenského národného povstania*, ktoré každoročne (od roku 2005) v spolupráci s inými subjektmi usporadúva aj pietnu spomienku k *Pamätnému dňu rómskeho*

²² Pozri: <http://www.snm.sk/?muzeum-kultury-cechov-na-slovensku-uvodna-stranka>.

holokaustu. V tabuľke č. 7 je uvedený prehľad regionálnych múzeí a galérií realizujúcich aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín.

Tabuľka č. 7: Prehľad regionálnych múzeí a galérií realizujúcich aktivity v oblasti kultúry národnostných menšín

Samosprávny kraj	Názov múzea alebo galérie	Odkaz na webové sídlo
Banskobystrický samosprávny kraj	- Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote - Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici - Novohradské múzeum a galéria v Lučenci	www.gmmuzeum.sk www.ssmuzeum.sk www.nmg.sk
Nitriansky samosprávny kraj	- Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch - Podunajské múzeum v Komárne - Tekovské múzeum v Leviciach - Galéria Jozefa Nécseyho v Leviciach - Nitrianska galéria v Nitre - Galéria umenia Ernesta Zmetáka v Nových Zámkoch	www.muzeumnz.sk www.muzeumkn.sk www.muzeumlevice.sk www.muzeumlevice.sk www.nitrianskagaleria.sk www.galerianz.eu
Prešovský samosprávny kraj	- Vihorlatské múzeum v Humennom - Vlastivedné múzeum v Hanušovciach nad Topľou - Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni - Múzeum v Kežmarku - Tatranská galéria v Poprade	www.muzeumhumenne.sk www.muzeumhanusovce.sk www.hradlubovna.sk/sk/home-sk www.kezmarok.com www.tatragaleria.sk
Trnavský samosprávny kraj	Vlastivedné múzeum Galanta	http://www.muzeum.sk/?obj=muzeum&ix=vmga
Žilinský samosprávny kraj	- Liptovská galéria Petra Michala Bohúňa v Liptovskom Mikuláši - Liptovské múzeum v Ružomberku - Turčianska galéria v Martine	www.galeriadm.sk www.liptovskemuzeum.sk www.turiecgallery.sk

3.6 Vydávanie periodickej tlače a publikácií národnostných menšín

V zmysle zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) v znení neskorších predpisov periodickou tlačou sú noviny, časopisy alebo iná tlač vydávaná pod rovnakým názvom, s rovnakým obsahovým zameraním a v jednotnej grafickej úprave, a to najmenej dvakrát ročne. Vydanie periodickej tlače je súbor rovnakých alebo iba regionálnymi časťami alebo jazykom sa odlišujúcich výtlačkov periodickej tlače. MK SR eviduje periodickú tlač zápisom do zoznamu, zmenou zápisu v zozname a výmazom zápisu zo zoznamu. (pozri príloha č. 4) Neperiodická publikácia je účelová tlačovina, rozmnoženina literárneho, fotografického, vedeckého alebo umeleckého diela vydaná spravidla jednorazovo, a to aj po častiach, nezávisle od formy a spôsobu spracovania, vydania alebo výroby. Vydávanie periodických

publikácií, neperiodických publikácií a výroba rozmnoženín audiovizuálnych diel v iných jazykoch ako v štátnom jazyku nie sú obmedzené.

K 31. decembru 2016 bolo v Zozname periodickej tlače, ktorý vedie MK SR, evidovaných:

- 45 titulov periodickej tlače vydávanej v maďarskom jazyku;
- 8 titulov periodickej tlače vydávanej v českom jazyku;
- 6 titulov periodickej tlače vydávanej v nemeckom jazyku;
- 3 tituly periodickej tlače vydávanej v ruskom jazyku;
- 3 tituly periodickej tlače vydávanej v poľskom jazyku;
- 3 tituly periodickej tlače vydávanej v rusínskom jazyku;
- 2 tituly periodickej tlače vydávanej v ukrajinskom jazyku;
- 1 titul periodickej tlače vydávanej v chorvátskom jazyku²³.

Okrem toho bolo k 31. decembru 2016 v Zozname periodickej tlače evidovaných:

- 74 titulov periodickej tlače vydávanej v slovenskom a maďarskom jazyku;
- 30 titulov periodickej tlače vydávanej v slovenskom a českom jazyku;
- 3 titulov periodickej tlače vydávanej v slovenskom a rómskom jazyku;
- 3 tituly periodickej tlače vydávanej v slovenskom a rusínskom jazyku;
- 1 titul periodickej tlače vydávanej v slovenskom a ruskom jazyku;
- 1 titul periodickej tlače vydávanej v slovenskom a ukrajinskom jazyku;
- 1 titul periodickej tlače vydávanej v slovenskom a bulharskom jazyku²⁴.

Vydávanie periodických a neperiodických publikácií je každoročne finančne podporované v aj z prostriedkov dotačného programu KNM (pozri v prílohe č. 3).

V rámci podprogramu sa podporuje aj edičná činnosť, podpora periodickej a neperiodickej tlače, zvukových a multimediálnych nosičov a elektronických výstupov. Cieľom podprogramu 1.1.1 *Periodická tlač* je podpora vydávania periodík, zameraných na kultúrny život a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín, najmä spravodajské a informačné periodiká, literárne, detské a mládežnícke, spoločensko-vedné, osvetové periodiká a prílohy religióznych periodík zameraných na kultúru a jazyk národnostných menšín, prílohy národnostných periodík zamerané na kultúru a jazyk národnostných menšín. Podporuje sa najmä vydávanie :

- denníkov;
- týždenníkov a dvojtyždenníkov;
- mesačníkov a dvojmesačníkov;
- štvrťročníkov a občasníkov.

Prioritným zámerom je vydávanie minimálne jedného periodika pre každú národnostnú menšinu. Periodická tlač musí vychádzať v súlade s § 2 ods. 1 tlačového zákona najmenej dvakrát v kalendárnom roku. Podľa uvedeného zákona periodická tlač musí byť evidovaná na Ministerstve kultúry Slovenskej republiky. V prípade nového periodika sa predkladá kópia žiadosti o zápis periodickej tlače do zoznamu. V prípade podania projektu

²³ Pozri prílohu č. 4: Zoznam periodickej tlače v jazykoch národnostných menšín evidovaných MK SR. Zdroj: <http://old.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac>.

²⁴ Pozri: <http://old.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac>.

žiadosti na vydávanie periodika, ktoré obsahuje aj prílohy, nie je možné podať ďalší samostatný projekt žiadosti na tieto prílohy. Pri vydávaní príloh religiózných a národnostných periodík sa žiadateľ môže uchádzať o dotáciu len na prílohu periodika zameranú na kultúru národnostných menšín.

Cieľom podprogramu *1.1.2 Neperiodická tlač* je podpora vydávania knižných publikácií zameraných na podporu rozvoja kultúry a jazyka národnostných menšín. Podporujú sa iba diela, ktoré sú v rukopise, resp. sú vytvorené. Podporuje sa najmä vydávanie:

- pôvodnej tvorby národnostných autorov v jazyku národnostnej menšiny, ako aj ich preklady do slovenského jazyka,
- knižných publikácií pre deti a mládež;
- prekladovej literatúry zo slovenského jazyka do jazyka národnostnej menšiny a z jazyka národnostnej menšiny do slovenského jazyka;
- umeleckých monografií miest a obcí a ich kultúrnych pamiatok s dôrazom na ich význam pre rozvoj kultúry a jazyka národnostných menšín;
- umenovednej, odbornej a spoločensko-vednej literatúry, výberových reedícií diel chýbajúcich na knižnom trhu;
- výberových prekladov významných diel svetovej literatúry do jazyka národnostnej menšiny.

3.7 Dotačný program Kultúra národnostných menšín 2016

Podpora príslušníkov národnostných menšín sa realizuje prostredníctvom dotačného programu úradu vlády KNM. Cieľom dotačného programu je zabezpečenie zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín, interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami. Gestorom dotačného programu je splnomocnenec. Účel, podmienky, rozsah a spôsob poskytovania dotácií v pôsobnosti úradu vlády ustanovuje zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dotáciách“).

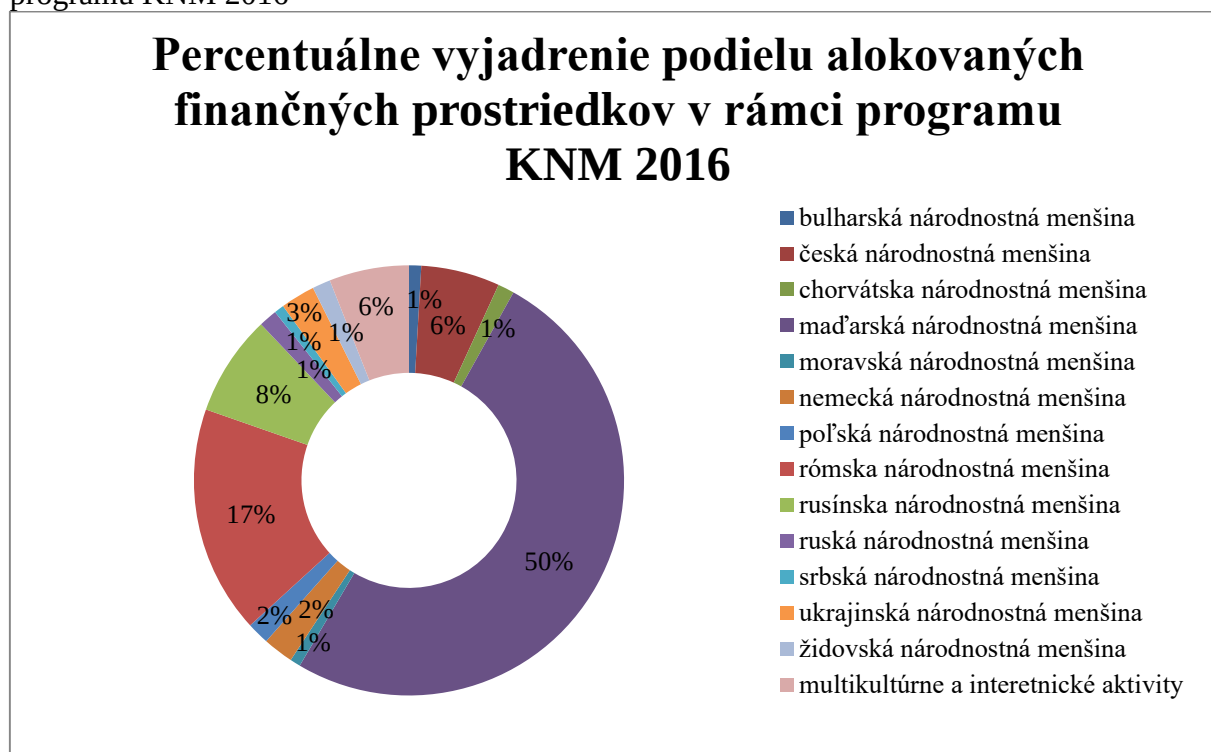
V roku 2016 bolo na podporu kultúry národnostných menšín vyčlenených zo štátneho rozpočtu 3 879 250 eur. Spôsob prerozdelenia finančných prostriedkov medzi jednotlivé národnostné menšiny vychádza z matematického modelu výpočtu finančných zdrojov, ktorý zohľadňuje pri prepočítavaní výšky alokácie pre jednotlivé národnostné menšiny viaceré kritériá s cieľom transparentného a spravodlivého rozdeľovania prostriedkov. Tieto pravidlá prerozdeľovania finančných prostriedkov boli vypracované a schválené výborom²⁵.

²⁵ Podrobne o spôsobe prerozdeľovania finančných prostriedkov pozri str. 29 Správy o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2013.

Tabuľka č. 8: Alokované finančné prostriedky v roku 2016

národnostné menšiny	pridelené finančné prostriedky na základe alokácie 2016 /v eurách/
bulharská národnostná menšina	35 504
česká národnostná menšina	229 815
chorvátska národnostná menšina	48 064
maďarská národnostná menšina	1 955 296
moravská národnostná menšina	30 489
nemecká národnostná menšina	88 880
poľská národnostná menšina	64 683
rómska národnostná menšina	664 152
rusínska národnostná menšina	294 032
ruská národnostná menšina	53 377
srbská národnostná menšina	28 706
ukrajinská národnostná menšina	100 673
židovská národnostná menšina	52 825
interetnický a interkultúrny dialóg	232 754
spolu:	3 879 250

Graf. č. 1: Percentuálne vyjadrenie podielu alokovaných finančných prostriedkov v rámci programu KNM 2016

Gestor dotačného programu v zmysle § 8 ods. 1 písm. c) zákona o dotáciách zverejnil Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie v programe KNM na rok 2016 (ďalej ako „výzva“) 11. novembra 2015 a konečný termín na predkladanie žiadostí bol stanovený na 18. januára 2016. V zmysle vyhlásenej výzvy bol program KNM 2016 rozdelený na podprogramy a priority v členení (pozri prílohu č. 2: Členenie programu KNM 2016). V súvislosti so zverejnenou výzvou úrad splnomocnenca usporiadal v termíne od 4. decembra 2015 do 11. decembra 2015 informačné semináre v šiestich mestách v SR. Cieľom seminárov bolo informovať potenciálnych žiadateľov o poskytnutie dotácie v dotačnom programe KNM 2016 o podmienkach výzvy a postupe pri elektronickej registrácii žiadostí.

Tabuľka č. 9: Informačné semináre pre žiadateľov o poskytnutie dotácie KNM 2016

miesto	dátum	počet účastníkov
Bratislava, Úrad vlády Slovenskej republiky	4. 12. 2015	66
Banská Bystrica, Účelové zariadenie Bystrica	7. 12. 2015	16
Komárno, Dôstojnícky pavilón	7. 12. 2015	83
Rimavská Sobota, Mestské kultúrne stredisko	10. 12. 2015	54
Košice, Divadlo Thália	11. 12. 2015	72
Prešov, Divadlo A. Duchnoviča	11. 12. 2015	23
spolu		314

V zmysle výzvy žiadatelia predkladali len jednu žiadosť o poskytnutie dotácie, ktorá mohla pozostávať z viacerých projektov zaradených do jedného alebo viacerých podprogramov, priorít alebo oblastí. V prvej fáze kontroly boli predložené žiadosti o poskytnutie dotácie kontrolované z formálnej stránky. Posudzovala sa úplnosť predložených povinných príloh žiadosti a osobitných náležitostí projektu žiadosti v zmysle zákona o dotáciách a výzvy.

Na rokovanie komisie pre posudzovanie projektov predložených v rámci programu Kultúra národnostných menšín na rok 2016 (ďalej aj ako „hodnotiace komisie“) boli na posudzovanie odstúpené projekty, ktoré boli úplné, ako aj tie, ktoré boli doplnené po výzve na odstránenie zistených nedostatkov v stanovenej lehote.

V súlade s výzvou a ostatnými záväznými predpismi bolo ustanovených 15 hodnotiacich komisií pre každú národnostnú menšinu, pričom pre maďarskú národnostnú menšinu boli ustanovené dve hodnotiace komisie – komisia pre tzv. písanú a komisia pre tzv. živú kultúru, ako aj samostatná Komisia pre multikultúrne a interetnické aktivity. Hodnotiace komisie boli zriadené v súlade s vyhláškou č. 21/2011 Z. z. Úradu vlády Slovenskej republiky z 24. januára 2011, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zložení, rozhodovaní, organizácii práce a postupe komisie pri vyhodnocovaní žiadostí o poskytovanie dotácií a kritériá pre vyhodnocovanie žiadostí o poskytovanie dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky v znení vyhlášky č. 281/2012 Z. z. Členmi komisií boli prevažne príslušníci národnostných menšín, reprezentatívni zástupcovia regiónov a odborníci na jednotlivé oblasti kultúry, ako aj zástupcovia štátnej správy. Hodnotiaci proces KNM sa riadi príslušnými

predpismi²⁶, ktoré upravujú proces predkladania žiadostí o poskytnutie dotácii, ich formálnu kontrolu, posudzovanie jednotlivých projektov, ako aj celý proces uzatvárania zmlúv s úspešnými žiadateľmi vrátane vyúčtovania poskytnutej dotácie aktuálnej výzvy.

Úlohou hodnotiacej komisie je vyhodnocovať projekty z odborného hľadiska podľa kritérií uvedených vo výzve a vo všeobecne záväzných právnych predpisoch. Posudzuje efektívnosť využitia dotácie, ako aj opodstatnenosť a primeranosť požadovaných finančných prostriedkov. Komisia hodnotí jednotlivé projekty bez identifikácie žiadateľa a navrhuje projekty podporiť alebo nepodporiť, ako aj výšku finančnej podpory projektov. Komisia hodnotí každý projekt jednotlivo na základe bodového hodnotenia. Hodnotí sa sedem kritérií: relevantnosť zámerov a cieľov projektu, kvalita a výnimočnosť projektu, tradícia a kontinuita predloženého projektu, kultúrno-spoločenský význam projektu, osobitný príspevok projektu k zachovaniu a rozvoju menšinovej kultúry, cieľové skupiny, na ktoré sa projekt zameriava a reálnosť rozpočtu. Každé kritérium pozostáva zo škály piatich ukazovateľov daného kritéria. Taktiež sa hodnotí účelnosť a oprávnenosť použitia dotácie v predchádzajúcom období vrátane dodržania termínu jeho vyúčtovania.

Úrad splnomocnenca sa aj v roku 2016 snažil udržať trend promptného uzatvárania zmlúv a vyplácania dotácií. Prvé zmluvy boli v roku 2016 uzatvorené už koncom februára 2016. Už v prvom polroku bolo vyplatených 2 668 185 eur a v polovici augusta 2016 to bolo 3 094 110 eur, čo predstavovalo cca. 80 % z celkovej čiastky alokovanej na podporu kultúry národnostných menšín. Finančné prostriedky sú bazálnou podmienkou podpory kultúry a jazyka národnostných menšín žijúcich v SR a žiadateľom umožňujú realizovať aktivity tak, aby sa ich kultúra mohla uchovávať a rozvíjať aj naďalej. Zrýchlený prístup úradu vlády k vyplácaniu finančných prostriedkov žiadateľom pomohol k stabilizácii a kvalitatívnemu rozvoju viacerých organizácií, ale bola tak umožnená aj realizácia aktivít na rozvoj kultúry, jazyka a vzdelávania národnostných menšín žijúcich v SR.

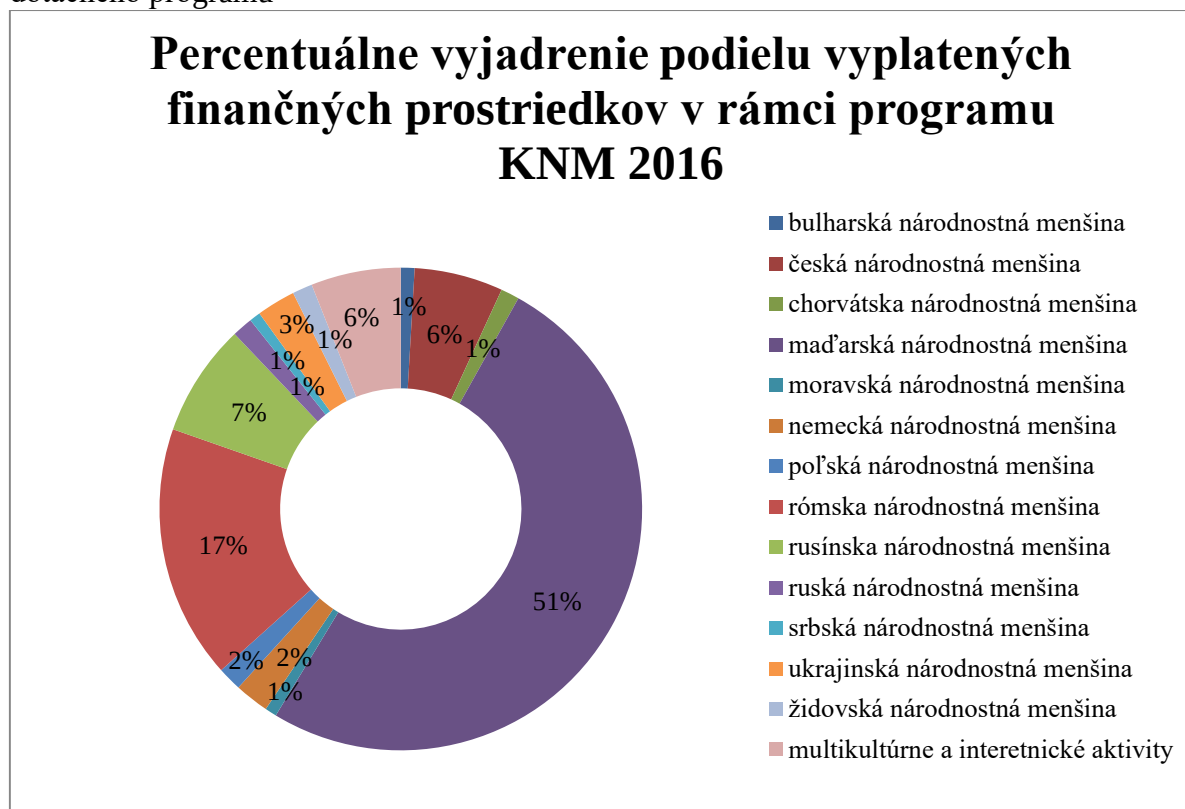
Tabuľka. č. 10: Prehľad počtu komisiou odporúčaných projektov na schválenie podľa národnostných menšín

národnostná menšina	počet podporených projektov	výška dotácie /v eurách/
bulharská	8	35 504
česká	45	229 815
chorvátska	8	48 064
maďarská	718	1 955 296
moravská	7	30 489
nemecká	10	88 880
poľská	20	64 683
rómska	152	664 152

²⁶ Pozri webové sídlo Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny:
<http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/legislativa-svsrrnm/>,
<http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/kultura-narodnostnych-mensin-2016/>.

rusínska	122	294 032
ruská	13	53 377
srbská	9	28 706
ukrajinská	21	100 673
židovská	20	52 825
interetnický a interkultúrny dialóg	78	232 754
celkom	1 231	3 879 250

Graf č. 2: Percentuálne vyjadrenie podielu vyplatených finančných prostriedkov v rámci dotačného programu

V programe KNM 2016 bolo v rámci výzvy predložených spolu 1 846 projektov. Z tohto počtu bolo:

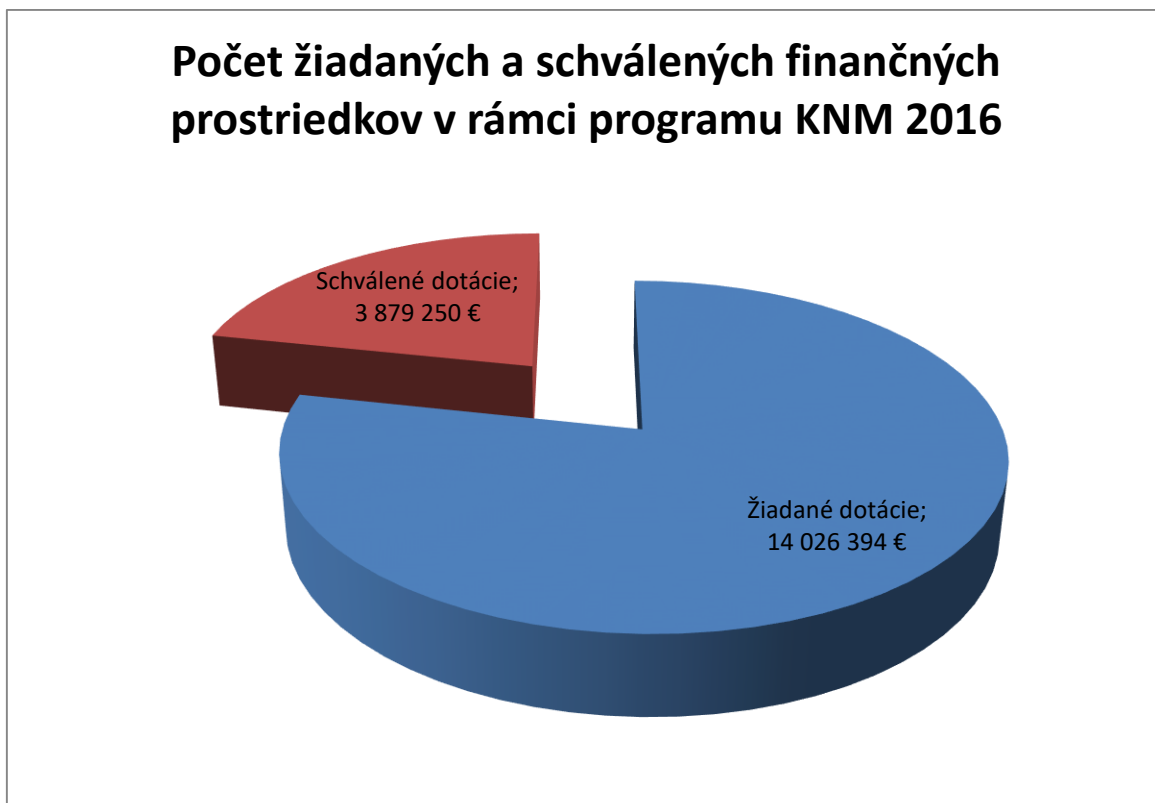
- 103 nehodnotených a vylúčených projektov, a to najmä z dôvodov: podania neúplných žiadostí, doručenia žiadostí po termíne uvedenom vo výzve, že žiadateľ nemal oprávnenie na činnosť, na ktorú žiadal dotáciu a pod.;
- 512 hodnotených a nepodporených projektov, a to z viacerých dôvodov vrátane nižšej kvality projektov, ako aj limitovanej výšky disponibilných zdrojov;
- 26 hodnotených, schválených, ale nerealizovaných projektov, a to napr. z dôvodu neochoty uzatvoriť zmluvu zo strany žiadateľa alebo v prípadoch, že prijímatelia vrátili poskytnutú dotáciu a pod.;
- 1 205 hodnotených, schválených a realizovaných projektov.

Hodnotiace komisie v rámci výzvy odporučili na schválenie celkovo 1 231 projektov 555 žiadateľov v celkovej sume 3 879 250 eur.

Graf č. 3: Počet podporených a nepodporených projektov v rámci programu KNM 2016

Graf č. 4: Výška žiadaných a schválených finančných prostriedkov v rámci programu KNM 2016

Vybrané štatistické ukazovatele spracované na základe elektronického systému dotačného programu KNM 2016²⁷

V roku 2016 sa v rámci zefektívnenia komunikácie so žiadateľmi, ako aj urýchlenia procesu vyplácania dotácií naďalej skvalitňoval elektronický systém KNM. V snahe poskytnúť čo najpresnejšie informácie verejnosti bol systém pravidelne aktualizovaný, okrem iného aj s cieľom poskytnúť, čo najviac informácií, ktoré by mohli napomôcť pri vyhodnocovaní použitia finančných prostriedkov z KNM.

Na základe údajov, ktoré poskytuje elektronický systém dotačného programu, možno identifikovať niektoré vybrané ukazovatele tohto programu, ako napr. počet oprávnených žiadateľov podľa právnej subjektivity, počet žiadateľov podľa samosprávnych krajov, ako aj podľa podprogramov dotačného programu KNM, do ktorých žiadatelia zaradili svoje projekty.

Okruh oprávnených žiadateľov KNM ustanovuje § 3 ods.1 zákona o dotáciách. V rámci KNM 2016 sa v členení podľa právnej subjektivity žiadateľa sa komisiou odporučených projektov na schválenie o dotáciu uchádzalo²⁸:

- 861 (69,94 %) občianskych združení;
- 168 (13,65 %) obcí;
- 84 (6,82 %) rozpočtových organizácií alebo príspevkových organizácií, ktorých zriaďovateľom je obec alebo vyšší územný celok;
- 33 (2,68 %) neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby;
- 30 (2,43 %) nadácií;
- 20 (1,63 %) neinvestičných fondov so sídlom na území SR;
- 14 (1,14 %) záujmových združení právnických osôb, ak sú právnickými osobami;
- 7 (0,57 %) právnických osôb, ktoré odvodzujú svoju právnu subjektivitu od cirkvi alebo náboženskej spoločnosti;
- 7 (0,57 %) právnických osôb zriadených osobitným zákonom (verejných VŠ);
- 7 (0,57 %) registrovaných cirkví alebo náboženských spoločností.

Vyššie územné celky ani medzinárodné organizácie registrované na území SR sa o poskytnutie dotácie v rámci KNM na rok 2016 neuchádzali.

O poskytnutie dotácie v roku 2016 žiadali rôzne subjekty zo všetkých 8 samosprávnych krajov²⁹:

- v Nitrianskom samosprávnom kraji bolo podaných 374 projektov (21,46 %);
- v Trnavskom samosprávnom kraji bolo podaných 365 projektov (20,94 %);
- v Košickom samosprávnom kraji bolo podaných 279 projektov (16,00 %);
- v Bratislavskom samosprávnom kraji bolo podaných 275 projektov (15,78 %);
- v Prešovskom samosprávnom kraji bolo podaných 224 projektov (12,85 %);
- v Banskobystrickom samosprávnom kraji bolo podaných 192 projektov (11,02 %);

²⁷ Program KNM sa spracováva prostredníctvom elektronického dotačného systému, ktorý okrem iného poskytuje aj možnosť jednoduchého štatistického spracovania.

²⁸ Pozri prílohu č. 3: Vybrané údaje programu KNM 2016.

²⁹ Pozri prílohu č. 3: Vybrané údaje programu KNM 2016.

- v Žilinskom samosprávnom kraji bolo podaných 22 projektov (1,26 %);
- v Trenčianskom samosprávnom kraji bolo podaných 12 projektov (0,69 %).

Program KNM 2016 bol rozdelený na 3 podprogramy a 15 priorít³⁰:

- v podprograme 1. Podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín bolo podporených 1 135 projektov (92,20 %);
- v podprograme 2. Podpora výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín bolo podporených 18 projektov (1,46 %);
- v podprograme 3. Podpora interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami bolo podporených 78 projektov (6,33 %).

Zdroj: archív úradu vlády

³⁰ Pozri prílohu č. 3: Vybrané údaje programu KNM 2016.

IV. Časť – Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín

4.1 Legislatívne a koncepčné rámce

Právo na výchovu a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín v SR je ústavne zaručené a legislatívne upravené. Vychádza z medzinárodných dokumentov Rady Európy ratifikovaných SR, a to z rámcového dohovoru a charty jazykov, ako aj z vnútroštátnej právnej úpravy, predovšetkým – čl. 34 ods. 2 písm. a) ústavy, zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) a § 6 a 9 vyhlášky MŠVVaŠ SR č. 320/2008 Z. z. o základnej škole v znení neskorších predpisov.

Ústava v čl. 34 ods. 2 písm. a) zaručuje občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám za podmienok ustanovených zákonom okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka, aj právo na vzdelanie v ich jazyku. Uvedené podmienky ustanovuje školský zákon. Školský zákon zabezpečuje deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku.

Ďalšími zákonmi upravujúcimi príslušnú oblasť sú predovšetkým zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve“), zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o financovaní škôl“) a zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pedagogických a odborných zamestnancoch“).

K najvýznamnejším koncepčným dokumentom bolo aj v oblasti výchovy a vzdelávania národnostných menšín programové vyhlásenie vlády, ktoré práve v tejto oblasti stanovilo viacero dôležitých priorít:

1. podpora vyňatia všetkých málotriednych škôl z povinných kvót na jazykovo zmiešanom území;
2. zvýšenie podpory a zabezpečenia rozvoja vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám v ich materinskom jazyku;
3. podpora zmeny metodiky výučby slovenského jazyka na menšinových školách v záujme jeho lepšieho ovládania;
4. podpora odborného vzdelávania a prípravy v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín vrátane odborného vzdelávania a prípravy v systéme duálneho vzdelávania;
5. posilnenie materiálno-technického zabezpečenia škôl, tvorby učebníc a ďalších vzdelávacích zdrojov a kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín;
6. vypracovanie koncepcie rozvoja výučby rusínskeho jazyka a kultúry v materských školách, základných školách a stredných školách;

7. podpora vyučovania na základných školách a stredných školách o živote národnostných menšín žijúcich v SR a ich histórii v kontexte prevencie a boja proti extrémizmu, nacionalizmu a extrémnym prejavom správania;
8. podpora špecifických úloh v poslaní vysokých škôl v oblasti rozvoja národnostných menšín, ich kultúry, jazyka, výskumu histórie, etnológie a pod. a zohľadňovanie týchto špecifických úloh v rámci hodnotenia činnosti vysokých škôl;
9. podpora vzdelávania žiakov základných škôl v materinskom jazyku, a to aj rozšírením podmienok poskytovania príspevku na dopravné, ak v obci nie je zriadená základná škola s príslušným vyučovacím jazykom;
10. venovanie osobitnej pozornosti predprimárnemu vzdelávaniu detí v materských školách od troch rokov veku v oblastiach s vysokou mierou nezamestnanosti a v ohrozených a vylúčených komunitách;
11. sústredenie sa na rozvíjanie inkluzívneho vzdelávania vo všetkých školách ako efektívneho nástroja na odstraňovanie sociálneho vylúčenia vrátane vytvorenia potrebných materiálno-technických podmienok na zabezpečenie naplnenia potrieb detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami;
12. podpora optimalizácie štruktúry zamestnancov s cieľom umožniť zvýšenie počtu odborných zamestnancov v školách, najmä asistentov učiteľa, sociálnych pedagógov, školských psychológov a špeciálnych pedagógov.

V nadväznosti na plnenie vyššie uvedených priorít programového vyhlásenia vlády bol v roku 2016 novelizovaný školský zákon tak, že od 1. septembra 2016 v zmysle § 29 ods. 18 školského zákona sa na triedy základných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny nevzťahujú minimálne počty žiakov v triede (podrobnejšie o jeho zmenách pozri časť 1.1).

V tejto súvislosti je potrebné spomenúť aj legislatívny proces návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o financovaní škôl. § 4aa ods. 5 uvedeného návrhu zákona znie: „Zákonný zástupca žiaka patriaceho k národnostnej menšine má právo na úhradu cestovných nákladov na dopravu žiaka do najbližšej školy s vyučovacím jazykom príslušnej národnostnej menšiny, ak v obci alebo v školskom obvode, v ktorej má žiak patriaci k národnostnej menšine trvalý pobyt, nie je zriadená základná škola alebo základná škola s materskou školou s vyučovacím jazykom príslušnej národnostnej menšiny. Cestovné náklady uhrádza škola s vyučovacím jazykom príslušnej národnostnej menšiny vo výške najnižšieho žiackeho zľavneného cestovného v pravidelnej autobusovej doprave“.

Informácie o plnení ďalších priorít programového vyhlásenia vlády poskytujú jednotlivé podkapitoly nižšie.

4.2 Inštitucionálne zabezpečenie

Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín sa uskutočňuje v školách a školských zariadeniach s vyučovacím a výchovným jazykom národnostných menšín. Vzdelanie dosiahnuté v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín alebo v školách s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny je rovnocenné so vzdelaním získaným v školách s vyučovacím jazykom slovenským. Výchovno-vzdelávací proces v školách s vyučovacím jazykom a s vyučovaním jazyka národnostných menšín sa uskutočňuje v súlade so štátnymi vzdelávacími programami pre jednotlivé stupne vzdelávania. Inštitucionálny

dohľad nad výchovno-vzdelávacím procesom príslušníkov národnostných menšín vykonáva Štátna školská inšpekcia, ktorá podľa § 13 ods. 1 zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve plní funkciu kontroly štátu nad úrovňou pedagogického riadenia, nad úrovňou výchovy a vzdelávania a materiálno-technických podmienok vrátane praktického vyučovania v školách a školských zariadeniach, na pracoviskách praktického vyučovania a nad úrovňou činností v špeciálnych výchovných zariadeniach a školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie. V tejto oblasti vybavuje sťažnosti a petície.

MŠVVaŠ SR v snahe stabilizovať a rozvíjať národnostné školstvo vytvorilo k 15. júnu 2016 nový organizačný útvar **odbor výchovy a vzdelávania národnostných menšín** v rámci sekcie regionálneho školstva, ktorý sa primárne venuje otázkam výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín.

Kľúčové úlohy a kompetencie v oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu príslušníkov národnostných menšín zabezpečujú aj Štátny pedagogický ústav (ďalej len „ŠPÚ“), Metodicko-pedagogické centrum (ďalej len „MPC“), Štátny inštitút odborného vzdelávania (ďalej len „ŠIOV“), Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (ďalej len „NÚCEM“), Štátna školská inšpekcia (ďalej len „ŠŠI“), ako aj IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže (ďalej len „IUVENTA“).

ŠPÚ od 16. mája 2016 má novú organizačnú štruktúru. V rámci Úseku pre tvorbu a rozvoj obsahu vzdelávania národnostných menšín vznikli tri nové oddelenia:

- oddelenie pre obsah vzdelávania maďarskej menšiny;
- oddelenie pre obsah vzdelávania rómskej menšiny;
- oddelenie pre obsah vzdelávania rusínskej a ukrajinskej menšiny.

Detašované pracovisko **MPC** v Komárne plní úlohy pri podpore profesijného rozvoja a kontinuálnom vzdelávaní pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení s vyučovacím jazykom maďarským, a to v tejto oblasti s celoštátnou pôsobnosťou. MPC rozšírilo personálne obsadenie detašovaného pracoviska v Komárne od 1. septembra 2016 o jedno nové pracovné miesto, pričom v súčasnosti má 7 zamestnancov, z toho sú traja kmeňoví zamestnanci a štyria projektoví (do 31. augusta 2020). V detašovanom pracovisku MPC v Košiciach pôsobia aj učiteľ kontinuálneho vzdelávania s aprobáciou Maďarský jazyk a výtvarná výchova.

K orgánom participujúcim v oblasti výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín patrí **Rada ministra pre národnostné školstvo** (ďalej len „rada ministra“), ktorá je poradným orgánom ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR pre uvedenú oblasť a pre implementáciu charty jazykov v zmysle čl. 7 ods. 4, ktorá uvádza, že pri určovaní politiky voči regionálnym alebo menšinovým jazykom zmluvné strany vezmú do úvahy potreby a želania formulované skupinami, ktoré uvedené jazyky používajú. V prípade potreby môžu zakladať poradné orgány, ktoré by pomáhali orgánom vo všetkých otázkach týkajúcich sa regionálnych alebo menšinových jazykov a čl. 8, ktorá sa zameriava na oblasť vzdelávania.

Členmi rady ministra sú zástupcovia maďarskej, ukrajinskej, rusínskej, rómskej a nemeckej národnostnej menšiny. V zmysle zásad rokovania a rozhodovania tejto rady je možné na rokovanie prizývať ďalšie osoby, predovšetkým spracovateľov materiálov predkladaných na jej rokovanie, zamestnancov ministerstva a jeho priamo riadených organizácií, ako aj ďalších odborníkov zaoberajúcich sa problematikou národnostných menšín

a rómskych komunít. V osobitných prípadoch je možné pozvať na rokovanie rady zahraničných odborníkov. Do pôsobnosti rady ministra patrí najmä príprava návrhov smerujúcich k zabezpečeniu a realizácii práv na vzdelávanie v materinskom jazyku národnostnej menšiny alebo vyučovania materinského jazyka národnostnej menšiny podľa čl. 8 charty jazykov a skvalitnenia výučby slovenského jazyka a tvorba písomných stanovísk k všeobecne záväzným právnym predpisom vzťahujúcim sa k výchove a vzdelávaniu národnostných menšín. II. zasadnutie rady ministra sa uskutočnilo 12. januára 2016 pričom na ňom bola prerokovaná informácia o súčasnom stave národnostného školstva po legislatívnych a obsahových zmenách od I. zasadnutia rady ministra, informácia o činnosti výboru v kontexte problémov národnostných menšín (maďarskej, rusínskej, ukrajinskej, rómskej a nemeckej) v regionálnom školstve a informácia o príprave a realizácii projektu MŠVVaŠ SR *Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským*.

Pre oblasť implementácie charty jazykov v zmysle čl. 7 ods. 4 charty jazykov, ako aj pre otázky týkajúce sa národnostných menšín a etnických skupín a ich príslušníkov je poradným orgánom aj výbor (podrobnejšie o činnosti výboru v roku 2016 pozri časť 2.2.2).

4.3 Vzdelávanie v jazykoch národnostných menšín

Výchova a vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín je zabezpečovaná v materských školách, základných školách, stredných školách, špeciálnych školách a školských zariadeniach s vyučovacím jazykom alebo vyučovaním jazyka maďarskej, ukrajinskej, rusínskej, nemeckej a rómskej národnostnej menšiny. Podľa § 12 ods. 3 školského zákona deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa zabezpečuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku za podmienok ustanovených týmto zákonom. Súčasťou výchovy a vzdelávania v základných školách a stredných školách s iným vyučovacím jazykom, ako je štátny jazyk, je aj povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra v rozsahu vyučovania potrebného na jeho osvojenie.

V zmysle § 12 ods. 5 školského zákona sa pre deti a žiakov občanov patriacim k národnostným menšinám výchova a vzdelávanie zaručuje:

- a) v školách a v triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny;
- b) v školách a v triedach, v ktorých je jedným z vyučovacích predmetov jazyk národnostnej menšiny a vyučovacím jazykom ostatných vyučovacích predmetov je štátny jazyk; v týchto školách a v triedach sa môžu niektoré predmety vyučovať v jazyku národnostnej menšiny, najmä výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná výchova;
- c) v školských zariadeniach, v ktorých sa výchova uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny.

Postup zaradenia školy alebo školského zariadenia do siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky (ďalej len „sieť“) je rovnaký bez ohľadu na požadovaný výchovno-vzdelávací jazyk. Odporúčané formuláre so zoznamom povinných príloh pre jednotlivé druhy škôl a zriaďovateľov sú zverejnené na webovom sídle MŠVVaŠ SR³¹. MŠVVaŠ SR v zmysle

³¹ <http://www.minedu.sk/siet-skol-a-skolskych-zariadeni/>.

§ 14 ods. 6 písm. b) zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve rozhoduje o zaradení škôl a školských zariadení do siete na základe žiadosti zriaďovateľa, ktorým môže byť:

1. obec;
2. samosprávny kraj;
3. okresný úrad v sídle kraja;
4. štátom uznaná cirkev alebo náboženská spoločnosť;
5. iná právnická osoba alebo fyzická osoba.

Žiadosť o zaradenie školy alebo školského zariadenia do siete predkladá zriaďovateľ ministerstvu v súlade s ustanovením § 16 ods. 1 zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve do 31. marca kalendárneho roka, ktorý predchádza roku, v ktorom má byť škola alebo školské zariadenie zriadené. Žiadosť o vyradenie školy alebo školského zariadenia zo siete predkladá v zmysle § 17 ods. 1 zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve zriaďovateľ alebo okresný úrad v sídle kraja alebo hlavný školský inšpektor. MŠVVaŠ SR ako príslušný správny orgán môže konať len v rámci platných právnych predpisov.

Do siete škôl a školských zariadení boli k 15. septembru 2016 zaradené nasledovné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny a s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny³²:

A. Materské školy

V SR bolo k 15. septembru 2016 zaradených do siete škôl a školských zariadení spolu 2 959 materských škôl (štátnych, súkromných a cirkevných), z toho 352 (11,9 %) s vyučovacím jazykom iným ako slovenským – s vyučovacím jazykom maďarským, ukrajinským a iným.

Tabuľka č. 11: Počet materských škôl v Slovenskej republike podľa vyučovacieho jazyka

vyučovací jazyk	počet materských škôl
slovenský-maďarský	71
maďarský	269
ukrajinský	4
nemecký	1
rusínsky	2
bulharský	1
anglický	1
francúzsky	1
slovenský a anglický bil.	1
slovenský a francúzsky bil.	1
spolu	352

³² Zoznam škôl a školských zariadení s výchovným/vzdelávacím jazykom národnostných menšín je dostupný na webovej stránke: http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia.html?page_id=9580.

K problematike predprimárneho vzdelávania v roku 2016 boli vypracované materiály *Analýza zaškolenosti detí v materských školách* a *Analýza situácie – kapacity materských škôl*, ktoré sú dostupné na webovom sídle MŠVVaŠ SR³³.

B. Základné školy

K 15. septembru 2016 bolo v sieti škôl a školských zariadení zaradených celkom 2 101 základných škôl (v školskom roku 2016/2015 to bolo 2 113), z toho štátnych 1 927, 117 cirkevných a 57 súkromných s celkovým počtom 23 369 tried. V rámci siete základných škôl bolo k 15. septembru 2016 zriadených celkom **262 (12,5 %) základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským, ukrajinským a iným** z uvedeného počtu 2 101 základných škôl.

Tabuľka č. 12: Počet základných škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín k 15. septembru 2016

vyučovací jazyk	počet základných škôl
slovensko-maďarský	28
slovensko-ukrajinský	1
maďarský	227
ukrajinský	1
nemecký	2
bulharský	1
anglický	2
spolu	262

V základných školách s vyučovacím jazykom maďarským bolo zriadených:

- v štátnych školách spolu 1 742 tried s celkovým počtom žiakov 27 653, z toho v ročníkoch 0–4 bolo 899 tried s počtom žiakov 13 777, v ročníkoch 5–9 bolo 843 tried s počtom žiakov 13 876;
- v cirkevných školách bolo spolu 95 tried s počtom žiakov 1 405, z toho v ročníkoch 0–4 bolo 44 tried s počtom žiakov 619, v ročníkoch 5–9 bolo 51 tried s počtom žiakov 786;
- v súkromných školách spolu 2 triedy s celkovým počtom žiakov 19, z toho v ročníkoch 0–4 bola 1 trieda s počtom žiakov 10, v ročníkoch 5–9 bola 1 trieda s počtom žiakov 9;

V základných školách s vyučovacím jazykom ukrajinským bolo zriadených:

- v štátnych školách spolu 11 tried s počtom žiakov 168, z toho v ročníkoch 0–4 bolo 6 tried s počtom žiakov 85, v ročníkoch 5–9 bolo 5 tried s počtom žiakov 83;

V základných školách s vyučovacím jazykom nemeckým bolo zriadených:

- v štátnych školách spolu 3 triedy s počtom žiakov 33, z toho v ročníkoch 0–4 boli 3 triedy s počtom žiakov 33, v ročníkoch 5–9 nebola žiadna trieda;

³³ <https://www.minedu.sk/analyza-zaskolenosti-deti-v-materskych-skolach/> .

- v súkromných školách spolu bolo 8 tried s počtom žiakov 131, z toho v ročníkoch 0–4 bolo 8 tried s počtom žiakov 131, v ročníkoch 5–9 nebola žiadna trieda;

V základných školách s vyučovacím jazykom bulharským bolo zriadených:

- v súkromných školách 8 tried s počtom žiakov 76, z toho v ročníkoch 0–4 boli 4 triedy s počtom žiakov 42, v ročníkoch 5–9 boli 4 triedy s počtom žiakov 34³⁴.

C. Stredné školy

K 15. septembru 2016 bolo v sieti škôl a školských zariadení zaradených celkom 443 stredných odborných škôl (z toho 340 štátnych, 85 súkromných a 18 cirkevných). Z uvedeného počtu stredných odborných škôl bolo zriadených **40 stredných odborných škôl s vyučovacím jazykom iným ako slovenským** a 12 bilingválnych stredných odborných škôl. Súčasne bolo zaradených 242 gymnázií (z toho 64 bilingválnych gymnázií). Z uvedeného počtu gymnázií bolo zriadených **30 gymnázií s vyučovacím jazykom iným ako slovenským**.

Tabuľka č. 13: Počet stredných odborných škôl podľa vyučovacieho jazyka k 15. septembru 2016

vyučovací jazyk	počet SOŠ
slovensko-maďarský	29
maďarský	11
spolu	40

Tabuľka č. 14: Počet bilingválnych stredných odborných škôl podľa vyučovacieho jazyka k 15. septembru 2016

vyučovací jazyk	počet SOŠ
anglický	10
nemecký	2
spolu	12

Tabuľka č. 15: Počet gymnázií podľa vyučovacieho jazyka k 15. septembru 2016

vyučovací jazyk	počet gymnázií
slovensko-maďarský	7
maďarský	18
ukrajinský	1
nemecký	1
bulharský	1
anglický	2
spolu	30

³⁴ Pozri: Centrum vedecko-technických informácií SR – Štatistické ročenky dostupné na stránkach http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia.html?page_id=9580.

Tabuľka č. 16: Počet bilingválnych gymnázií podľa vyučovacieho jazyka k 15. septembru 2016

vyučovací jazyk	počet bilingválnych gymnázií
anglický	43
francúzsky	5
nemecký	5
ruský	3
španielsky	7
talianky	1
spolu	64

V súlade s uvedenými informáciami na Slovensku zatiaľ neexistuje žiadna stredná škola s vyučovacím jazykom rómskym. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že výučba rómskeho jazyka v rámci povinnej voliteľného predmetu prebieha v Súkromnom gymnázium Zefyrína J. Mallu v Kremnici, ktoré v roku 2016 realizovalo v rámci programu *Miestne a regionálne iniciatívy na zníženie národných nerovností a podporu sociálnej inklúzie* spolufinancovaného z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky projekt z názvom *Rómsky jazyk – most medzi nami*.

V minulom roku vyhlásilo MŠVVaŠ SR výzvu na podávanie žiadostí o financovanie rozvojových projektov *Regionálna a multikultúrna výchova žiakov patriacim k národnostným menšinám 2016*, v rámci ktorej prioritnou oblasťou podpory boli aktivity prispievajúce k multikultúrnemu dialógu a podpore regionálneho vzdelávania. V rámci tejto výzvy bolo MŠVVaŠ SR predložených 35 projektov zo 6 samosprávnych krajov (Banskobystrický – 4, Trnavský – 6, Košický – 8, Nitriansky – 15, Prešovský – 1, Bratislavský – 1).

Na tieto rozvojové projekty MŠVVaŠ SR vyčlenilo 20 000 eur, pričom najvyššia možná výška dotácie jedného projektu bola 2 000 eur. Celkové požadované finančné prostriedky z MŠVVaŠ SR boli vo výške 58 151 eur a v rámci povinného 5% spolufinancovania zriaďovateľmi vrátane iných zdrojov to bolo 5802,09 eur. Komisia odporučila schváliť 12 projektov podľa hodnotenia členov komisie v celkovej sume 19 690 eur.

D. Odborné vzdelávanie

V súlade s programovým vyhlásením vlády MŠVVaŠ SR realizuje podporné aktivity vo vzťahu k odbornému vzdelávaniu a príprave v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín vrátane odborného vzdelávania a prípravy v systéme duálneho vzdelávania. Štátne vzdelávacie programy pre odborné vzdelávanie a prípravu pre jednotlivé skupiny odborov vzdelávania a jednotlivé stupne vzdelania rešpektujú špecifiká výučby stredných odborných škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín. Všetky rámcové učebné plány pre odborné vzdelávanie a prípravu obsahujú (v rámci všeobecnovzdelávacích predmetov) vymedzenú hodinovú dotáciu pre jazyk a literatúru národnostných menšín, výučba odborných predmetov sa realizuje v jazyku národnostných menšín, obsah a rozsah odborného vzdelávania a prípravy je totožný s rozsahom a obsahom vzdelávania v

slovenskom jazyku. V školskom roku 2015/2016 sa odborné vzdelávanie a príprava realizovala v maďarskom jazyku v študijných a učebných odboroch vzdelávania nasledovných skupín odborov vzdelávania:

- 23, 24 Strojárstvo a ostatná kovospracúvacia výroba I, II (828 žiakov);
- 26 Elektrotechnika (746 žiakov);
- 29 Potravinárstvo (373 žiakov);
- 31 Textil a odevníctvo (42 žiakov);
- 33 Spracúvanie dreva (93 žiakov);
- 34 Polygrafia a médiá (76 žiakov);
- 36 Stavebníctvo, geodézia a kartografia (380 žiakov);
- 37 Doprava, pošty a telekomunikácie (51 žiakov);
- 39 Špeciálne technické odbory (293 žiakov);
- 42, 45 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka I, II (329 žiakov);
- 53 Zdravotnícke odbory vzdelávania na stredných zdravotníckych školách (231 žiakov);
- 62 Ekonomické vedy (24 žiakov);
- 63, 64 Ekonomika a organizácia, obchod a služby I, II (3481 žiakov);
- 76 Učiteľstvo (141 žiakov);
- 82, 85 Umenie a umeleckoremeselná tvorba I, II (107 žiakov).

V systéme duálneho vzdelávania sa žiak pripravuje na výkon povolania, skupiny povolání alebo na výkon odborných činností podľa konkrétnych potrieb a požiadaviek zamestnávateľa. Žiak vykonáva praktické vyučovanie priamo u zamestnávateľa na pracovisku praktického vyučovania podľa vzorových učebných plánov a vzorových učebných osnov. Zapojenie do systému duálneho vzdelávania je podmienené záujmom zamestnávateľov v príslušnom regióne, ktorí uzatvoria zmluvu o duálnom vzdelávaní so strednou odbornou školou.

Celoslovenské testovanie žiakov 5. ročníka ZŠ – Testovanie 5-2016³⁵

Celoslovenské testovanie žiakov 5. ročníka základných škôl (Testovanie 5-2016) sa uskutočnilo 23. novembra 2016 na 1 485 základných školách. Z toho bolo 1 344 základných škôl s vyučovacím jazykom slovenským, 125 s vyučovacím jazykom maďarským, 15 s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským a 1 škola s vyučovacím jazykom ukrajinským. Testy písalo 45 299 piatakov, z toho bolo 42 384 žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom slovenským, 2 902 žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským a 13 žiakov zo školy s vyučovacím jazykom ukrajinským. Testovania sa po prvýkrát zúčastnili aj žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, konkrétne žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiaci so zdravotným znevýhodnením, okrem žiakov s mentálnym postihnutím. Žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia bolo celkovo 1 768, t. j. 3,9 % z celkového počtu testovaných piatakov. Žiakov so zdravotným znevýhodnením bolo celkovo 3 095, t. j. 6,8 % z celkového počtu testovaných žiakov 5. ročníka ZŠ.

³⁵ Pozri: http://www.nucem.sk/documents//46/testovanie_5_2016/tlacova_sprava/TS_T5_2016_FINAL.pdf.

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania aj v tomto školskom roku umožnil certifikačným školám absolvovať testovanie elektronickou formou. E-testovanie 5-2016 absolvovalo 1 602 žiakov na 83 základných školách. Jednou z výhod modernej elektronickej formy testovania bola okamžitá spätná väzba žiakovi o predbežných výsledkoch po absolvovaní testov. Žiaci boli testovaní z matematiky, zo slovenského jazyka a literatúry a z maďarského jazyka a literatúry.

Test z maďarského jazyka a literatúry písalo celkovo 2 902 žiakov, z toho 2 806 žiakov v papierovej forme a 96 žiakov v elektronickej forme. Priemerná úspešnosť žiakov v teste z maďarského jazyka a literatúry bola 55,5 %. Dievčatá riešili test s priemernou úspešnosťou 57,8 % a chlapci s 53,2 %, pričom priemerné výsledky dievčat a chlapcov sú porovnateľné. Priemerná úspešnosť žiakov v papierovej forme bola 55,2 % a v elektronickej forme 63,3 %, pričom vzhľadom na počet žiakov boli výsledky porovnateľné.

Z hľadiska kraja sú výsledky žiakov z maďarského jazyka a literatúry nasledovné: Najúspešnejší boli žiaci Trnavského samosprávneho kraja a najmenej úspešní boli žiaci z Banskobystrického samosprávneho kraja. Žiaci Trnavského samosprávneho kraja (807 žiakov) dosiahli priemernú úspešnosť 66,7 %, žiaci Bratislavského samosprávneho kraja (48 žiakov) 66,6 %, žiaci Nitrianskeho samosprávneho kraja (986 žiakov) 58,5 %, žiaci Košického samosprávneho kraja (423 žiakov) 49,1 % a žiaci Banskobystrického samosprávneho kraja (638 žiakov) 39,9 %.

Z hľadiska zriaďovateľa sú výsledky žiakov z maďarského jazyka a literatúry nasledovné: žiaci zo štátnych škôl (2 726 žiakov) dosiahli priemernú úspešnosť 55,0 %, žiaci zo súkromných škôl (9 žiakov) dosiahli priemernú úspešnosť 54,1 % a žiaci z cirkevných škôl (167 žiakov) dosiahli priemernú úspešnosť 63,4 %. Vzhľadom na počet žiakov v jednotlivých skupinách škôl podľa zriaďovateľa dosiahli porovnateľné výsledky.

Výsledky žiakov z maďarského jazyka a literatúry v porovnaní s národným priemerom podľa okresov sú nasledovné: výsledky silne vecne významne lepšie ako národný priemer dosiahli žiaci z okresov Košice I a Dunajská Streda. Výsledky silne vecne významne horšie ako národný priemer dosiahli žiaci z okresov Rimavská Sobota, Lučenec, Revúca a Košice-okolie. Test z maďarského jazyka a literatúry riešilo 93 žiakov zo základných škôl. Priemerná úspešnosť žiakov zo základných škôl v teste z maďarského jazyka a literatúry bola 49,6 %.

Maturita 2016 – výsledky externej časti maturitnej skúšky³⁶

Celkovo **44 991 žiakov** sa zúčastnilo na riadnom i náhradnom termíne externej časti a písomnej forme internej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2015/2016. Riadny termín maturitnej skúšky sa konal 15. – 18. marca 2016 pre 44 906 žiakov stredných škôl. Na náhradnom termíne, ktorý sa konal 12. – 14. apríla 2016, sa zúčastnilo 120 žiakov. Na testovaní sa zúčastnilo aj 1 527 žiakov so zdravotným znevýhodnením (3,4 % zo všetkých zúčastnených maturantov).

Do externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky sa v tomto školskom roku zapojilo **726 stredných škôl**, z toho bolo 654 s vyučovacím jazykom

³⁶Pozri: http://www.nucem.sk/documents//25/maturita_2016/vysledky_spravy/Tlac_sprava_Maturita_2016_NU_CEM_final.pdf.

slovenským, 43 s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, 28 s vyučovacím jazykom maďarským a 1 škola s vyučovacím jazykom ukrajinským. Elektronicky sa maturovalo na školách, ktoré prejavili záujem o túto formu testovania. E-Maturity 2016 sa zúčastnilo 2 317 žiakov zo 115 škôl. Títo žiaci vyplňali testy prostredníctvom počítačov a dostali predbežné výsledky ihneď po ukončení testov.

Žiaci písali externú časť maturitnej skúšky v riadnom aj náhradnom termíne z vyučovacích jazykov, a to z predmetov slovenský jazyk a literatúra (41 772 žiakov), na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín aj z predmetov maďarský jazyk a literatúra (1 818 žiakov), slovenský jazyk a slovenská literatúra (1 820 žiakov) a ukrajinský jazyk a literatúra (21 žiakov).

Výsledky externej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2015/2016 – riadny termín

Maďarský jazyk a literatúra: Priemerná úspešnosť testu bola 55,5 %, pričom žiaci píšuci papierovú formu testu dosiahli priemernú úspešnosť 55,5 %, žiaci píšuci elektronickú formu testu dosiahli 55,6 %. Žiaci gymnázií dosiahli vyššiu úspešnosť (66,4 %) ako žiaci stredných odborných škôl a konzervatórií (47,1 %). Úspešnosť nižšiu alebo rovnú 33 % v riadnom termíne dosiahlo 136 žiakov (7,5 %). Z hľadiska zriaďovateľa cirkevné školy (3,9 % maturantov), súkromné školy (18,6 % maturantov) aj štátne školy (77,5 % maturantov) dosiahli porovnateľné výsledky. Rozdiely vo výsledkoch samosprávnych krajov, v ktorých sa žiaci zúčastnili na testovaní z maďarského jazyka a literatúry, boli mierne vecne významné v prospech Bratislavského samosprávneho kraja v porovnaní Bratislavského a Nitrianskeho samosprávneho kraja, resp. v prospech Trnavského samosprávneho kraja v porovnaní Trnavského a Nitrianskeho samosprávneho kraja. Stredne vecne významné rozdiely boli zaznamenané v prospech Bratislavského kraja vo výsledkoch Bratislavského a Banskobystrického samosprávneho kraja, resp. Bratislavského a Košického samosprávneho kraja.

Slovenský jazyk a slovenská literatúra (školy s vyučovacím jazykom maďarským): Priemerná úspešnosť testu bola 48,6 %, pričom žiaci píšuci papierovú formu testu dosiahli priemernú úspešnosť 48,6 %, žiaci píšuci elektronickú formu testu dosiahli 46,5 %. Žiaci gymnázií dosiahli vyššiu úspešnosť (58,1 %) ako žiaci stredných odborných škôl a konzervatórií (41,2 %). Úspešnosť nižšiu alebo rovnú 33 % v riadnom termíne dosiahlo 341 žiakov (18,7 %). Z hľadiska zriaďovateľa cirkevné školy (3,9 % maturantov) dosiahli mierne vecne významne lepší výsledok v porovnaní so súkromnými školami (18,6 % maturantov). Štátne školy (77,5 % maturantov) dosiahli porovnateľné výsledky. Najlepšie výsledky dosiahli žiaci v Bratislavskom samosprávnom kraji, rozdiel medzi výsledkami žiakov v Bratislavskom a Nitrianskom, resp. Bratislavskom a Košickom samosprávnom kraji bol na úrovni miernej vecnej významnosti. Rozdiel medzi výsledkami žiakov Bratislavského samosprávneho kraja a Banskobystrického samosprávneho kraja bol na úrovni strednej vecnej významnosti. Ostatné výsledky sú medzi sebou porovnateľné.

Ukrajinský jazyk a literatúra: Priemerná úspešnosť testu bola 71,7 %. Test písalo 21 žiakov jedného gymnázia s vyučovacím jazykom ukrajinským. Všetci žiaci dosiahli úspešnosť vyššiu ako 33 %.

Stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania

Materské školy – v školskom roku 2015/2016 bolo v materských školách vykonaných 125 komplexných inšpekcií, čo predstavuje 4,26 % z celkového počtu 2 959 materských škôl v SR. Z toho bola 1 na podnet iného subjektu v Prešovskom samosprávnom kraji. Kontrolovaných bolo 115 štátnych, 3 cirkevné a 7 súkromných škôl. S vyučovacím jazykom slovenským bolo kontrolovaných 109 škôl, s vyučovacím jazykom maďarským 11 škôl a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským bolo kontrolovaných 5 škôl. Mestských škôl bolo 41 a obecných 84.

Základné školy – komplexné inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, procesu, podmienok výchovy a vzdelávania sa vykonali v 143 základných školách, čo tvorilo 6,76 % z celkového počtu 2 113 základných škôl v SR. Z kontrolovaných škôl bolo 129 štátnych, 10 cirkevných a 4 súkromné školy. S vyučovacím jazykom slovenským bolo 120 subjektov, s vyučovacím jazykom maďarským 20 a s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským 3 subjekty.

Stredné školy – školskí inšpektori kontrolovali stav a úroveň pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v 21 stredných odborných školách (4,6 % z celkového počtu stredných odborných škôl v SR), z nich bolo 16 štátnych, 4 súkromné, 1 cirkevná, 3 subjekty mali vyučovací jazyk slovenský a maďarský.

Gymnáziá – v školskom roku 2015/2016 ŠŠI kontrolovala stav a úroveň pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania komplexnými inšpekciami na 23 gymnáziách, čo je 9,35 % z celkového počtu gymnázií v SR. Spomedzi kontrolovaných škôl bolo 1 gymnázium súkromné, 7 gymnázií cirkevných a 1 gymnázium s vyučovacím jazykom maďarským.

E. Vysoké školy

Vysokoškolské vzdelávanie je upravené zákonom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vysoké školy rozlišujeme na verejné, štátne, súkromné a zahraničné. V akademickom roku 2016/2017 k 31. 10. 2016 poskytovalo vysokoškolské vzdelávanie 35 vysokých škôl, z toho 20 verejných vysokých škôl, 3 štátne vysoké školy a 12 súkromných vysokých škôl.

Vysokoškolské vzdelávanie vo viacerých jazykoch národnostných menšín je zabezpečené predovšetkým na nasledovných vysokých školách.³⁷

- Univerzita J. Selyeho v Komárne;
- Univerzita Komenského v Bratislave;
- Prešovská univerzita v Prešove;
- Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave;
- Katolícka univerzita v Ružomberku;
- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre;
- Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.

³⁷Pozri: http://www.cvtisr.sk/buxus/generate_page.php?page_id=9573.

4.4 Možnosti ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov v oblasti národnostného vzdelávania

Oblasť ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov upravuje zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických a odborných zamestnancoch. Tak ako v predchádzajúcom období profesijný rozvoj pedagogických a odborných zamestnancov sa v kariernom systéme aj v roku 2016 uskutočňoval prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania; tvorivých aktivít súvisiacich s výkonom pedagogickej činnosti alebo odborných činností a sebvzdelávania. Možnosti kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov boli aj v jazyku národnostnej menšiny, respektíve existovali programy zamerané na metodiku vyučovania jazyka národnostnej menšiny a iných oblastí pri výchove a vzdelávaní detí a žiakov patriacim k národnostným menšinám. Podľa údajov dostupných na webovom sídle MŠVVaŠ SR bolo k 7. novembru 2016 akreditovaných 1 255 programov kontinuálneho vzdelávania³⁸.

Zoznam aktuálne akreditovaných programov škôl s vyučovacím jazykom iným ako slovenským:

- Aplikácia nových vedeckých výsledkov vo vyučovaní maďarského jazyka a literatúry na stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským;
- Využitie nových vedeckých výsledkov vo vyučovaní maďarského jazyka a literatúry na základných školách s vyučovacím jazykom maďarským;
- Implementácia rozširujúceho učiva výtvarnej výchovy v školách s vyučovacím jazykom maďarským;
- Práca s učebnicami slovenského jazyka v nižšom strednom vzdelávaní v školách s vyučovacím jazykom maďarským a v školách s vyučovacím jazykom slovenským;
- Posilňovanie komunikačných kompetencií vo vyučovaní slovenského jazyka pre učiteľov prvého stupňa základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským;
- Rozvoj čitateľskej gramotnosti na základných školách s vyučovacím jazykom maďarským;
- Rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov na hodinách slovenského jazyka na prvom stupni základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským;
- Tvorba a aplikácia didaktických hier a učebných pomôcok na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským;
- Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov v školách s vyučovacím jazykom maďarským;
- Nácvik komunikačných zručností na hodinách slovenského jazyka na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským;
- Rozvíjanie komunikačných schopností na školách s vyučovacím jazykom maďarským;
- Metódy a formy využitia historických reálií vo vyučovaní rusínskeho jazyka a literatúry;
- Rusínsky jazyk a jeho vyučovanie na základných a stredných školách;
- Rusínske reálie a možnosti ich zaradenia do školského vzdelávacieho programu na základnej škole;

³⁸Pozri: <https://www.minedu.sk/data/att/10605.pdf>.

- Rozvoj komunikatívnych kompetencií pomocou textov rozličných jazykových štýlov na hodinách ukrajinského jazyka.

V roku 2016 úspešne absolvovalo akreditované vzdelávacie programy (ďalej len „AVP“) s nižšie uvedenou problematikou 63 pedagogických zamestnancov. Išlo o AVP pre pedagogických zamestnancov škôl s vyučovacím jazykom maďarským:

- Posilňovanie komunikačných kompetencií vo vyučovaní slovenského jazyka pre učiteľov prvého stupňa základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským;
- Rozvíjanie komunikačných schopností na školách s vyučovacím jazykom maďarským.

V rámci udržateľnosti národných projektov realizovalo MPC vzdelávanie v národnom projekte *Vzdelávanie pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít* (MRK1). Vzdelávací program *Spolupráca rodiny z marginalizovaných rómskych komunít a školy v edukačnom procese*, ktorý bol vytvorený a akreditovaný v rámci tohto národného projektu, absolvovalo v roku 2016 22 účastníkov a úspešne ho ukončilo 19 pedagogických zamestnancov.

Rómske vzdelávacie centrum (ďalej len „ROCEPO“) je integrálnou súčasťou regionálneho pracoviska MPC Prešov s celoslovenskou pôsobnosťou. K jeho hlavným činnostiam patrí realizácia kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení s vysokým zastúpením detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a z prostredia z marginalizovaných rómskych komunít a poskytovanie odborného-metodickej pomoci týmto školám a školským zariadeniam v oblasti výchovy a vzdelávania. V rámci kontinuálneho vzdelávania, v ktorom zo 152 účastníkov úspešne ukončilo vzdelávanie 149 frekventantov, boli v roku 2016 realizované AVP s nasledovnou problematikou:

- Rómsky jazyk v edukácii;
- Multikultúrnou výchovou proti predsudkom a rasizmu;
- Kreativizácia osobnosti učiteľa;
- Globálne vzdelávanie a jeho aplikácia v edukačnom procese.

MPC v spolupráci s občianskym združením eSlovensko zorganizovalo pre učiteľov druhého stupňa základných škôl, učiteľov stredných škôl a vychovávateľov odborný seminár *Bez predsudkov*, ktorý bol zameraný na prioritné témy – eliminovanie predsudkov, predchádzanie diskriminácii, extrémizmu a radikalizácii. Obsahom odborného seminára bolo premietanie filmu *Rytmus sídliskový sen*, diskusia o jeho využití v edukačnom procese a prezentácia výsledkov výskumu zameraného na zisťovanie postojov žiakov k národnostným menšinám.

Letná univerzita Móra Jókaiho, ktorú v spolupráci s MPC organizoval Zväz maďarských pedagógov, prispela v rámci vzdelávacích, kultúrnych a spoločenských aktivít k rozvoju komunikačných kompetencií učiteľov a k uplatneniu tvorivosti v edukačnom procese. Týždňového podujatia sa zúčastnilo 400 učiteľov škôl s vyučovacím jazykom maďarským. MPC taktiež v spolupráci s ŠPÚ a nórskeho inštitútom European Wergeland Centre realizovalo 2. – 6. novembra 2016 *Slovenskú a českú regionálnu akadémiu 2016* zameranú na podporu demokratickej a inkluzívnej školskej klímy s cieľom posilniť kompetencie

pracovníkov pôsobiacich v oblasti výchovy a vzdelávania v rámci implementácie a podpory vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam.

V rámci národného projektu Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít I prebiehali prípravy na vytvorenie 250 pracovných miest v pozícii asistent učiteľa a 150 pracovných miest v pozícii odborný zamestnanec. Spolu v roku 2017 bude podporených prostredníctvom národných projektov, ktorých prijímateľom bude ÚSVRK celkovo 1491 pracovných miest vo všetkých samosprávnych krajoch, okrem Bratislavského samosprávneho kraja. Cieľom Národného projektu Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít I je vyšším počtom detí z marginalizovaných rómskych komunít navštevujúcich materskú školu zabezpečiť zvyšovanie ich vzdelanostnej úrovne. Národný projekt má prispieť k zlepšeniu ich predpokladov na úspešné zvládnutie vyšších stupňov vzdelávania, ktoré v dlhodobom horizonte zvýši šance príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít uplatniť sa na trhu práce.

4.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí príslušníkov národnostných menšín v školách a školských zariadeniach

Výchovno-vzdelávacie potreby detí príslušníkov národnostných menšín majú svoje špecifiká, ktoré si vyžadujú osobitný prístup k vyučovaniu niektorých predmetov, ako aj opatrenia na odstránenie jazykových bariér, zabezpečenie kvalitných učebníc, učebných textov a pracovných pomôcok používaných v školách.

MŠVVaŠ SR 25. augusta 2016 schválilo ako súčasť *Inovovaného Štátneho vzdelávacieho programu* (ďalej len „Išvp“) nový rámcový učebný plán (ďalej len „RUP“) pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny platný od 1. septembra 2016. Predmetný RUP obsahuje zvýšený počet hodín vyučovacieho predmetu jazyk národnostnej menšiny a literatúra pre primárne vzdelávanie z celkových 21 na celkových 24 hodín. Od 1. septembra 2016 školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny majú možnosť si vybrať z dvoch platných rámcových učebných plánov, podľa ktorého budú postupovať v 1. a 2. ročníku v školskom roku 2016/2017:

- a) RUP pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny platný od 1. septembra 2015;
- b) RUP pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny platný od 1. septembra 2016 (dodatok k iŠVP pre primárne vzdelávanie).

V rámci dvojúrovňového modelu vzdelávania však je školám umožnené v rámci školského vzdelávacieho programu (ďalej len „ŠkVP“) pridať ďalšie vyučovacie predmety nad rámec povinného RUP za predpokladu, že financovanie navýšenia vyučovacích predmetov zabezpečí škola z vlastných finančných zdrojov.

Na základe programového vyhlásenia vlády, ktorého jedným z hlavných cieľov bolo vypracovať **konceptiu rozvoja a výučby rusínskeho jazyka**³⁹ a kultúry v materských školách, základných školách a stredných školách, vypracovala odborná pracovná skupina predmetnú koncepciu a po vnútornom pripomienkovom konaní ju predložila ministrom školstva, vedy, výskumu a športu na podpis. Čo sa týka **špecifických úloh v poslaní vysokých škôl v oblasti rozvoja národnostných menšín**, ich kultúry, jazyka, výskumu

³⁹ <https://www.minedu.sk/vychova-a-vzdelavanie-narodnostnych-mensin/>.

histórie, etnológie a pod. a zohľadňovania týchto špecifických úloh v rámci hodnotenia činnosti vysokých škôl MŠVVaŠ SR v roku 2016 nebol doručený návrh na zmenu sústavy študijných odborov v zmysle *Správy o stave národnostného školstva za rok 2015*. S ohľadom na aktuálny cieľ, redukciu sústavy študijných odborov, otázka rómskeho jazyka by sa mala riešiť v rámci niektorého z nasledujúcich existujúcich študijných odborov (ako študijný program): neslovanské jazyky a literatúry, cudzie jazyky a kultúry, všeobecná jazykoveda, jazykoveda konkrétnych jazykových skupín.

Systematicky je možné prípravu budúcich učiteľov zabezpečiť v rámci existujúcich študijných odborov – predškolská a elementárna pedagogika a učiteľstvo akademických predmetov. V rámci nich je možné akreditovať aj študijné programy zamerané na prípravu učiteľov pre jednotlivé menšiny. Je však potrebné, aby vysoká škola disponovala potrebným personálnym zabezpečením, aby vedela zabezpečiť kvalitné vzdelávanie, vrátane jazykovej prípravy. MŠVVaŠ SR vo všeobecnosti nefinancuje štúdium na súkromných vysokých školách. Poskytnutie dotácie súkromnej vysokej školy je podmienené podaním žiadosti súkromnou vysokou školou a súhlasom vlády SR. MŠVVaŠ SR v roku 2016 nebola doručená žiadosť súkromnej vysokej školy o poskytnutie dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov zameraných na prípravu učiteľov, vyučujúcich v rómskom jazyku. Verejné vysoké školy sú financované aj s ohľadom na uskutočňované akreditované študijné programy. V súčasnosti MŠVVaŠ SR eviduje študijné programy v ukrajinskom, rusínskom, maďarskom, nemeckom jazyku, neeviduje študijný program, ktorý by sa uskutočňoval aj v rómskom jazyku na niektorej vysokej škole v SR.

V oblasti podpory vyučovania na základných školách a stredných školách o živote národnostných menšín žijúcich v SR a ich histórii v kontexte prevencie a boja proti extrémizmu, nacionalizmu a extrémnym prejavom správania sa ŠPÚ v roku 2016 pripravil doplnkový študijný materiál k učebnici dejepisu pre 2. stupeň základných škôl s názvom *Národnostné menšiny – zoznámme sa*. Materiál ponúka prehľad o dejinách, kultúre a živote národnostných menšín žijúcich na Slovensku.

MŠVVaŠ SR v roku 2016 vyhlásilo výzvu na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na zvýšenie inkluzívnosti vzdelávania pod názvom *V základnej škole úspešnejší*. Prioritou projektu je zníženie a zabránenie predčasného skončenia školskej dochádzky a podporou prístupu ku kvalitnému predškolskému, základnému a stredoškolskému vzdelávaniu vrátane formálnych, neformálnych a bežných spôsobov vzdelávania za účelom opätovného začlenenia do vzdelávania a prípravy. Špecifickým cieľom je zvýšenie inkluzívnosti a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšenie výsledkov a kompetencií detí a žiakov. Základné školy môžu finančné prostriedky poskytnuté projektom využiť na vytvorenie pracovných miest pre asistentov učiteľa, pedagogických asistentov či inkluzívny tím (špeciálny pedagóg, školský psychológ, sociálny pedagóg). Títo špecialisti môžu pomôcť pri aktivitách prispievajúcich k vyrovnávaniu znevýhodnenia žiakov a zabezpečeniu rovnosti príležitostí vo výchovno-vzdelávacom procese či zlepšeniu školskej úspešnosti žiakov základných škôl vrátane žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Od roku 2012 MŠVVaŠ SR vyhlasuje výzvu na rozvojový projekt *Podpora vytvárania pozitívnej sociálnej klímy a motivácie v multikultúrnych triedach základných škôl, resp. Podpora výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia*

v *základných školách*. Prioritnou oblasťou podpory sú aktivity prispievajúce k vyrovnávaniu sociálneho znevýhodnenia žiakov a zabezpečeniu rovnosti príležitostí v praxi spočívajúce v podporovaní záujmu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia o vzdelávanie. Ďalšími oblasťami podpory sú:

- aplikácia nových foriem a metód vzdelávania najmä smerom k podpore čitateľskej gramotnosti vo vyučovacom procese;
- inovácia metód vzdelávania so zameraním na využívanie IKT vo vyučovacom procese a inovácia didaktických prostriedkov na digitálne vyučovanie;
- aktivity podporujúce interkultúrne prostredie;
- aktivity rozvíjajúce spoluprácu s rodičmi.

V rámci výzvy na podávanie žiadostí o financovanie rozvojových projektov *Podpora výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v základných školách 2016* bolo MŠVVaŠ SR predložených 47 projektov (kraj Banskobystrický – 2, Trnavský – 3, Košický – 7, Nitriansky – 21, Prešovský – 9, Bratislavský – 1, Žilinský – 1 a Trenčiansky – 3). Na tento rozvojový projekt MŠVVaŠ SR vyčlenilo 38 986 eur, pričom na jeden projekt mohla byť finančná dotácia max. 2 587 eur. Celkové požadované finančné prostriedky z MŠVVaŠ SR boli vo výške 109 003,90 eur a v rámci povinného 5 % spolufinancovania zriaďovateľmi vrátane iných zdrojov vo výške 10 817,20 eur. Komisia odporučila schváliť 15 projektov podľa hodnotenia členov komisie v celkovej sume 33 484 eur.

MPC v nadväznosti na výzvu z 5. októbra 2016 začal realizovať národný projekt *Škola otvorená všetkým*, ktorého cieľom je prostredníctvom podpory inkluzívneho vzdelávania a skvalitnením profesijných kompetencií PZ a OZ zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov. Trvanie projektu je naplánované do roku 2020.

4.6 Podpora skvalitnenia výučby slovenského jazyka pre príslušníkov národnostných menšín

V rámci podpory skvalitnenia výučby slovenského jazyka realizuje MŠVVaŠ SR projekt *Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským, ktorý* prebieha od 1. januára 2016 do 31. decembra 2020. Okrem MPC na ňom spolupracujú ŠPÚ, ŠŠI a NÚCEM, ako aj vybrané základné školy s vyučovacím jazykom maďarským. Cieľom projektu je zvýšiť kvalitu edukačného procesu vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským. Východiskovou stratégiou vyučovania by malo byť komunikatívne vyučovanie, komunikatívny prístup k tvorbe koncepcie a stratégie vyučovania. Cieľom projektu je aj vytvoriť a realizovať systém podpory a rozvoja profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským zameraný na skvalitnenie vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry, sledovať vyučovanie slovenského jazyka a slovenskej literatúry zameraný na rozvoj komunikačných kompetencií žiakov základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským, vytvoriť podporný materiál vzdelávacieho programu na rozvoj komunikačných, čitateľských, písacích kompetencií žiakov a na zlepšenie ich vzťahu k predmetu, jazyku a kultúre.

ŠPÚ je taktiež organizátorom viacerých súťaží pre žiakov ZŠ a SŠ s vyučovacím jazykom maďarským, ako napríklad *Poznaj slovenskú reč*. Cieľom súťaží je rozvíjať komunikatívne schopnosti a návyky žiakov, aby získali kvalitnú jazykovú kompetenciu, čitateľskú gramotnosť a vytvorili si kladný postoj k slovenskému jazyku⁴⁰.

4.7 Vybavenosť škôl a školských zariadení s vyučovacím jazykom národnostných menšín alebo s vyučovaním jazyka národnostných menšín

Aj v roku 2016 správu školy vykonával jej zriaďovateľ a na uskutočňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu zabezpečoval aj materiálno-technické zabezpečenie a didaktickú techniku používanú vo výchovno-vzdelávacom procese. Popis materiálno-technických podmienok je súčasťou školského vzdelávacieho programu, pričom funkciu kontroly štátu nad úrovňou **materiálno-technických podmienok** v školách plnil ŠŠI ako orgán štátnej správy v školstve. Pre potrebu škôl zverejnila kritériá hodnotenia platné pre školský rok 2016/2017, ktorú schválila hlavná školská inšpektorka⁴¹.

Pokiaľ ide o zabezpečenie kvalitných učebníc Oddelenie učebnicovej politiky MŠVVaŠ SR si je vedomé problému nedostatku učebníc aj pre národnostné menšiny, žiaľ tento problém vyplýva aj z komplikovaných procesov verejného obstarávania. Práve preto odbor pre verejné obstarávanie vyvíja iniciatívu smerom k Úradu pre verejné obstarávanie s cieľom novelizácie zákona o verejnom obstarávaní. Ambíciou odboru pre verejné obstarávanie ako aj celého MŠVVaŠ SR je, aby súčasťou novely bolo doplnenie tzv. výnimky práve na tvorbu, vydanie a nákup učebníc, pracovných zošitov, pracovných listov používaných v povinnej školskej dochádzke. Uvedené je možné pre zákazky s nízkou hodnotou a podlimitné zákazky, tzn. do 135 000,00 eur bez DPH, resp. do 209 000,00 eur bez DPH. Uvedená výnimka by pomohla efektívne riešiť nižšie spomínané problémy a bolo by možné v krátkom čase zadať tvorbu nových učebníc tak, aby spĺňali všetky požadované štandardy.

4.8 Neformálne vzdelávanie

Príspevková organizácia MŠVVaŠ SR **IUVENTA** pôsobí v oblasti neformálneho vzdelávania a práce s mládežou, ktorá administruje dotačný systém MŠVVaŠ SR pre oblasť mládeže *Programy pre mládež na roky 2014 – 2020*. V rámci programu *Priority mládežníckej politiky* boli podporené 2 organizácie pracujúce s rómskou mládežou v celkovej výške 50 000 eur. Prvý z projektov bol zameraný na rozvoj kompetencií potenciálnych mladých rómskych lídrov, ktorí by mali byť schopní efektívne obhajovať záujmy rómskej a inak znevýhodnenej mládeže na úrovni miestnej, regionálnej aj národnej a zároveň by mali vedieť využívať pri práci s mládežou talent a umenie ako nástroj advokačných a aktivizačných aktivít. Cieľom druhého podporeného projektu bolo odkryť tvorivý potenciál detí a tínedžerov z rómskej komunity cez pravidelné nácviky, verejné vystúpenia, návštevy kultúrnych podujatí a

⁴⁰ Pozri: <http://www.statpedu.sk/clanky/sutaze/poznaj-slovensku-rec>;
<http://www.statpedu.sk/clanky/sutaze/pekna-madarska-rec>;
<http://www.statpedu.sk/clanky/sutaze/preco-mam-rad-slovincinu-preco-mam-rad-slovensko>.

⁴¹ Pozri: <http://www.ssiba.sk/Default.aspx?text=g&id=36&lang=sk>.

formulovanie vlastných názorov a stanovísk rozvíjajúce ich zručnosti, dôležité pre ich úspešné začlenenie sa do spoločnosti.

V rámci programu *Podpora mládežníckych organizácií* bol finančne podporený projekt v oblasti neformálneho vzdelávania a práce s deťmi a mládežou maďarskej národnosti zameraný na zvýšenie kompetencií mladých ľudí a zachovanie maďarskej identity, kultúry a ľudových tradícií.

SR počas svojho predsedníctva presadzovalo agendu v oblasti mládeže v súvislosti s prioritnou témou významu odhaľovania a rozvíjania talentu a potenciálu mladých ľudí prostredníctvom atraktívnych prístupov v práci s mládežou. V tejto téme SR pripravilo legislatívny dokument – tzv. *Závery Rady Európskej Únie* (ďalej len „Rada EÚ“) s názvom *Nové prístupy v práci s mládežou v záujme rozvoja potenciálu mladých ľudí*. Počas negociačného obdobia v Pracovnej skupine pre mládež pri Rade EÚ požiadal jej predseda o vyjadrenie a konzultáciu aj iné formácie Rady EÚ, vrátane Pracovnej skupiny pre sociálne otázky, ktorá v tom čase pripravovala *Závery Rady o lepšom postavení Rómov v spoločnosti*. Prebehli aj osobné konzultácie a odporúčania boli zohľadnené pri príprave *Záverov Rady o lepšom postavení Rómov v spoločnosti* v Pracovnej skupine pre mládež pri Rade EÚ. V tomto dokumente sa vyzdvihujú nové, moderné spôsoby práce s mládežou vrátane on-line prostredia s cieľom reagovať na nové trendy v živote mládeže a zapojiť do aktivít čo najväčší počet mladých ľudí. Takýmto spôsobom bude možné odhaľovať skrytý potenciál mladých ľudí a otvárať im nové možnosti prostredníctvom neformálneho vzdelávania. Dokument sa špecificky venuje potrebe osobitnej pozornosti tým, mladým ľuďom ktorí sa nachádzajú v ťažkých životných situáciách alebo sú v spoločnosti marginalizovaní.

IUVENTA spolupracovala s ÚSVRK na príprave a realizácii konferencie o mládeži, nazvanej *Zlepšenie postavenia rómskej mládeže ako hnacej sily zmien*. Konferenciu zorganizovala Európska komisia spoločne s MPSVaR SR, MŠVVaŠ SR a ÚSVRK v rámci predsedníctva SR v Rade EÚ. Konferencia prispela k lepšiemu pochopeniu súčasnej situácie rómskej mládeže v Európe, k zviditeľneniu aktivít tejto skupiny mladých a politických snáh v danej problematike. Výsledkom sú návrhy na riešenie problémov rómskej mládeže na európskej, národnej, regionálnej a najmä na miestnej úrovni a revízia smerovania akčného plánu pre rómsku mládež do budúcnosti.

V rámci kontraktu s MŠVVaŠ SR IUVENTA zabezpečuje predmetové olympiády a postupové súťaže. Administruje a distribuuje úlohy a riešenia na všetky postupové kolá v SR prostredníctvom okresných úradov v sídle kraja a poverených centier voľného času. Predovšetkým sa prekladajú úlohy určené súťažné kategórie pre základné školy. V roku 2016 boli úlohy a riešenia prekladané do maďarského jazyka v nasledovných súťažiach: Matematická olympiáda, Fyzikálna olympiáda, Chemická olympiáda, Biologická olympiáda, Geografická olympiáda, Pytagoriáda, Olympiády ľudských práv, Dejepisná olympiáda a Technická olympiáda.

V roku 2016 Národná agentúra programu EÚ Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu vysielala účastníkov na medzinárodné školenie organizované maďarskou NA pod názvom *Feel the rythm! V4+ Roma*. Cieľom školenia bolo ukázať zaujímavé a zároveň dobré príklady praxe v oblasti práce s mládežou s konkrétnym zameraním sa na rómsku komunitu a samotný program Erasmus+. Školenie malo ponúknuť príležitosť rómskym mládežníckym organizáciám sa navzájom spoznať a podieľať sa na výmene príkladov dobrej praxe;

prezentovať aké sú príležitosti zapojenia sa do medzinárodných projektov a pohľadať tak aj budúcich partnerov pre realizáciu svojich vlastných projektov. Okrem toho bolo toto školenie aj výbornou príležitosťou na prehĺbenie kooperácie V4 krajín, ktorých spája takmer rovnaká história a spoločenské postavenie. Účastníci školenia by mali disponovať už konkrétnymi skúsenosťami z oblasti organizovania projektov na miestnej úrovni; byť aktívni v rómskych organizáciách (aj na medzinárodnej úrovni, ak mali tú možnosť); mali by sa podieľať na celej dĺžke trvania školenia a mali by mať minimálne 18 rokov. V roku 2016 Národná agentúra programu EÚ Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu spolu podporila 15 projektových zámerov, ktoré boli zamerané aj na tému menšín alebo Rómov. Výsledky projektov sú dostupné v databáze výsledkov projektov Erasmus+.

V. Časť – Používanie jazykov národnostných menšín

5.1 Legislatívne a koncepčné rámce

Občanom SR tvoriacim národnostné menšiny alebo etnické skupiny ústava v čl. 34 ods. 1 a 2 zaručuje za podmienok ustanovených zákonom právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku a právo používať ich jazyk v úradnom styku. Legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín v zmysle ústavy dopĺňa celý rad ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov, a to najmä zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 184/1999 Z. z.“), ako aj zákon č. 270/1995 Z. z. Ďalšie zákony upravujúce používanie jazykov národnostných menšín sa zaoberajú rôznymi oblasťami, ako napr. správne konanie, občianske súdne konanie, trestné konanie, voľby, školstvo, používanie mena a priezviska, vedenie matrik, televízne a rozhlasové vysielanie a pod.

Najdôležitejšie medzinárodné zmluvy v oblasti ochrany jazykových práv národnostných menšín, ktorými je SR viazaná, sú rámcový dohovor (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 160/1998 Z. z.) a charta jazykov (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 588/2001 Z. z.).

Používanie jazykov národnostných menšín občanmi SR ustanovuje predovšetkým zákon č. 184/1999 Z. z., ktorý upravuje používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku týkajúce sa najmä označení v jazyku národnostných menšín, miestneho referenda o zmene označenia obce v jazykoch menšín, informovania v jazykoch národnostných menšín, právomoci úradu vlády na úseku používania jazykov národnostných menšín a správnych deliktov na úseku používania jazykov národnostných menšín. V niektorých ďalších ustanoveniach zákon č. 184/1999 Z. z. odkazuje na iné existujúce právne predpisy. Jazykom národnostnej menšiny je podľa tohto zákona deväť jazykov: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský jazyk. Vykonávacím predpisom k zákonu č. 184/1999 Z. z. je nariadenie vlády SR č. 535/2011, ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 184/1999 Z. z., ktoré upravuje podrobnosti v súvislosti s informovaním o možnosti používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku a v súvislosti s formou dvojjazyčných úradných dokumentov a nariadenie vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania SR patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Štátnym jazykom na území SR je slovenský jazyk. Jeho postavenie podrobne upravuje zákon č. 270/1995 Z. z., ako aj rad ďalších zákonov. V súlade s uvedeným zákonom má štátny jazyk prednosť pred ostatnými jazykmi používanými na území SR.

Vláda SR sa v programovom vyhlásení vlády v súvislosti s používaním jazyka národnostných menšín zaviazala zabezpečiť zosúladenie zákona o dráhach so zákonom o používaní jazyka národnostných menšín v oblasti označovania názvov železničných staníc a zastávok na národnostne zmiešaných územiach a na základe analýzy na národnostne zmiešanom území zaviazala vytvoriť podmienky pre zosúladenie praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín. Naplnenie tejto úlohy vyžaduje prijatie viacerých legislatívnych i nelegislatívnych opatrení.

Jedným z prvých krokov ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR v súvislosti s plnením programového vyhlásenia vlády bolo 20. decembra 2016 vydanie pokynu č. 60/2016, ktorým uložil generálnemu riaditeľovi Železníc Slovenskej republiky v lehote do 31. decembra 2017 zabezpečiť v zmysle zákona č. 184/1999 Z. z. označenie železničných staníc v obciach podľa §2 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. v jazykoch národnostných menšín, a to s účinnosťou od 1. januára 2017. Predmetné označenie sa týka 55 železničných staníc. Na toto opatrenie budú nadväzovať ďalšie legislatívne úpravy resp. opatrenia zamerané na zosúladenie zákona č. 184/1999 Z. z. so zákonom o dráhach.

5.2 Odborná a metodická pomoc pri používaní jazykov národnostných menšín

V zmysle § 7a ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. úrad vlády poskytuje odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy, ako aj organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní tohto zákona a prerokúva správne delikty na úseku používania jazykov národnostných menšín. Orgánom oprávneným vykonávať uvedené kompetencie a povinnosti v mene úradu vlády je vedúca služobného úradu vlády, pričom v zmysle Organizačného poriadku Úradu vlády SR tak koná v spolupráci s úradom splnomocnenca⁴². S týmto cieľom bola v úrade vlády v roku 2012 zriadená odborná komisia, ktorá je stálym poradným orgánom vedúcej služobného úradu.

Cieľom komisie je poskytovať odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy a organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní zákona č. 184/1999 Z. z. a vypracovávanie stanovísk k podnetom vo veci podozrenia z porušenia zákona č. 184/1999 Z. z. Členmi komisie sú zástupcovia úradu vlády, MK SR, Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky (ďalej len „MDV SR“), Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej len „MF SR“), MPSVaR SR, Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „MŽP SR“), Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“), Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „MPRV SR“), Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky („ÚGKK SR“) a ZMOS.

V záujme zabezpečenia funkčnosti odbornej komisie a schopnosti účinne vyvíjať aktivity smerujúce k napĺňaniu jej cieľov úrad vlády vyzval relevantné ústredné orgány štátnej správy o aktualizáciu zoznamu členov a členiek predmetnej komisie. V súvislosti s uplatňovaním zákona č. 184/1999 Z. z. Kancelária vedúcej služobného úradu v roku 2016 prijala celkom 117 podaní od jednej právnickej osoby. Podania sa týkali podozrenia z porušenia § 4 ods. 6 zákona č. 184/1999 Z. z., pričom k porušeniu zákona č. 184/1999 Z. z. malo dôjsť na elektroenergetických zariadeniach na území obcí, ktoré sú uvedené v nariadení vlády č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva a v ktorých sa informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny. V uvedenej veci úrad vlády v spolupráci s úradom splnomocnenca podnikol viaceré kroky. Na základe komunikácie úradu vlády s jedným z dotknutých subjektov bol na bezpečnostnej

⁴² Pozri: http://www.vlada.gov.sk/data/files/6822_organizacny-poriadok-uplne-znenie.pdf.

výstražnej tabuli nachádzajúcej sa na elektroenergetickom zariadení text v slovenskom jazyku doplnený aj o text v maďarskom jazyku.

Informačná tabuľa týkajúca sa ohrozenia života, zdravia a bezpečnosti v jazyku národnostnej menšiny a jej priestorové umiestnenie v katastri obce Gabčíkovo (Zdroj: SEPS, a.s.)

Úrad vlády v zmysle § 7a ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. poskytuje prostredníctvom úradu splnomocnenca odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy aj v oblasti zabezpečenia starostlivosti o odbornú terminológiu v jazykoch národnostných menšín prípravou odborných terminologických slovníkov. Predchádzajúce správy⁴³ poskytujú informácie o príprave a sprístupnení viacerých odborných terminologických slovníkov, ktoré slúžia na zjednodušenie, uľahčenie a zefektívnenie používania menšinových jazykov v úradnom styku a ktoré sú určené sú predovšetkým zamestnancom orgánov verejnej správy, ktorí v každodennej komunikácii používajú jazyky národnostných menšín, ďalej pre tlmočníkov a prekladateľov, ktorí pracujú s odbornými textami z oblasti verejnej správy, ako aj pre občanov, ktorí pri vybavovaní svojich záležitostí potrebujú používať odborné terminologické výrazy v menšinových jazykoch. Pre vypracovanie terminologických slovníkov bol vytvorený terminologický rámec v štátnom jazyku, ktorý bol prerokovaný všetkými dotknutými rezortmi a predstavuje databázu najfrekvencovanejších výrazov a fráz z vybraných oblastí štátnej správy a samosprávy SR. Doposiaľ boli na webovom sídle úradu splnomocnenca zverejnené: Slovensko-maďarský odborný terminologický slovník, Slovensko-rómsky odborný terminologický slovník, Slovensko-rusínsky odborný terminologický slovník a slovensko-ukrajinský odborný terminologický slovník. Slovníky

⁴³ Pozri časť Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/spravy-a-koncepcne-materialy>.

vypracovali uznávaní odborníci, ktorí pôsobia ako právnici a jazykovedci v uvedených menšinových jazykoch⁴⁴.

V nadväznosti na plnenie úloh a priorít vytýčených programovým vyhlásením vlády v danej oblasti, ktoré je aj vzhľadom na ich rozsah, komplexnosť a prierezový charakter mimoriadne náročné, splnomocnenec vykonal v minulom roku viacero aktivít zameraných na nadviazanie spolupráce a súčinnosti s viacerými relevantnými rezortmi. V tejto súvislosti sa listom obrátil na MDV SR, MF SR, MK SR, MPRV SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR a MZVaEZ SR so žiadosťou o zaslanie informácií o úlohách, ktoré uvedené rezorty plánujú v tomto volebnom období plniť a ktoré sa akýmkoľvek spôsobom dotýkajú postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín v SR a používania jazykov národnostných menšín v praxi.

Splnomocnenec taktiež uskutočnil v druhom polroku 2016 z vlastnej iniciatívy sériu pracovných návštev viacerých miest a obcí, ako aj okresných úradov a klientskych centier tam, kde žijú príslušníci viacerých národnostných menšín. Išlo najmä o mestá Medzilaborce, Nové Zámky, Štúrovo a Galanta. Cieľom týchto návštev bolo najmä monitorovať aplikačnú prax zákona o používaní jazykov národnostných menšín. Na základe získaných informácií dospel splnomocnenec k záveru, že v zásade sa nevyskytujú problémy v súvislosti ústnou komunikáciou v rámci úradného styku, rovnako tak aj dvojjazyčným označovaním obcí, budov a podobne. Rezervy sú predovšetkým v písomnom úradnom styku. Splnomocnenec pri svojich návštevách zdôrazňoval potrebu proaktívneho prístupu k používaniu jazyka národnostných menšín na úrovni orgánov verejnej správy a vyzýval zainteresovaných k plneniu zákonných povinností v tejto oblasti.

Pracovná návšteva splnomocnenca v Okresnom úrade Medzilaborce (Zdroj: splnomocnenec)

⁴⁴ Pozri: <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/odborne-terminologicke-slovniky-v-jazykoch-narodnostnych-mensin/>.

Pracovná návšteva splnomocnenca v Klientskom centre Štúrovo (Zdroj: splnomocnenec)

Splnomocnenec na prelome rokov 2016 – 2017 pokračoval v sérii pracovných stretnutí k otázkam zlepšenia možností používania jazykov národnostných menšín v praxi s relevantnými orgánmi štátnej správy. V nadväznosti na to požiadal aj o poskytnutie komplexných podkladov o aplikačnej praxi používania jazykov národnostných menšín v pôsobnosti jednotlivých rezortov.

V tejto súvislosti pre potreby prípravy správy poskytlo informácie zaslalo po prvý krát informácie aj MPSVaR SR a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ÚPSVaR“). V poskytnutých podkladoch rezort konštatuje, že v SR sa aktívne prijímajú opatrenia v oblasti podpory používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku, a to najmä pri výkone opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pri výkone súdnych rozhodnutí v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pri poskytovaní dávok štátnej sociálnej podpory a pomoci v hmotnej núdzi, ako aj pri poskytovaní sociálnych služieb. Vo všetkých uvedených oblastiach je legislatívne zaručená a uplatňovaná zásada rovnakého zaobchádzania. MPSVaR SR pravidelne monitoruje stav používania jazykov národnostných menšín v súlade s ustanoveniami čl. 10 a čl. 13 charty jazykov a zákona č. 184/1999 Z. z.

Príslušné miestne orgány verejnej správy a tiež zariadenia sociálnych služieb dbajú na to, aby vybraní zamestnanci prichádzajúci do styku s verejnosťou a tiež klientmi zariadení sociálnych služieb ovládali a používali menšinové jazyky vo vzťahu k osobám, ktoré sa na nich obrátili v týchto jazykoch. Pri umiestňovaní dieťaťa do zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa okrem iného uplatňuje zásada jeho umiestnenia do zariadenia, ktoré je najbližšie k miestu jeho obvyklého pobytu. Takýmto spôsobom sa podporuje udržiavanie kontaktu dieťaťa s jeho rodinou, ktorá v styku s ním môže používať regionálny alebo menšinový jazyk.

V roku 2015 a 2016 sa pri výberových konaniach na nových zamestnancov oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a

zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, realizovaných v rámci národných projektov, uplatňuje zvýhodňujúce kritérium – ovládanie iného ako štátneho jazyka (maďarského, rómskeho, rusínskeho a pod), ktorý sa definuje podľa regiónu.

V zariadeniach sociálnych služieb, ktoré zriadil Prešovský samosprávny kraj, väčšina klientov v bežnej komunikácii používa slovenský jazyk. Pri neformálnej komunikácii sa používajú jazyky jazykovo zmiešaného územia, napr. ukrajinský jazyk, maďarský jazyk, rómsky jazyk a rusínsky jazyk. Rusínsky jazyk sa podľa vyjadrenia Prešovského samosprávneho kraja používa pri verbálnej komunikácii aj v úradnom styku.

V Nitrianskom samosprávnom kraji sa v roku 2016 poskytovali sociálne služby podľa jeho údajov celkom 3 274 prijímateľom sociálnej služby. V súvislosti s poskytovaním sociálnych služieb bolo v roku 2016 zamestnaných 2 023 zamestnancov (stav k 22. 7. 2016), z ktorých 692 zamestnancov ovládalo maďarský jazyk a 36 zamestnancov ovládalo rómsky jazyk.

5.3 Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2015 – 2016

Úrad vlády predkladá v dvojročnom intervale v zmysle § 7a ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov vláde SR správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území SR. K jazykovej správe pred jej predložením zaujíma stanovisko rada vlády.

V roku 2016 pripravil úrad vlády v spolupráci s úradom splnomocnenca *Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2015 – 2016* (ďalej len „jazyková správa“). Jazyková správa sumarizuje vnútroštátny legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín v SR, mapuje proces a výsledky implementácie medzinárodnoprávneho rámca ochrany menšinových jazykov v SR, ako aj aktuálny vývoj v oblasti inštitucionálneho zabezpečenia používania jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike a plnenie povinností a uplatňovanie práv vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z..

V rámci prípravy správy úrad splnomocnenca uskutočnil rozsiahly dotazníkový prieskum. Jeho zámerom bol zber údajov týkajúcich sa relevantných oblastí používania jazykov národnostných menšín v zmysle zákona č. 184/1999 Z. z. za obdobie rokov 2015 – 2016 (do 1. júla 2016). Rozsah dotazníkového prieskumu v porovnaní s prieskumom, ktorý sa uskutočnil v roku 2014 pri príprave správy za roky 2013 – 2014, bol rozšírený pokiaľ ide o rozsah oslovených typov relevantných subjektov, ako aj o množstvo zmapovaných oblastí a situácií, v ktorých sa za podmienok stanovených zákonom používajú jazyky národnostných menšín. Otázky v jednotlivých typoch dotazníkov v závislosti od oslovených typov respondentov boli v porovnaní s otázkami prieskumov uskutočnených pri príprave predchádzajúcich správ podrobnejšie a doplnené o ďalšie možné alternatívy. Zároveň sa prihliadalo na to, aby bolo možné získané dáta porovnávať s dátami, ktoré boli získané prostredníctvom prieskumov k predchádzajúcim jazykovým správam. Celkovo bolo oslovených 763 respondentov (638 obcí, 6 samosprávnych krajov, 85 orgánov štátnej správy, 28 okresných riaditeľstiev Policajného zboru a 6 okresných riaditeľstiev Hasičského a záchranného zboru). Z uvedeného počtu zaslalo dotazníky 714 respondentov, čo predstavuje

94 %-nú návratnosť. Súčasťou jazykovej správy sú aj dotazníky o používaní jazykov národnostných menšín a výsledky analýzy údajov získaných v rámci tohto dotazníkového prieskumu.

V rámci uvedeného dotazníkového prieskumu boli 8. augusta 2016 oslovené všetky obce, ktoré sú uvedené v zozname obcí ustanovenom v prílohe nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva v znení neskorších predpisov. Celkovo ide o 638 obcí, z toho 507 obcí s obyvateľstvom patriacim k maďarskej, 56 k rusínskej, 50 k rómskej, 6 k ukrajinskej, 1 k nemeckej národnostnej menšine, ako aj o 18 obcí s obyvateľstvom patriacim k dvom národnostným menšinám (k rusínskej a k ukrajinskej 11, k maďarskej a k rómskej 5, k ukrajinskej a k rómskej 1 a k rusínskej a k rómskej 1). Zber dát sa uskutočnil v priebehu augusta až októbra 2016. V záujme zabezpečenia čo najvyššej návratnosti dotazníkov boli obce opakovane vyzvané na zaslanie vyplneného dotazníka, čím sa dosiahla 94 %-ná návratnosť. Dotazník sa zamerlal na zistenie údajov v 7 tematických okruhoch týkajúcich sa používania jazykov národnostných menšín v pôsobnosti orgánov územnej samosprávy tak, ako vyplývajú zo zákona č. 184/1999 Z. z. Obciam bolo položených spolu 74 otázok v 7 okruhoch týkajúcich sa jazyka menšiny, úradného styku, dvojjazyčných dokumentov, rokovania orgánov územnej samosprávy, informovania verejnosti a oblasti verejného styku. Rozšírenie záberu aktuálneho dotazníka je zrejmé aj z porovnania s dotazníkom, ktorý bol zasielaný obciam v rámci prieskumu uskutočneného v roku 2014 a ktorý obsahoval 16 otázok.

Jazyková správa po prvýkrát detailne analyzovala aj oblasť používania jazykov národnostných menšín orgánmi štátnej správy, čím poskytla opäť hlbší a komplexnejší obraz o používaní jazykov národnostných menšín. Cieľom bolo rozšíriť dotazníkový prieskum o ďalšie skupiny respondentov, ktorým boli zaslané dotazníky špecificky zamerané na zisťovanie údajov v konkrétnej oblasti či segmente používania jazykov národnostných menšín. Oslovené subjekty verejnej správy boli nasledovné: 13 okresných úradov, 18 daňových úradov, 12 colných úradov, 23 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, 8 regionálnych veterinárnych a potravinových správ, 6 regionálnych úradov verejného zdravotníctva a 5 štátnych archívov. Z celkového počtu 85 respondentov zaslalo odpoveď 82 respondentov, čím sa dosiahla vysoká, takmer 97 %-ná návratnosť dotazníkov.

Jazyková správa po prvýkrát zmapovala oblasť používania jazykov národnostných menšín právnickými osobami zriadenými orgánmi územnej samosprávy (obcami a samosprávnymi krajmi). Vzhľadom na to, že neexistuje zoznam takýchto právnických osôb úrad splnomocnenca oslovil v rámci prípravy dotazníkového prieskumu všetky dotknuté obce a 6 samosprávnych krajov (Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický, Košický a Prešovský), na území ktorých sa takéto obce nachádzajú a požiadal ich o spoluprácu pri zbere údajov týkajúcich sa týchto subjektov. V predmetnej oblasti boli spracované údaje za 41 právnických osôb zriadených orgánmi územnej samosprávy.

Rovnako sa jazyková správa po prvýkrát od účinnosti zákona č. 184/1999 Z. z. zamerla aj na používanie jazykov národnostných menšín príslušníkmi Policajného zboru a príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru. Úrad splnomocnenca identifikoval 28 okresných riaditeľstiev Policajného zboru, v ktorých sa popri štátnom jazyku v úradnom styku používa i jazyk národnostnej menšiny. Z celkového počtu 28 okresných riaditeľstiev

Policajného zboru zaslalo vyplnené dotazníky 18 z nich, čo predstavuje 64 %-nú návratnosť. Okresným riaditeľstvám Policajného zboru bolo celkovo položených 34 otázok v nasledovnom tematickom členení: úradný styk; dvojazyčné dokumenty; informovanie verejnosti a záverečné otázky. Z celkového počtu 6-tich okresných riaditeľstiev Hasičského a záchranného zboru zaslali vyplnený dotazník všetky, čo predstavuje 100 %-nú návratnosť. Okresným riaditeľstvám Hasičského a záchranného zboru bolo celkovo položených 12 otázok v nasledovnom tematickom členení: úradný styk, informovanie verejnosti a záverečné otázky.

Zámerom takto široko koncipovanej jazykovej správy bola nielen prezentácia komplexných údajov o stave používania jazykov národnostných menšín v SR, ale vychádzajúc z analýzy týchto údajov identifikácia tých oblastí, v ktorých sa vyskytli nedostatky v aplikačnej praxi.

5.3.1 Základné zistenia a závery jazykovej správy a z nich vyplývajúce úlohy

Jazyková správa mapuje u všetkých sledovaných subjektov tri kategórie jazykových práv vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z.:

- a) jazykové práva, ktorých dodržiavanie je povinné a ich nedodržanie je správnym deliktom (podľa § 7b zákona č. 184/1999 Z. z.);
- b) jazykové práva, ktorých dodržiavanie je povinné a ich nedodržanie nie je správnym deliktom;
- c) jazykové práva, ktorých uplatňovanie stanovuje zákon č. 184/1999 Z. z. ako možnosť.

Jazyková správa konkrétne špecifikuje okruh jednotlivých typov nedostatkov prípadne nevyužitia možností používania jazykov národnostných menšín v praxi (podrobnejšie pozri príloha jazykovej správy 6 až 8).

Z výsledkov monitorovania vyplýva, že v 1 712 prípadoch mohlo dôjsť k porušeniu zákona č. 184/1999 Z. z.. V tejto súvislosti úrad vlády už začal konať v zmysle § 7 b zákona č. 184/1999 Z. z.. V kategórii jazykových práv, ktorých dodržiavanie je povinné a ich nedodržanie nie je správnym deliktom, sa podľa výsledkov jazykové práva nedodržiavajú v 590 prípadoch. Jazykové práva, ktorých uplatňovanie stanovuje zákon č. 184/1999 Z. z. ako možnosť sa využívajú v 1 736 prípadoch, čiastočne využívajú v 698 prípadoch a nevyžívajú v 2 440 prípadoch.

Výsledky analýzy údajov získaných z dotazníkového prieskumu v jazykovej správe vrátane komparácie s výsledkami prieskumov uvedených v predchádzajúcich dvoch jazykových správach odhalili v tejto oblasti viaceré rezervy. Aj keď v niektorých oblastiach používania jazykov národnostných menšín v SR orgánmi verejnej správy nastali pozitívne zmeny, jazykové práva národnostných menšín sa v niektorých prípadoch nedodržiavali a v niektorých oblastiach sa nedostatočne využívali. Jazyková správa v tomto zmysle predstavuje, vychádzajúc z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016 – 2020 vládou SR prijatého akčného plánu, základ pre ciele aktivít zamerané na zlepšenie podmienok používania jazykov národnostných menšín a etnických skupín v praxi.

Vláda SR uznesením č. 15/2017 z 11. januára 2017 schválila jazykovú správu, v ktorom uložila vedúcemu úradu vlády a splnomocnencovi nasledovné úlohy:

- do 30. júna 2017 vypracovať metodické usmernenie k zákonu č. 184/1999 Z. z.;

- do 30. júna 2017 zriaďiť medzirezortnú pracovnú skupinu na vypracovanie analýzy všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti jazykových práv príslušníkov národnostných menšín v SR;
- do 31. decembra 2017 v spolupráci so ZMOS vypracovať analýzu s cieľom identifikovať potreby v oblasti systematického vzdelávania pracovníkov orgánov miestnej štátnej správy, orgánov územnej samosprávy a pracovníkov územnou samosprávou zriadených právnických osôb v oblasti práv a povinností vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z.

Záver

Predkladaná **Správa o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za rok 2016** sa sústreďuje na zmapovanie zmien, ktoré sa v danej oblasti uskutočnili v sledovanom období (v odôvodnených prípadoch aj pred a po ňom) a poskytuje relevantné údaje a informácie týkajúce sa kľúčových oblastí súvisiacich s postavením a právami príslušníkov národnostných menšín. Tým zachováva už piaty rok kontinuitu poskytovania komplexného obrazu postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín so zreteľom na aktuálny vývoj v danej oblasti. Správa v jednotlivých častiach vychádza z výsledkov monitorovania a analýz dodržiavania práv príslušníkov národnostných menšín realizovaného úradom splnomocnenca, ako aj ďalšími relevantnými orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a inými príslušnými subjektmi. Vzhľadom na limity týkajúce sa rozsahu správy, táto obsahuje len údaje a informácie bezprostredne sa týkajúce danej oblasti. Množstvo ďalších relevantných informácií aj z rozsiahlych podkladov poskytnutých zo strany relevantných rezortov tvoria prílohovú časť správy.

Uplynulý rok bol z pohľadu príslušníkov národnostných menšín mimoriadne významný najmä v súvislosti s prijatím strategických a koncepčných dokumentov týkajúcich sa postavenia a práv národnostných menšín v SR. Správa v tomto smere podrobne mapuje predovšetkým dva, a to časť programového vyhlásenia vlády zameraného na ciele v oblasti menšinových politík SR a akčného plánu, ktorým bol po prvý krát vládou SR prijatý koncepčný plán konkrétnych širokospektrálnych a prierezových opatrení vo vzťahu k plnšiemu napĺňaniu práv príslušníkov národnostných menšín. Ďalším nemenej dôležitým momentom bolo prijatie uznesenia vlády SR s konkrétnymi úlohami k Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2015 – 2016, v ktorej bol zmapovaný stav, ako aj rezervy v tejto oblasti. Rovnako významné sú aj výsledky dialógu s medzinárodnými monitorovacími mechanizmami relevantnými v oblasti ochrany a podpory práv príslušníkov národnostných menšín, resp. ochrany regionálnych alebo menšinových jazykov a ich aktuálne odporúčania.

V zmysle realizácie cieľov a úloh vytyčených spomínanými programovými a strategickými dokumentmi a súčasne v nadväznosti na výsledky monitoringu vývoja v jednotlivých oblastiach, ktoré sú predmetom správy, možno špecifikovať hlavné výzvy v kľúčových oblastiach napĺňania práv príslušníkov národnostných menšín pre nadchádzajúce obdobie.

V oblasti participácie, teda účasti príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí, ktoré sa ich týkajú a mechanizmov spolurozhodovania o veciach verejných, ide v súlade s operačnými cieľmi akčného plánu predovšetkým o realizáciu opatrení na podporu a zlepšenie mechanizmov participácie osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na rozhodovaní o veciach, ktoré sa ich týkajú vrátane posilnenia štatútu, postavenia a kompetencií poradných a konzultatívnych orgánov, ako aj ich kapacít.

V ďalšej z kľúčových oblastí pokiaľ ide o postavenie a práva príslušníkov národnostných menšín – v oblasti výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín ide o pokračovanie postupnej realizácie priorít definovaných v programovom vyhlásení i v akčnom pláne.

V nemenej dôležitej oblasti zachovania, ochrany a podpory kultúry národnostných menšín sa v súlade s cieľmi programového ide o pokračovanie realizácie zmien v oblasti financovania kultúry, a to o vytvorením verejnoprávneho fondu na podporu kultúry národnostných menšín, ako aj ďalších realizácie opatrení vyplývajúcich z akčného plánu.

V oblasti používania jazykov národnostných menšín ide v duchu záväzkov vlády SR z programového vyhlásenia vlády o vytváranie na národnostne zmiešanom území podmienok pre zosúladenie praxe s platným zákonom č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov vrátane postupných krokov v súčinnosti s obcami a ďalšími orgánmi miestnej samosprávy s cieľom postupného odstraňovania pretrvávajúcich rezerv identifikovaných v správe v tejto oblasti.

Zoznam príloh

1. Aktivity samosprávnych krajov v oblasti podpory národnostných menšín
2. Členenie programu KNM 2016
3. Vybrané údaje programu KNM 2016
4. Zoznam periodickej tlače v jazykoch národnostných menšín evidovaných MK SR

Príloha č. 1: Aktivity samosprávnych krajov v oblasti podpory národnostných menšín

Samosprávny kraj	Konceptia zameraná na príslušníkov národnostných menšín	Finančné prostriedky vyčlenené na národnostné menšiny (v eur)	Aktivity
Banskobystrický samosprávny kraj	neuvedené	neuvedené	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK: <i>Osvetové strediská:</i> Hontiansko-ipeľské osvetové stredisko (Veľký Krtíš), Gemersko-malohontské osvetové stredisko (Rimavská Sobota), Pohronské osvetové stredisko (Žiar nad Hronom), Podpolianske osvetové stredisko (Zvolen), Novohradské osvetové stredisko (Lučenec). <i>Knižnice:</i> Krajská knižnica Ľ. Štúra (Zvolen), Novohradská knižnica (Lučenec), Hontiansko-novohradská knižnica (Veľký Krtíš), Knižnica Mateja Hrebendu (Rimavská Sobota). <i>Regionálne múzeá a galérie:</i> Gemersko-malohontské múzeum (Rimavská Sobota), Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici, Novohradské múzeum a galéria v Lučenci. <i>Divadlá:</i> Bábkové divadlo na Rázcestí v Banskej Bystrici
Bratislavský samosprávny kraj	nie je vypracovaná	neuvedené	BSK v roku 2016 podporil nasledovné projekty súvisiace s kultúrou národnostných menšín: Židovská kultúra a umenie – VIII. ročník hudobného festivalu, Gypsy jazz festival, fjúžn 11 – festival nových menšín, Multikulti v knižnici – séria inkluzívnych podujatí, Bratislavské rožky – aktivity mapujúce mnohonárodnú históriu Bratislavy, Stredoeurópske Fórum 2016, Pressburger Klezmer Band, Dezider Banga – Lásky je srdcom vesmírneho zvona, Bez kultúry nie sme. Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK, Malokarpatské osvetové stredisko v Modre
Košícký samosprávny kraj	Odbor kultúry a cestovného ruchu má pripravený rozvojový zámer pre Divadlo Romathan s cieľom komplexného riešenia podmienok pre rozvoj	V roku 2016 34 400, – 15 aktivít súvisiacich s kultúrou národnostných menšín	Rôzne aktivity v kultúrno-osvetových zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK: <i>Osvetové strediská:</i> Gemerské osvetové stredisko v Rožňave, Spišské osvetové stredisko v Spišskej Novej Vsi, Zemplínske osvetové stredisko v Michalovciach. <i>Kultúrne centrá:</i> Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria v Moldave nad Bodvou, Kultúrne centrum Medzibodrožia v Kráľovskom Chlmci, Kultúrne centrum Abova v Bidoviciach.

	a šírenie autentického rómskeho umenia.		<i>Dvojzložkové zariadenie:</i> Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove.
Nitriansky samosprávny kraj	neuvedené	35 335,- 80 podporených projektov týkajúcich sa kultúry národnostných menšín	Rôzne aktivity v kultúrno-osvetových zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK: <i>Knižnice:</i> Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch, Tekovská knižnica v Leviciach, Krajská knižnica Karola Kmeťa v Nitre, Knižnica Józsefa Szinnyeiho v Komárne. <i>Galérie:</i> Nitrianska galéria, Galéria umenia Ernesta Zmetáka v Nových Zámkoch. <i>Múzea:</i> Múzeum Jána Thaina v Nových Zámkoch, Podunajské múzeum v Komárne, Tekovské múzeum, Galéria Jozefa Nécseyho. <i>Regionálne osvetové strediská a hvezdáreň:</i> Krajské osvetové stredisko v Nitre, Tekovská hvezdáreň v Leviciach.
Prešovský samosprávny kraj	neuvedené	130 237,-	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK: <i>Osvetové strediská:</i> Vihorlatské osvetové stredisko, Podduklianske osvetové stredisko Svidník, Ľubovnianske osvetové stredisko Stará Ľubovňa, Hornozemplínske osvetové stredisko Vranov nad Topľou, Podtatranské osvetové stredisko v Poprade, Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove. <i>Knižnice:</i> Okresná knižnica Dávida Gutgesela v Bardejove, Podtatranská knižnica v Poprade, Podduklianska knižnica vo Svidníku, Vihorlatská knižnica v Humennom, Ľubovnianska knižnica v Starej Ľubovni, Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou, Knižnica P. O. Hviezdoslava Prešov.. <i>Regionálne múzeá a galérie:</i> Vihorlatské múzeum Humenné, Vlastivedné múzeum v Hanušovciach, Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni, Múzeum v Kežmarku a Tatranská galéria Poprad.
Trenčiansky samosprávny kraj	nie je vypracovaná	neuvedené	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK. Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi realizovalo viaceré podujatia, týkajúce sa národnostných menšín a to napr. „Súzvuky“ – vystúpenie speváckych skupín pri miestnych karpatskonemeckých spolkoch a „Mosty“ – oživenie a udržiavanie rómskej tradičnej kultúry.
Trnavský samosprávny kraj	neuvedené	3 300,- 14 podporených projektov týkajúcich sa kultúry národnostných menšín	Podpora národnostných organizácií v rámci Výzvy na predkladanie žiadostí v programe „Podpora kultúrnych a umeleckých aktivít v roku 2016“. Rôzne kultúrne aktivity 18 kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK.

Žilinský samosprávny kraj	nie je vypracovaná	neuvedené	Rôzne aktivity v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK: <i>Knižnice:</i> Krajská knižnica v Žiline, Kysucká knižnica v Čadci, Liptovská knižnica G. F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši, Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne, Turčianska knižnica v Martine. <i>Osvetové strediská:</i> Krajské kultúrne stredisko v Žiline, Liptovské kultúrne stredisko v Liptovskom Mikuláši, Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne. <i>Múzea a galérie:</i> Liptovská galéria Petra Michala Bohúňa, Liptovské múzeum v Ružomberku, Turčianska galéria v Martine.
---------------------------	--------------------	-----------	---

Príloha č. 2: Členenie programu KNM 2016

V zmysle vyhlásenej výzvy a jej príloh bol KNM 2016 rozdelený na podprogramy a priority v nasledovnom členení:

1. Podpora zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín

- 1.1. edičná činnosť, podpora periodickej a neperiodickej tlače, zvukových a multimediálnych nosičov a elektronických výstupov,
- 1.2. aktivity divadiel a ľudovomeleckých súborov a aktivity kultúrnych inštitúcií a cirkevných inštitúcií,
- 1.3. podpora kultúrnych aktivít a umeleckej tvorby,
- 1.4. výskum kultúry, života, histórie, jazyka a identity príslušníkov menšín,
- 1.5. vzdelávacie projekty,
- 1.6. záujmová činnosť a využitie voľného času,
- 1.7. zahraničné kultúrne aktivity a medzinárodné kultúrne aktivity.

2. Podpora výchovy a vzdelávania k právam národnostných menšín

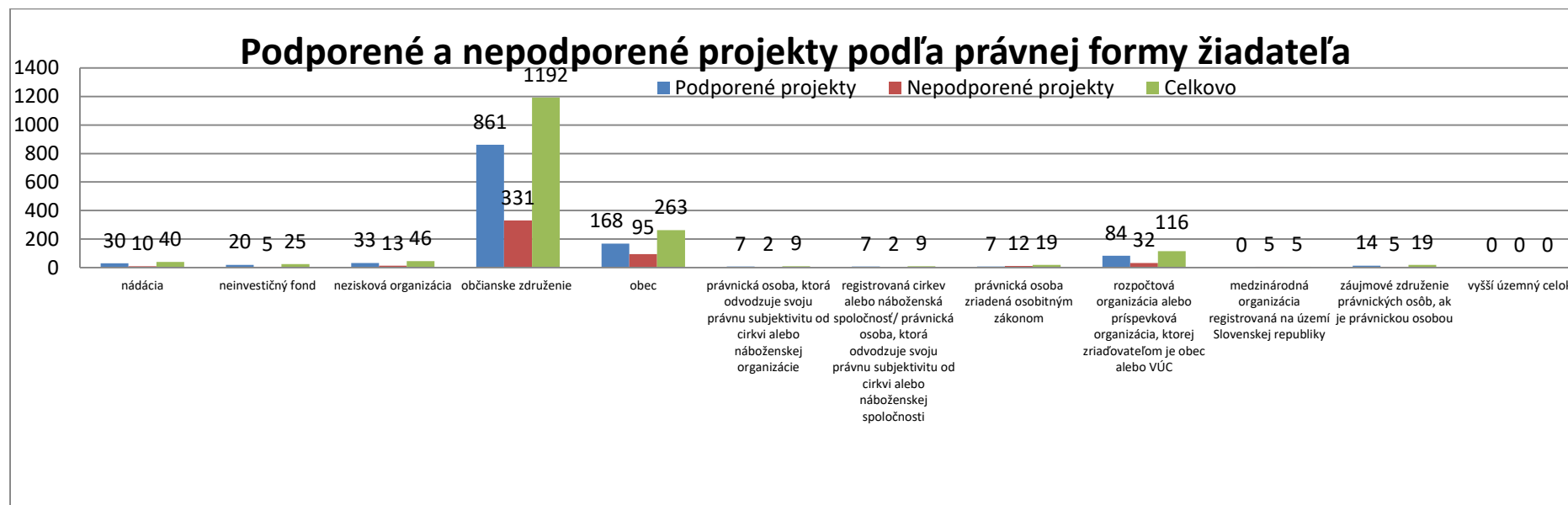
- 2.1. podpora výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti práv národnostných menšín,
- 2.2. podpora vzdelávania a školenia v oblasti práv národnostných menšín,
- 2.3. analytická, expertná a edičná činnosť v oblasti práv národnostných menšín.

3. Podpora interetnického a interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi národnostnou väčšinou a národnostnými menšinami a etnickými skupinami

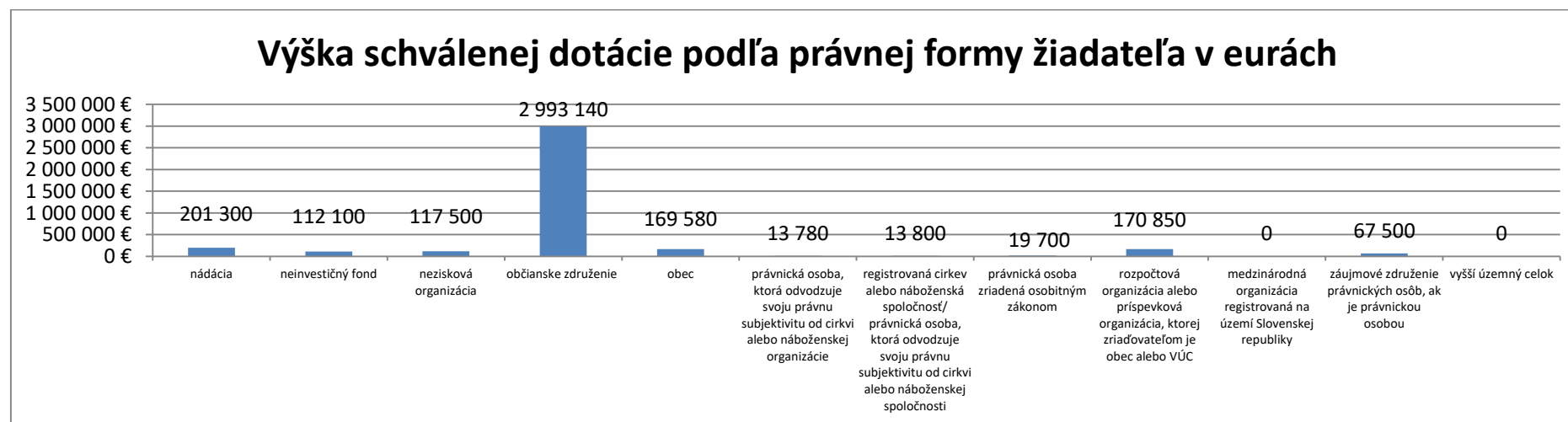
- 3.1. podpora vzájomného porozumenia a zbližovania medzi národnostnými skupinami, medzi národnostnou väčšinou a menšinami, ako aj medzi národnostnými menšinami navzájom,
- 3.2. projekty zamerané na identifikáciu a spoznávanie spoločných kultúrnych, umeleckých a vedeckých hodnôt a tradícií,
- 3.3. projekty zamerané na odkrývanie a spoznávanie rodinnej, miestnej a regionálnej histórie, tradícií, osobností a pamiatok v národnostne zmiešanom prostredí,
- 3.4. podpora zahrnutia rešpektovania, porozumenia a tolerance voči menšinovým jazykom a kultúram do systému výchovy a vzdelávania, ako aj do pôsobenia masovokomunikačných prostriedkov,
- 3.5. podpora výmenných programov, pobytov, spoločných vzdelávacích podujatí, vedomostných a umeleckých súťaží pre deti a mládež z rôznych národnostných a jazykových skupín.

Príloha č. 3: Vybrané údaje programu KNM 2016

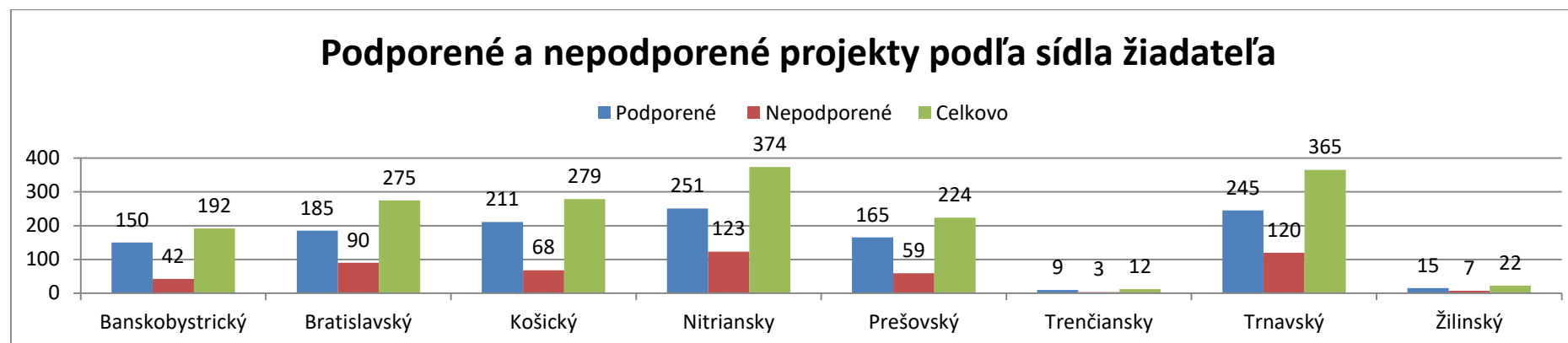
Graf č. 5: Podporené a nepodporené projekty podľa právnej formy žiadateľa

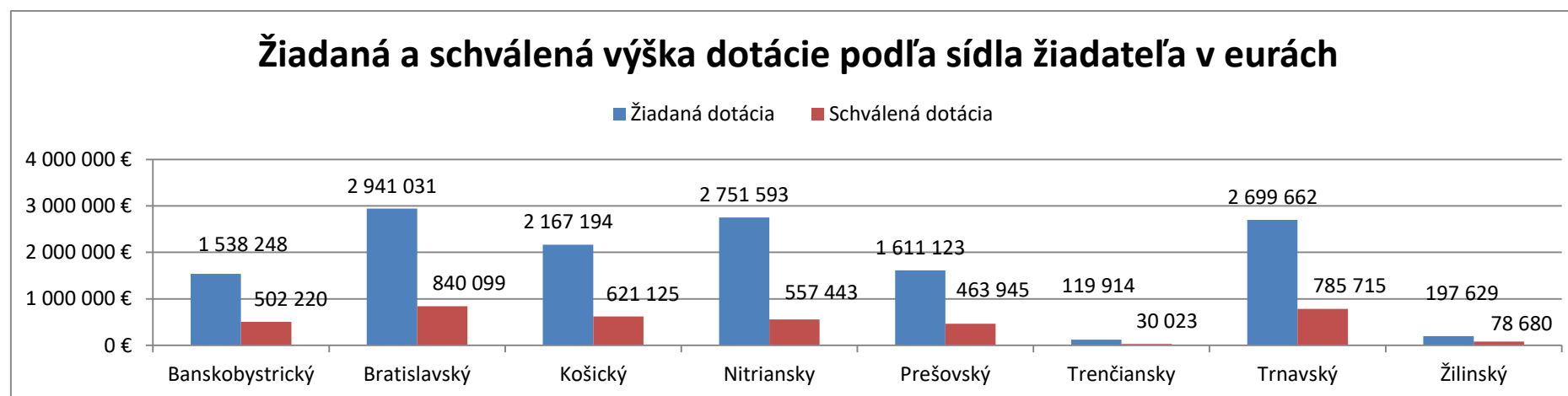
Graf č. 6: Výška schválenej dotácie podľa právnej formy žiadateľa

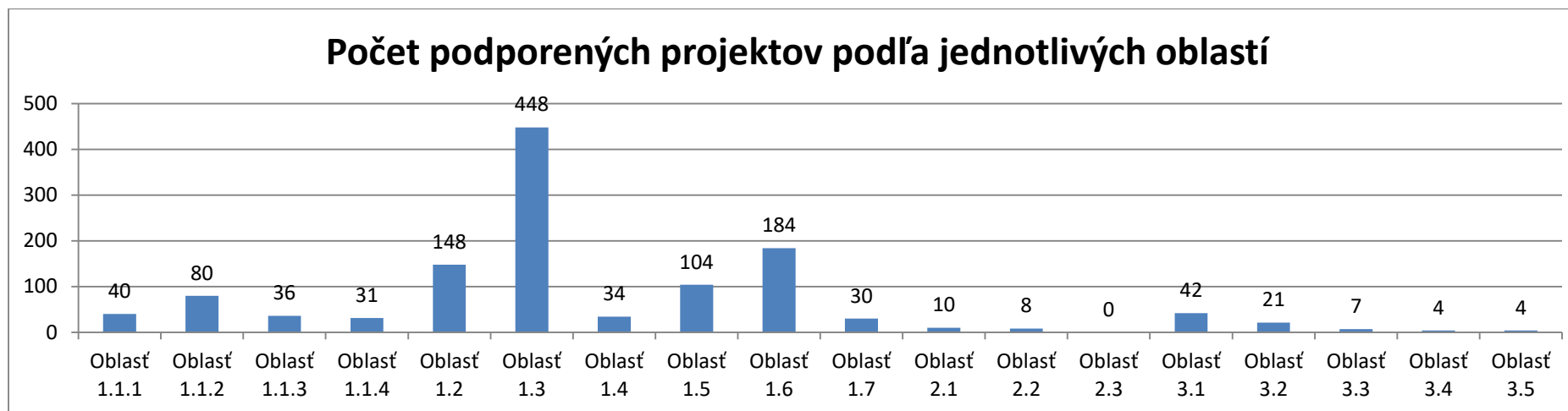
Graf č. 7: Počet podporených a nepodporených projektov podľa sídla žiadateľa

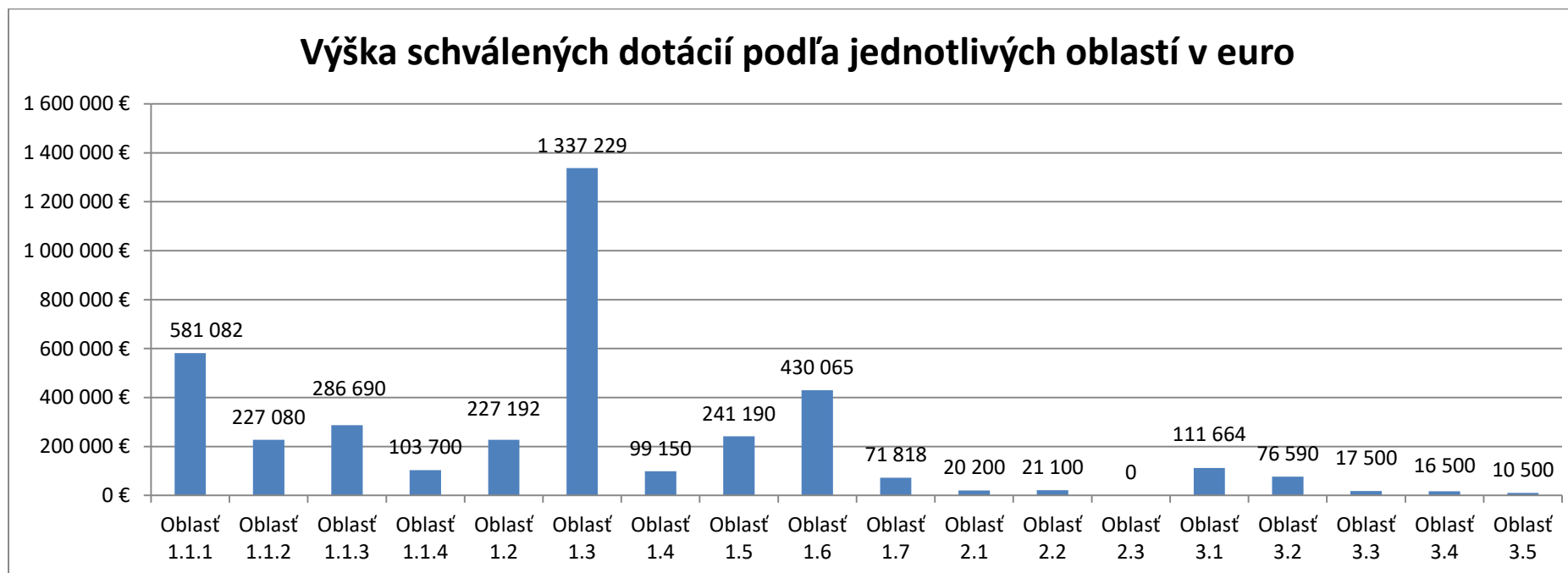
Graf č. 8: Žiadaná a schválená výška dotácie podľa sídla žiadateľa

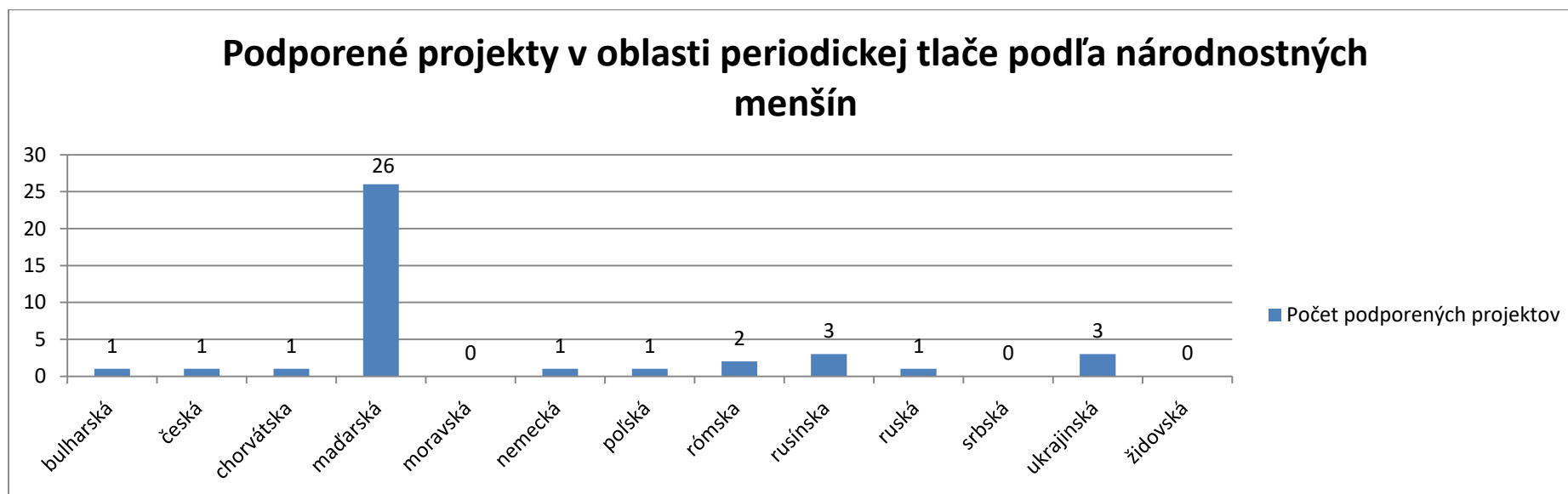
Graf č. 9: Počet podporených projektov podľa jednotlivých oblastí

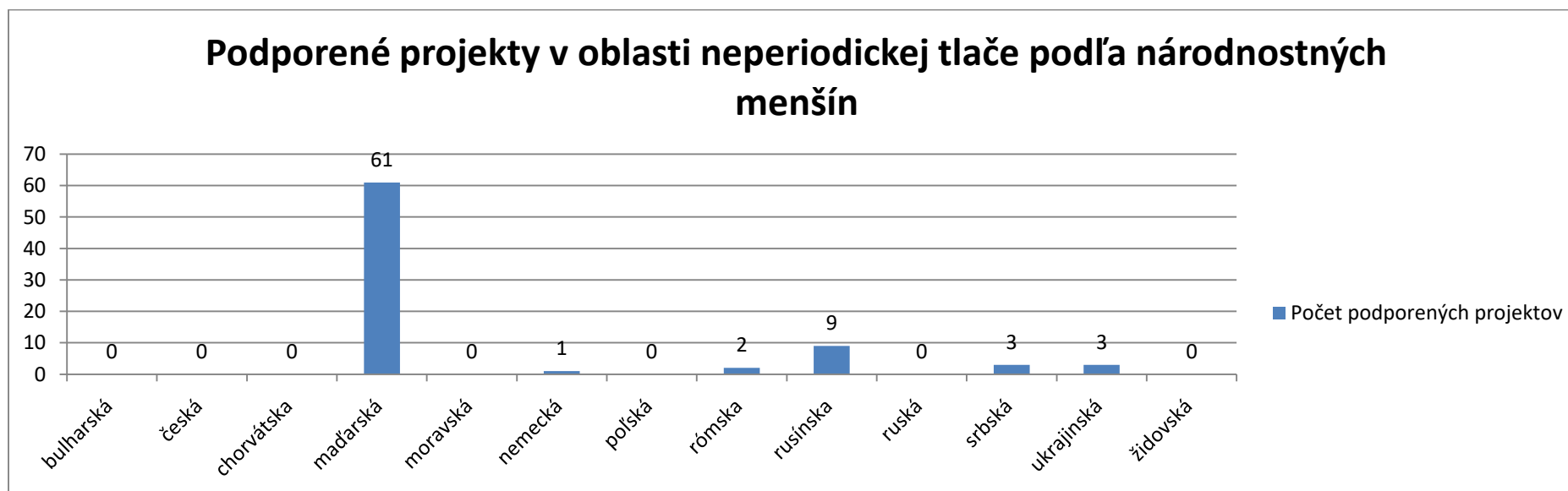
Graf č. 10: Výška schválených dotácií podľa jednotlivých oblastí

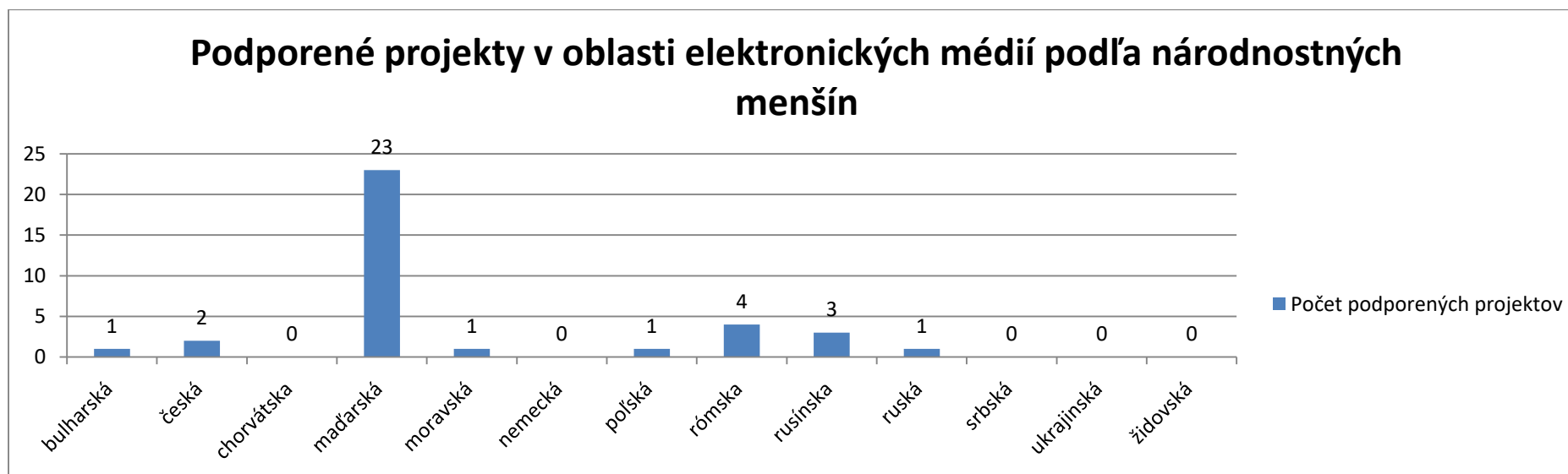
Graf č. 11: Počet podporených projektov v oblasti periodickej tlače podľa jednotlivých menšín

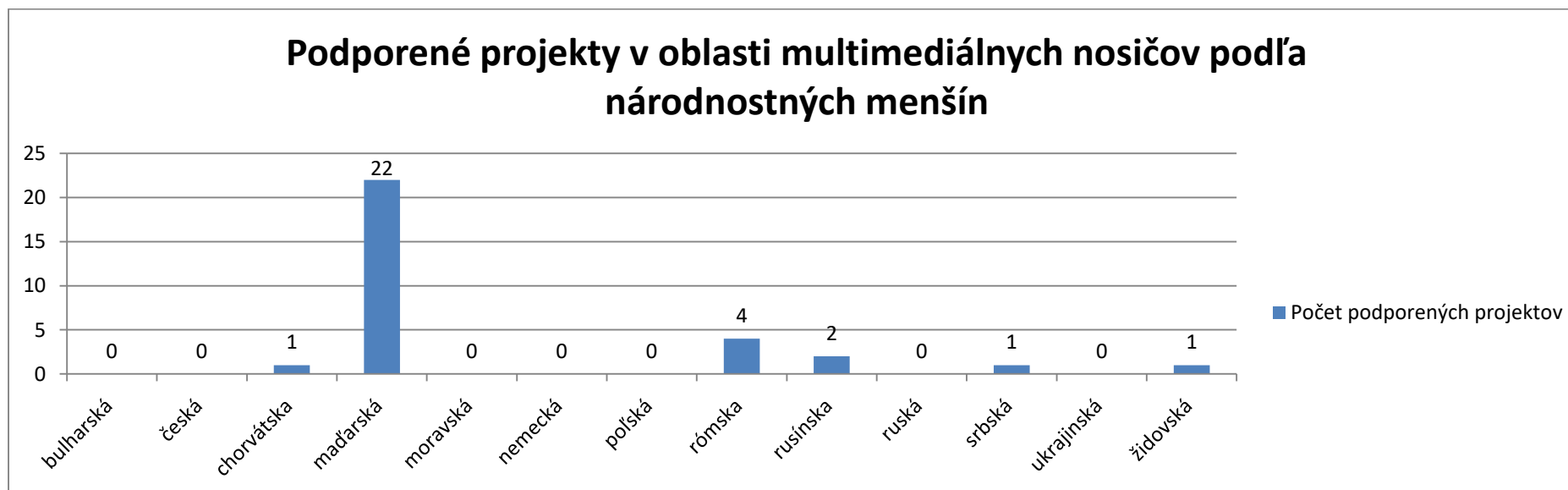
Graf č. 12: Počet podporených projektov v oblasti neperiodickej tlače podľa jednotlivých menšín

Graf č. 13: Počet podporených projektov v oblasti elektronických médií podľa jednotlivých menšín

Graf č. 14: Počet podporených projektov v oblasti multimediálnych nosičov podľa jednotlivých menšín

Príloha č. 4: Zoznam periodickej tlače v jazykoch národnostných menšín evidovaných MK SR.
Zdroj: <http://old.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac> .

Počet titulov	Menšinový jazyk	Názov periodika
45	Maďarský jazyk	Új Szó Tücsök Irodalmi Szemle Szabad Újság Remény Jó Gazda Kalligram Új Nő VASÁRNAP Katedra Fórum Társadalomtudományi Szemle - Fórum Spoločenskovedná revue Gömörország Kürtös Kassai Figyelő Alma Mater Géresi Tájékoztató ATELIER művészeti folyóirat Szórós Kő - irodalom, művészet, kritika CSERKÉSZ Hírmondó PEDAGÓGUSFÓRUM PARTITÚRA Kálvinista szemle OPUS Gútai újság Honti Lapok RÉGIÓ Carissimi - Esély a fogyatékos és egészségkárosodott embereknek Terra Hírújság Kabóca DUNATÁJ Szó Tár MIZUJS? ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE KLIKK Out FULLÁNK MAGYARHÁZ PARABOLA Madiansky hlásnik/Nagymadi Hírmondó Vadalma NyékvárkonyLapja Szalkai Hírlap Csiliznyáradí Szemle Gyarmati szemle POZSONYEPERJESI HÍRNÖK
8	Český jazyk	Dortománie Knihovnička Záhrada Knihovnička Recepty AeroHobby Modelář Modelář Extra Hobby Historie The Weathering Magazine
6	Nemecký jazyk	Karpatenblatt

		Pressburger Zeitung Hurra! Slowakische Zeitschrift für Germanistik 300 Sudoku&Zahlenrätsel 100 Bilderrätsel
3	Ruský jazyk	VMESTE Musician SLAVICA NITRIENSIA
3	Poľský jazyk	Monitor Polonijny Kurier Pieńński Wieści prosto z gór/Zvesti priamo z hôr
3	Rusínsky jazyk	Narodny novinky Rusyn ARTOS
2	Ukrajinský jazyk	Nove žytt'a Veselka
1	Chorvátsky jazyk	HRVATSKA ROSA

Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny
Úrad vlády SR / 2017